

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

J. LAENENS, De saisine van de arbeidsgerechten in socialezekerheidsgeschillen 33

J. LELIARD, Over geadeerde rechters en andere vergissingen 35

Rechtspraak

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – **Gehandicapten** – Tegemoetkomingen – Beroep – Bevoegdheid van de arbeidsgerechten

Arbitragehof, 17 december 1997 (*met noot*) 39

Burgerlijke rechtspleging – Toelaatbaarheid – Rechtsgeldigheid van de ingestelde rechtsvordering – Handelingsbekwaamheid van de eiser

Cass., 5 februari 1998 (*met conclusie van advocaat-generaal M. De Swaef*) 40

Administratieve rechtshandeling – Verzekeringsbemiddeling – Inschrijving als verzekeringsmakelaar in het register van de verzekeringstussenpersonen – Weigering – Beroep tegen beslissing van de Controledienst voor de Verzekeringen – Bijzondere rechtspleging – Motiveringsplicht – Onderscheid formele en materiële motivering – Afdoende motivering

R.v.St., 25 juni 1997 (*met noot van A. Wirtgen*, «Enkele beschouwingen bij de geschillen inzake de controle op de verzekeringstussenpersonen voor de Raad van State») 42

Faillissement – Verdachte periode – Betaling door de gefailleerde – Artikel 446 Faill.W. – Ereloon advocaat

Hof Antwerpen, 10 december 1996 (*met noot*) 48

Voorlopige hechtenis – Kort geding – Hoger beroep – Invrijheidsstelling van de verdachte na de beschikking in kort geding – Gevolgen voor het hoger beroep

Hof Gent, 23 april 1997 49

Onverschuldigde betaling – Girale betaling – Bank die per vergissing een overschrijvingsorder uitvoert – Terugvorderingsrecht van de bank

Hof Antwerpen, 16 februari 1998 50

Huwelijk – Wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten – Borgstelling door een van de echtgenoten – In gevaar brengen van de gezinsbelangen – Beoordeling

Rb. Brugge, 10 december 1998 (*met noot*) 51

Wegverkeer – Voorrang – Gelijktijdige rijmanoeuvres

Rb. Kortrijk, 30 januari 1998 52

Rechtspraak in kort bestek

Koop – Vrijwaring voor uitwinning – Verplichting voor de koper om te reageren op de rechtsplegingen die een derde tegen hem instelt om het gekochte goed terug te nemen – Beslag tot terugvordering

Cass., 22 juni 1995 53

Pacht – Eerste pachtperiode van achttien jaar – Opzeg voor eigen gebruik vanaf de derde pachtperiode – Begrip «eerste pachtperiode» in art. 8, § 1, Pachtwet

Cass., 7 december 1995 54

Burgerlijke rechtspleging – Geldende ambtshalve rechtsregels – Taak van de rechter – Recht van verdediging – Aanvoering van een feit

Cass., 4 september 1997 (*met noot*) 54

Werkloosheid – Recht op uitkeringen – Verplichting van de uitbetalingsinstelling – Aansprakelijkheid

Arbh. Brussel, 23 oktober 1997 55

Hinder – Persoon tegen wie de vordering kan worden ingesteld – Eigenaar die de hinder heeft veroorzaakt

Kh. Hasselt, 7 maart 1995 (*met noot*) 55

Bezit – Bezitsvordering – Feitelijke – Huurder

Vred. Wolvtem, 4 september 1997 55

Geesteszieke – Voorlopige bewindvoerder – Beroepsprocedure inzake sociale tegemoetkomingen – Geen machtiging noodzakelijk

Vred. Roeselare, 16 december 1997 55

Wetgeving in kort bestek

Strafdossier - Afschrift 56

Procedure invrijheidsstelling geïnterneerden 56

Wapenwet 56

Commissie voor de Overheidsopdrachten 57

Prijsaanduiding homogene financiële diensten 57

Nationale Bank van België - Organiek statuut 57

Hoog Comité van Toezicht 57

Welzijn werknemers 57

Sociale identiteitskaart - Uitvoeringsmaatregelen 58

Onmiddellijke aangifte van tewerkstelling 59

Stage van jongeren 60

Vlaams Commissariaat voor de Media - Vlaamse Media- raad 60

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen - Bekrachtigingen 60

Vlaamse heraldiek 61

Verkiezing O.C.M.W.-raadsleden 61

Maatschappelijke dienstverlening en bestaansminimum 61

Boeken

G. Van Hoorick, Internationaal en Europees natuurbeschouwsrecht (*door A. Carette*) 61

E. Dirix en R. De Corte, Zekerheidsrechten (*door I. Peeters en K. Christiaens*) 62

F. Tulkens en M. Van de Kerckhove, Introduction au droit pénal. Aspects juridiques et criminologiques (*door S. Van Overbeke*) 63

Commissie Bestuursrechtelijke en Privaatrechtelijke Handhaving, Handhaven op niveau (*door B. Hubeau*) 63

Mededelingen

VBO-Infotzing: vergelijkende reclame 64

Studiedag: Het statuut van de geestesgestoorden 64

Colloquium: Recente ontwikkelingen in het Europees recht inzake gevaarlijke stoffen 64

Vormingsaanbod voor vrije beroepen 64

Taalexamens licentiaten in de rechten 64

Postacademische opleiding: Milieurecht 64

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

Opgericht in 1931.

Hoofdredacteurs: René Victor (1931-1984), Edgar Boonen (1984-1993), Camiel Caenepeel (1993-1998)

VERSCHIJNT IEDERE WEEK VAN SEPTEMBER TOT JUNI

Redactie: A. Van Oevelen (hoofdredacteur),
E. Dirix, J. Laenens, J.R. Rauws,
A. Vandeplas

Redactiesecretaris: Mevr. C. Meeusen

Redactieadres: V.Z.W. Rechtskundig Weekblad
Mechelsesteenweg 210 bus 6
2018 Antwerpen
(redactiesecretariaat bereikbaar
van 9 tot 12 uur)
Tel. 03/248.49.84
Fax 03/248.08.70

Vaste medewerkers:

A. Alen
F. Aps
R. Boes
Gh. Dhaeyer
J. Erauw
M. Gelders
P. Humblet
W. Lambrechts
R. Leysen
J. Meeusen
H. Nys
I. Opdebeek
W. Pintens
W. Rauws
D. Simoens
G. Suetens-Bourgeois
M. van Damme
S. Van Overbeke
J. Wouters

Abonnementen, advertenties: N.V. INTERSENTIA, Churchilllaan 108, 2900 Schoten
tel.: 03/680.15.50 - fax: 03/658.71.21
Abonnementsprijs: 4.550 f., voor studenten 2.950 f..

— UNIFORMIER —

Kledingfabrikanten en specialisten in toga's

DIRK NEVENS

Nieuwe steenweg 8 - 1731 Zellik ☎ (02) 466 09 05

Fax (02) 466 63 24

Molenstraat 23 - 9300 Aalst ☎ (053) 21 47 77

rue du Midi 175 - 1000 Bruxelles ☎ (02) 511 88 06

coteca

Als adviesbureau in verzekeringszaken, met een belangrijke herverzekeringsmaatschappij als voornaamste opdrachtgeefster, zoeken wij een (m/v)

JURIDISCH MEDEWERKER

Aanvankelijk bestaat zijn taak in het bijwerken van een juridisch documentatiebestand ten behoeve van onze klanten. De valabele kandidaat zal in functie van zijn bekwaamheid en verantwoordelijkheidszin, doorgroeien naar een semi-sedentaire functie met externe contacten.

Wij kijken uit naar iemand met een goede kennis van beide landstalen, een licentiaatsdiploma in de rechten of een vorming op hoog niveau in verzekeringen en schaderegeling in de takken burgerlijke aansprakelijkheid en arbeidsongevallen. Beroepservaring hierin strekt tot aanbeveling.

Wij bieden uitstekende aanwervings- en werkvoorwaarden, in een dynamische maatschappij met een aangename sfeer en een aantrekkelijk kader.

**Geïnteresseerd? Neem dan schriftelijk contact op met
COTECA N.V., ter attentie van Piet Mouton,
Tervurenlaan 12, bus 6, 1040 Brussel**

DE SAISINE VAN DE ARBEIDSGERECHTEN IN SOCIALEZEKERHEIDSGESCHILLEN¹

1. Het civiele procesrecht wordt gekenmerkt door zijn accusatoir karakter. Het zijn de litigerende partijen die de grenzen van het geschil bepalen. De eiser omschrijft het voorwerp van zijn eis en bepaalt de oorzaak ² ervan. De verweerder verruimt, zo nodig, het te beslechten geschil met een tegeneis. Zijn houding bepaalt bovendien in belangrijke mate de objectieve bewijslast van de hoofdeiser. Aan deze autonomie van de procespartijen mag de geadieerde rechter niet tornen. Integendeel, hij moet steeds voor ogen houden dat het civiele proces bij uitstek een partijactiviteit is. ³ Niettemin wordt hij noodgedwongen ten aanzien van de litiganten in een procesverhouding opgenomen, zodra hij geadieerd wordt. Hij moet niet alleen rechtspreken en het geschil beslechten; hij moet ook in belangrijke mate het geding beheersen. De zogenaamde lijdelijkheid van de rechter in civiele zaken blijft immers beperkt tot het aan hem voorgelegde geschil. Inzake de gedingregels beschikt de rechter – althans in beginsel – over meer armslag. Terwijl het geschil aan de partijen behoort, berust het geding in handen van de geadieerde rechter. ⁴

2. De rechter zal zich hierbij onder meer laten leiden door de proceseconomie die thans nagenoeg algemeen erkend wordt als een basisregel van het civiele geding. ⁵ De procesregels moeten dermate doelmatig aangewend worden dat het geding op een snelle, goedkope en eenvoudige wijze naar zijn einddoel – de effectuering van de materiële aanspraken van de partijen – wordt gebracht. Ook van de rechter mag worden verwacht dat hij op een zuinige wijze omgaat met het gerecht als overheidsdienst. Ook hij moet de duur en de kos-

ten van de procedure tot het noodzakelijke minimum beperken. Hij moet eveneens economisch omspringen met zijn arbeidsinzet in het algemeen en met die van de procespartijen in het bijzonder.

3. Een treffend voorbeeld van voormelde proceseconomie vindt men in art. 807 Ger.W.: ⁶ het voorwerp van de eis kan worden gewijzigd in de loop van het geding. ⁷ Deze mogelijkheid vooronderstelt echter in de eerste plaats tegenspraak tussen de litiganten. Na wijziging of uitbreiding moet de eis bovendien blijven berusten op dezelfde oorzaak. Weliswaar vereist art. 807 Ger.W. niet dat de nieuwe eis *uitsluitend* zou berusten op het feit of de handeling die in de dagvaarding wordt aangevoerd. ⁸ Daarbij komt nog dat deze wetsbepaling noch dwingend, noch van openbare orde is, ⁹ zodat de partijen kunnen afwijken van de toelaatbaarheidsvoorwaarden van voormeld art. 807 Ger.W. ¹⁰

4. De procespartijen kunnen bijgevolg tijdens het geding volkomen nieuwe feiten aanvoeren. De rechter moet trouwens uitspraak doen over de bij hem aanhangige eis, zoals hij overeenkomstig de artt. 807 en 808 Ger.W. wettelijk uitgebreid of gewijzigd is, *met inachtneming van de feiten die zich in de loop van het geding hebben voorgedaan en een weerslag hebben op het geschil*, zelfs indien de oorspronkelijke eis hoewel toelaatbaar, niet gegrond is. ¹¹ Aldus mag een alimentatiegerechtigde partij als verweer op een vordering tot het verkrijgen van een alimentatie-uitkering, zelfs in de loop van de appelprocedure, feiten aanvoeren die na de beslissing van de eerste rechter hebben plaatsgehad. ¹²

5. Geldt voormelde proceseconomische oplossing ook onverkort in socialezekerheidsgeschillen? Mag of kan de arbeidsrechter bij de beslechting van dergelijke geschillen rekening houden met feiten die zich hebben voorgedaan *na de bestreden administratieve beslissing*? Hierover zijn de meningen thans nog zeer verdeeld. ¹³ Is met name een volledige substitutie van het bestuur dat de bestreden administratieve handeling stelde, door de arbeidsrechter toegelaten?

6. Een summier onderzoek van de rechtspraak van het Hof van Cassatie leert ons dat het blijkbaar van oordeel is dat de arbeidsrechter wél rekening moet houden met omstandigheden, die zich hebben voorgedaan na de bestreden

¹ Onder *saisine* wordt hier de begrenzing van de taak van de arbeidsrechter verstaan (zie PERSYN, C., «Uitspraak en uitvoering van de rechterlijke beslissing in geschillen van sociale zekerheid», in *Sociaal procesrecht*, VAN LIMBERGHE, G. (red.), 1995, (265), 268, nr. 3; vgl. GOSSERIES, P., «Contentieux de la sécurité sociale: compétence d'attribution et saisine des juridictions du travail», *J.T.T.*, 1981, (285), 290-294 en «Le contentieux des droits à la sécurité sociale au sens large», in *L'évolution du droit judiciaire*, 1984, (707), 737-751; PALSTERMAN, P., «Le contrôle du juge sur les décisions administratives en matière de chômage», *Soc.Kron.*, 1985, 33; WERQUIN, T., «Etendue et limites des pouvoirs du juge dans le contentieux de la sécurité sociale», *J.T.T.*, 1993, 337-347.

² De oorzaak van een eis is de juridische grondslag ervan (Cass., 4 mei 1972, *Arr.Cass.*, 1972, 824), met name de feitelijke gegevens die de vordering tot grondslag liggen (Cass., 24 november 1978, *Arr.Cass.*, 1978-79, 341, met conclusie KRINGS).

³ Over dit postulaat van het gerechtelijk recht: VAN REEPINGHEN, C., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, 1964, 266; zie tevens: FETTWEIS, A., *Manuel de procédure civile*, 1985, 9, nr. 6; RAUWS, W., «Uitspraak en uitvoering van de rechterlijke beslissing bij arbeidsrechtelijke geschillen», in *Sociaal procesrecht*, VAN LIMBERGHE, G. (red.), 1995, (227), 231-241, nrs. 9-25; VAN QUICKENBORNE, M., *Feit & Recht of De rechter en de procespartijen*, 1987.

⁴ Vgl. STORME, M., «Het proces», in *Het interdisciplinair geschil*, DE LEVAL, G., LEWALLE, P. en STORME, M. (red.), 1996, (387), 391, nr. 3.

⁵ STORME, M., «Ik die bij de sterren sliep en 't haar der ruimten droeg». *Metablitica van het Procesrecht*, 1995, 6.

⁶ FETTWEIS, A., *o.c.*, 88, nr. 69 en 400, nr. 556.

⁷ Het gerechtelijk contract behoort sinds 1970 inderdaad tot de rechtsgeschiedenis. Zie over deze rechtsfiguur: VAN LENNEP, R., *Belgisch Burgerlijk Procesrecht*, I, 24-46, nrs. 170-237.

⁸ Cass., 4 oktober 1982, *Arr.Cass.*, 1982-83, 176.

⁹ Cass., 26 oktober 1981, *Arr.Cass.*, 1981-82, 291.

¹⁰ Zie CLOSSET-MARCHAL, G., «Demande principale et demande incidente: dépendance ou autonomie?», in *Het proces in meervoud*, STORME, M. en Taelman, P. (red.), 1997, (27), 47, nr. 39.

¹¹ Cass., 11 mei 1990, *Arr.Cass.*, 1989-90, 1172.

¹² Cass., 16 december 1982, *Arr.Cass.*, 1982-83, 515.

¹³ Zie hierover uitvoerig: DE JAEGER, D., «Bescherming tegen overheidsop treden: toetsingsrecht en bevoegdheid van de arbeids-gerechten», *R.W.*, 1984-85, 1185-1222; PERSYN, C., *o.c.*, 268-273, nrs. 3-6.

administratieve beslissing, wanneer die elementen, zoals het verslechteren van de gezondheidstoestand van een sociaal-verzekerde, van aard zijn om zijn rechten op tegemoetkomingen te verhogen.¹⁴ De arbeidsrechter moet de evolutie die zich na de administratieve beslissing voordoet, in acht nemen.¹⁵ Aldus moet hij de ongeschiktheid van de eisende partij onderzoeken *op het tijdstip van zijn uitspraak*.¹⁶

7. De nieuwe Gehandicaptenwet 27 februari 1987 heeft echter geleid tot een opmerkelijke ommekeer in de cassatierechtspraak: de gehandicapte kan zijn vordering voor de arbeidsrechtbank niet uitbreiden tot aanspraken die buiten de ministeriële beslissing vallen of zijn vordering wijzigen in aanspraken die aan het bestuur niet zijn overgelegd.¹⁷ Het arbeidsrecht kan alleen maar die gegevens in aanmerking nemen op grond waarvan de Minister heeft beslist of had moeten beslissen. Hieruit volgt dat – althans volgens het Hof van Cassatie – de arbeidsrechter geen kennis mag nemen van aanspraken die buiten de ministeriële beslissing vallen of die aan het bestuur niet zijn voorgelegd. De gegevens tot verantwoording van de toekenning of de stijging van de uitkering kunnen enkel leiden tot een nieuwe administratieve aanvraag.¹⁸ De rechter mag zich in dezen niet in de plaats stellen van het bestuur.¹⁹

8. Het nieuwe standpunt van het Hof van Cassatie is te wijten aan een legislatieve misstap.²⁰ Terwijl de arbeidsrechtbank inzake socialezekerheid telkenmale kennis neemt van *geschillen* of *betwistingen* betreffende bepaalde rechten en plichten, bepaalt art. 582, 1° Ger.W.²¹ dat dit rechtscollege kennis neemt van *de beroepen tegen beslissingen van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden*.²² De vraag rijst of een letterlijke interpretatie van voormelde wetsbepaling wel geraadzaam is. Art. 19, eerste lid,

Gehandicaptenwet van 27 februari 1987 luidt immers als volgt: «De geschillen over de rechten, ontstaan uit deze wet, behoren tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten».²³ Het Arbeidshof te Antwerpen heeft alvast een oplossing gevonden om uit de impasse te geraken: in zoverre er tegenstrijdigheid is tussen art. 582, 1°, Ger.W. en art. 19 Gehandicaptenwet, heeft de meest recente wetsbepaling voorrang.²⁴ Op grond van deze redenering kan het arbeidsrecht dan uitspraak doen over aanspraken die nog niet aan het bestuur en de Minister zijn voorgelegd.

9. Hoe dan ook, uit overwegingen van proceseconomie kan voormelde recente cassatierechtspraak niet gevolgd worden. De geadieerde arbeidsrechter moet rekening kunnen houden met feiten die zich in de loop van de procedure voordoen.²⁵ Het gaat toch niet op dat de gehandicapte bij elke wijziging inzake zijn inkomen, gezin of gezondheidstoestand telkenmale een herzieningsaanvraag bij het bestuur moet indienen. De *lex prior*-regel kan allicht soelaas brengen. Waarom echter niet eenvoudigweg de teleologische interpretatiemethode toepassen? Moeilijk kan immers ontkend worden dat het de manifeste bedoeling van de opstellers van de Gehandicaptenwet was de beslechting van de *geschillen* over de uit deze wet ontstane rechten toe te vertrouwen aan de arbeidsrechtbank.

10. De grondwettigheid van art. 582, 1°, Ger.W. – zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie – werd zelfs in twijfel getrokken. Het feit dat een gehandicapte volgens de cassatierechtspraak geen toepassing kan maken van de proceseconomische regel die in art. 807 Ger.W. vervat is, kan wijzen op een miskenning van de grondwettelijke regels van gelijkheid en van niet-discriminatie. Het Arbeidshof te Antwerpen stelde hierover een prejudiciële vraag aan het Arbitragehof.²⁶ In zijn arrest van 17 december 1997²⁷ zegt dit Hof voor recht dat art. 582, 1°, Ger.W. – zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie – bestaanbaar is met de art. 10 en 11 G.W. Het Hof acht het gelijkheidsbeginsel niet geschonden, nu de gehandicapten te allen tijde een nieuwe aanvraag kunnen indienen, volgens een gemakkelijk toegankelijke en kosteloze procedure.²⁸ Wél komt het Arbitragehof tot de vaststelling dat de huidige regeling inzake gehandicapten, in haar geheel genomen, inderdaad meebrengt dat de saisine van de arbeidsgerechten bij beroepen als bedoeld in art. 582, 1°, Ger.W. minder breed is dan wanneer zij uitspraak moeten doen in geschillen als bedoeld in art. 582, 2° tot 5°, Ger.W. Het Hof meent nochtans dat slechts sprake kan zijn van een schending van het gelijkheidsbeginsel, indien de situatie van de gehandicapten daardoor op onevenredige wijze zou worden geraakt, wat volgens het Hof niet het geval is, mede geliet «op de noodzaak van een multidisciplinair voorafgaand onderzoek van zowel hun gezondheids- als inkomenstoestand».

Jean LAENENS

Hoogleraar Universiteit Antwerpen

¹⁴ Cass., 22 mei 1978, *Arr. Cass.*, 1978, 1113: het betrof een eis ingesteld door een mindervalide (thans gehandicapte). In dezelfde zin: Arbh. Luik, 11 december 1990, *J.T.T.*, 1991, 109, Arbh. Brussel, 6 april 1992, *T.S.R.*, 1993, 24; Arbh. Bergen, 22 juni 1992, *J.L.M.B.*, 1993, 201, noot KOHL, A.

¹⁵ Cass., 15 juni 1981, *Arr. Cass.*, 1980-81, 1185. Het betrof een geschil inzake beroepsziekten.

¹⁶ Cass., 29 september 1982, *J.T.T.*, 1983, 28, noot GOSSERIES, P. Het ging om een geschil inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering.

¹⁷ Cass., 26 juni 1995, *R.W.*, 1995-96, 822, noot RAUWS, W., «Wijziging van het inkomen van de gehandicapten na de administratieve beslissing»; Cass., 9 oktober 1995, *Arr. Cass.*, 1995, nr. 421; Cass., 24 maart 1997, *R.W.*, 1997-98, 186 en *J.T.T.*, 1997, 246; zie tevens Cass., 27 februari 1995, *Arr. Cass.*, 1995, 218, *R.W.*, 1995-96, 89 en *Soc.Kron.*, 1995, 282, noot BEULS, J., «De rechterlijke controle op administratieve beslissingen inzake de toekenning van tegemoetkomingen aan gehandicapten».

¹⁸ Cass., 28 oktober 1996, *R.W.*, 1996-97, 1378, noot.

¹⁹ Vgl. LENAERTS, H., conclusie voor Cass., 14 december 1992, *R.W.*, 1992-93, 1188; in dezelfde zin: Arbh. Brussel, 16 december 1996, A.R. 30.629, onuitg.; Arbh. Brussel, 13 januari 1997, A.R. 33.717, onuitg.

²⁰ Het Arbeidshof te Luik sluit zich aan bij de cassatierechtspraak, maar bepleit een dringende wetwijziging (Arbh. Luik, 4 april 1996, *J.T.T.*, 1996, 326).

²¹ Vervangen bij art. 31, § 1, 1°, Wet 27 juni 1969.

²² Zie hierover: PUT, J., «Declaratieve erkenningen en onmogelijke procedures: het recht van (kandidaat-)vluchtelingen op tegemoetkomingen aan gehandicapten», *R.W.*, 1996-97, (1353), 1356-1357, nrs. 14-16.

²³ Op te merken valt dat art. 29 Wet 27 juni 1969 reeds aldus luidde.

²⁴ Arbh. Antwerpen, 28 oktober 1996, *R.W.*, 1996-97, 1366.

²⁵ Vgl. Hof Mensenrechten 22 april 1992, *R.U.D.H.*, 1993, 46.

²⁶ Arbh. Antwerpen, 21 februari 1997, A.R. 95/952, onuitg.

²⁷ B.S., 18 maart 1998; zie verder in dit nummer p. 39.

²⁸ Het Hof verwijst met zoveel woorden naar art. 1017, tweede lid, Ger.W.

OVER GEADIEERDE RECHTERS EN ANDERE VERGISSINGEN

«Je ne partage en rien les fureurs de M. Etienne contre le français; mais je pense que l'homme moyen du XXIe siècle devra disposer d'un Littré et d'un bon dictionnaire encyclopédique. Et je propose que tout citoyen qui ne les consultera pas plusieurs fois par jour soit exclu de la république...»
(Jean Fourastié, 'Les 40.000 heures', Paris, Laffont-Gonthier, (1965), p. 198).

I. VATTEN OF ADIEREN?

Wie ooit heeft gestaan voor de taak een rechtstekst uit het Frans te vertalen, moet zich bewust zijn geweest van de moeilijkheid van het weergeven van het juridische betekenisveld van het Franse werkwoord *saisir*, vooral wanneer dat transitief of reflexief wordt gebruikt. Sommigen hebben in dat geval ooit gekozen voor de letterlijke vertaling 'vatten', die wij soms nog uit de mond van sommige Vlaamse juristen en politici horen, maar waarmee slechts één van de acceptaties van de Franse term wordt weergegeven, het materiële vastgrijpen.

Zo kan men veel Vlaamse advocaten en ambtenaren b.v. nog altijd zonder verpinken horen zeggen dat de overheid, of een rechterlijke instantie, raad of regering, gevat is of was.

Zo sterk is de Belgische gewoonte van het Frans spreken met Vlaamse woorden ingeworteld, dat wij diezelfde personen, ook wanneer er van vertalen geen sprake meer is (zoals in de eentalige Vlaamse politieke context), horen zeggen dat een of ander orgaan 'van een zaak gevat' is.

Anderen, tot het inzicht ¹ gebracht dat die vertaling 'vatten' verkeerd is, zochten hulp in Noord-Nederland en kwamen uit op het werkwoord «adiëren», dat wij dan ook de jongste jaren hier en daar in de wetgeving en eveneens (maar minder) in de praktijk en de rechtspraak hebben ontmoet. Die zoekers zijn niet tot voorzichtigheid gemaand door de waarschuwing die P. Bellefroid ooit als volgt onder woorden bracht: *«On a beau emprunter à la législation des Pays-Bas ses termes juridiques; appliqués au droit belge, ces termes diront souvent tout autre chose que dans leur pays d'origine»*. ² Een woord overnemen in slechts één van de twee betekenissen die het in zijn land van oorsprong heeft, lijkt onoordeelkundig; erger is het wanneer men daaraan een betekenis gaat verbinden, die het oorspronkelijk niet heeft.

Zo heeft de overheid het woord «adiëren» het voorbije kwart eeuw geadopteerd voor het gebruik in enkele wetten en besluiten, evenwel niet altijd in de juiste context, nu eens in de zin van «aanhangig maken» (wat juist is), dan weer van «beginnen, aanvatten», inleiden (geding), of instellen (onderzoek) (wat niet juist is).

1. Wij treffen het aan in de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het personeel van het operationeel korps van de Rijkswacht art. 21, § 6, 2°.

In die tekst wordt het, in verband met disciplinaire voorschriften, gebruikt in de uitdrukking «adiërend verslag», waarmee verwezen wordt naar een verslag waarbij een voorstel tot terugzetting in graad van een personeelslid wegens onbekwaamheid, bij een onderzoeksraad aanhangig gemaakt wordt (figuur vergelijkbaar met «inleidende dagvaarding»).

2. In hetzelfde artikel, § 8, heeft men het nog verkeerdelijk over een onderzoek dat de commandant van de rijkswacht op een bepaald ogenblik «reeds geadieerd heeft», waarmee men 'adiëren' blijkbaar ten onrechte laat dienen als synoniem van «beginnen», «aanvatten», of, beter in verband met 'onderzoek', 'instellen'.

3. Een twintigtal jaren later treffen we adiëren opnieuw aan, in het K.B. van 15 juli 1992 tot wijziging van het K.B. van 26 november 1976 houdende bezoldigingsregeling van de gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten, meer bepaald in art. 4, waarin het gaat over de «voor het Openbaar Ambt bevoegde minister», die iets regelt «na adiëren door de Minister onder wiens gezag het personeelslid staat». Hier lijkt adiëren juist gebruikt in de betekenis van «aanhangig maken», evenwel niet in verband met een rechterlijke instantie.

4. In 1994 vinden wij «adiëren» terug in het K.B. van 17 juni van dat jaar betreffende de inwerkingtreding van bepalingen van de wet van 24 juli 1992 tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de rechtstoestanden van het personeel van het actief kader van de rijkswacht en tot wijziging van het K.B. van 25 april 1979 betreffende het ambt en de ambtsontheffing van het personeel van het operationeel korps van de rijkswacht.

In dat besluit staan in art. 20, 2°, de woorden 'adiëring van de onderzoeksraad' en in art. 52, derde lid, zien we hoe de commandant van de rijkswacht in disciplinaire aangelegenheden de onderzoeksraad «adiëert»; 'door een verslag' wordt er nog bijgezegd, waarmee men kennelijk bedoelt dat de commandant de zaak bij de onderzoeksraad aanhangig maakt of aanbrengt 'bij' of 'met' een verslag.

Hier regelt alweer 'de voor Ambtenarenzaken' ³ bevoegde minister de moeilijkheden «na adiëren door de Minister onder wiens gezag de belanghebbende staat».

5. In hetzelfde jaar, in het K.B. van 29 november 1994, art. 4, vinden we «adiëren» in eenzelfde constructie als in het hiervoren vermelde K.B. van 15 juni 1992.

6. Een paar jaar later moet de wetgever zich van de moeilijkheid bewust geworden zijn, toen hij, om het Franse *saisir*

¹ Dit woord wordt hier gebruikt in de betekenis van 'besef' en niet van 'oogmerk' of 'voornemen'.

² *Avant-propos de la troisième édition* in zijn *Dictionnaire français-néerlandais des termes de droit*, Brussel, Polydore Pée, 1930.

³ Men merkt dat 'openbaar ambt' (= *fonction publique*) hier de plaats heeft geruimd voor 'ambtenarenzaken', wat op dat gebied een lovenswaardige vooruitgang betekent.

weer te geven, zijn keuze liet vallen op het dubieuze «adiëren» in de wet van 11 juli 1994 «*betreffende de politierechtbanken en houdende een aantal bepalingen betreffende de versnelling en de modernisering van strafrechtspleging* (B.S., 21 juli 1994), namelijk bij de wijziging van de artikelen 3 en 5 van de wet van 4 oktober 1867 op de verzachtende omstandigheden.

Art. 3 wordt aangevuld met een nieuw lid, luidende: «Zij (de rechtbank) kan zich nochtans onbevoegd verklaren ten aanzien van de verzachtende omstandigheden of de grond van verschoning, wanneer zij *geadieerd* is met toepassing van art. 2, tweede lid».

Art. 5 wordt eveneens aangevuld met een nieuw lid waarin, in een gelijke context, staat: «... indien zij *geadieerd* is met toepassing van art. 4, tweede lid».

De wetgever heeft in die twee gevallen kennelijk gekozen voor uitdrukkingen als «de rechter adieren»; ten onrechte evenwel.

In art. 69 van voormelde wet van 11 juli 1994 doet de wetgever er nog een schepje bovenop en maakt hij in een overgangsbepaling een onderscheid tussen zaken waarin «een onderzoeksrechter of onderzoeksgerecht *geadieerd* is». Weer is adieren gebruikt in het betekenisverband «aanhangig maken».

7. Het volgende jaar treffen wij «adiëren» opnieuw aan in het *K.B. van 31 maart 1995 tot wijziging van het K.B. van 2 oktober 1937 houdende het statuut van het rijkspersoneel en van het K.B. van 8 januari 1973 tot vaststelling van het statuut van het personeel van sommige instellingen van openbaar nut*.

Art. 83, eerste lid, eindigt met de woorden: «de eerste zitting die volgt op het adieren van de raad van beroep». «Adiëren» staat hier kennelijk ook weer in de betekenis van «aanhangig maken».

8. In hetzelfde jaar wordt «adiëren» nog in een overigens gelijkaardige context gebruikt in de vertaling van een besluit van 13 april 1995 van de Franse Gemeenschapsraad, *houdende het statuut van de ambtenaren van de diensten van het College van de Franse Gemeenschapscommissie*.

9. Opnieuw laat de wetgever zich met adieren in, want, bij de wet van 10 juli 1996 tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, wordt in die «vreemdelingenwet» art. 74 vervangen door een tekst met daarin de woorden «... bij verzoekschrift de raadkamer adieren...», waarin adieren weer staat voor «zich met een zaak wenden tot ...» of «een zaak aanbrengen» of «aanhangig maken bij een rechterlijke instantie».

10. Eveneens in 1996, vervangt de wet van 4 augustus tot wijziging van de wetten op de Raad van State, daarin art. 84 door een tekst waarin onder 2° sprake is van «overheid die de afdeling wetgeving adieert...». Hier heeft adieren nagenoeg dezelfde betekenis als in de vorige vier voorbeelden.

Gezien de materie van de meeste van de hierboven geciteerde teksten (Rijksrecht, ambtenarenzaken), kan worden aangenomen dat de oorsprong van het gebruik van adieren te zoeken is bij het departement van Binnenlandse Zaken.

Naar verluidt zou ook het Hof van Cassatie zich, evenwel slechts tijdelijk, van de term «adiëren» bediend hebben (nl. in een arrest van 27 maart 1990 en in het arrest nr. 9078 van 24 oktober 1991) en zou die term ook te vinden zijn in een arrest van 14 december 1995 van het Arbitragehof.

Op 16 december 1982 had het Hof van Beroep te Brussel het werkwoord «adiëren» al in een arrest gebruikt en in 1994 had de «besmetting» zich al uitgebreid tot het verre Turnhout, naar blijkt uit een vonnis van 18 november 1994 van het vredegerecht aldaar.

Het leek wel dat het verschijnsel epidemisch zou worden, tenzij de betrokken stilisten zouden komen tot het juiste inzicht⁴ dat ze met *adiëren* eigenlijk een archaïsme gebruiken om het zelf ouderwets aandoende, foutieve *vatten* te vervangen wanneer ze *saisir* moeten vertalen of zonder meer het daarin vervatte begrip moeten weergeven.

Adiëren de redding?

Uit de hiervoren aangehaalde voorbeelden is duidelijk af te leiden dat de jongste jaren sommigen blijkbaar het woord «adiëren» blij hebben ingehaald als *ein gefundenes Fressen*, een lang verwachte uitkomst in de moeilijkheid van het letterlijk vertalen van het Franse transitieve werkwoord *saisir*, omdat ze zich voor het lachwekkend geworden «vatten» waren gaan schamen.

Zij hebben dan Bellefroid ongewild gelijk gegeven, daar zij aan het woord soms een verkeerde inhoud zijn gaan toedichten, wanneer ze het gebruikten in een andere betekenis dan die waarmee het in Nederland bekend is of was. De keuze blijft in ieder geval voor kritiek vatbaar.

Adiëren een cadeau empoisonné?

Het is immers verre van zeker dat «adiëren» nog tot het moderne Nederlandse gebruik te rekenen valt, zoals kan blijken uit de lexicografie.

In 1882 werd «adiëren» eerst niet opgenomen in het eerste deel van het Woordenboek der Nederlandse taal en nadien, in 1956, wel in het supplement bij dat eerste deel, met de vermelding «*voorheen* (ik cursiveer) *in ambtelijke stijl*», en verklaard als volgt: 1) *aanvaarden* (met aanhaling van vindplaatsen uit de achttiende eeuw (1735-Gr. Placaatb. en 1766-N.I. Placaatb.), waarin sprake is van een boedel(erfenis));⁵ 2) *Zich wenden tot*; met aanhaling van een vindplaats uit 1783 en een 1809 (N.-I. Placaatb.).

In Van Dale's «Groot Woordenboek der Nederlandse taal», wordt het woord vermeld, aangemerkt als juridisch (recht) en voorzien van de volgende verklaring: 1. *aanvaarden* (erfenis);⁶ 2. *aanspreken, zich wenden tot*.

In 1916 werd het als rechtsterm impliciet afgekeurd door een commissie uit de *Nederlandsche Juristen-vereeniging*, toen die in de *Woordenlijst*, tweede deel van haar verslag *De Nederlandsche Rechtstaal* (Den Haag, Belinfante 1916), voor-

⁴ Het woord «inzicht» is hier gebruikt in de betekenis van besef, niet van oogmerk, doel.

⁵ In Earl Jowitt's *The Dictionary of English Law*, Londen, Sweet & Maxwell, 1977, wordt de term «*adiate*» opgenomen en verklaard met verwijzing naar de Nederlandse term «*adiatie*», waarvan enkel de eerste betekenis (die i.v.m. erfenis) wordt vermeld. Zoeken bij Jowitt naar de betekenis van *adiate*, dat Jansonius, Nederlands-Engels woordenboek geeft als vertaling van «*adiëren*», leidt dus onvermijdelijk enkel tot de sfeer van de nalatenschappen. Van «*zich wenden tot*» (b.v. een rechter) is geen sprake...

⁶ Hierbij denkt men, zoals gezegd, aan het Franse «*adition d'hérédité*». Zie ook noot 5.

stelde het woord «adiëren» te vervangen door een constructie met *zich wenden tot* of met «aanhangig maken». ⁷

Wat wel blijkt, is dat in Nederland het gebruik van «adiëren» als rechtsterm op zijn minst zeer beperkt is.

Dat is af te leiden uit wat volgt:

In het *Rechtsgeleerd Handwoordenboek* van Fockema Andreae, ⁸ werd het in de tweede druk (van 1956) nog vermeld en verklaard als volgt: «Inz. 1. het zich wenden tot een rechter of andere bevoegde autoriteit als recht- of belangzoekende; 2. het aanvaarden van een erfenis.» Bij die tweede verklaring zal men, zoals in noot 6 aangegeven, een verband vermoeden met het Franse *adition* uit de uitdrukking *Adition d'hérédité*. (synoniem van *acceptation d'hérédité*.), dat mijn *Petit Robert* uit 1973, ondanks zijn historische belangstelling niet blijkt te kennen.

Adiëren is evenwel verdwenen uit dat *Rechtsgeleerd Handwoordenboek* vanaf de derde, door Algra en Gokkel bewerkte druk (Groningen, Wolters-Noordhoff, 1970). Wellicht werd geoordeeld dat het woord niet meer tot het moderne juridische gebruik te rekenen was.

Dat was kennelijk ook de mening van de redacteurs van Van Dale, *Woordenboek van Hedendaags Nederlands*, die «adiëren», dat, zoals gezegd, wel voorkomt in het bestand van het Groot Woordenboek, daaruit niet hebben overgenomen in het woordenboek van *Hedendaags Nederlands*. ⁹

De redactie van het Frans-Nederlandse woordenboek van Van Dale ¹⁰ heeft het woord adiëren wel vermeld in de vertaling in het lemma *Saisir*, waar het, samen met «aanhangig maken bij» en «aanbrengen voor» wordt opgegeven als «betekenisverwante variant van de hoofdvertaling» en die 'hoofdvertaling' is blijkbaar «zich wenden tot (jur.)».

In het licht van wat voorafgaat, moet men zich ernstig afvragen of het nog wel geraden was, of ooit kan zijn, na generaties van actie voor een gave Nederlandse rechtstaal, bij ons uit Nederland een, naar uit de lexicografie blijkt, nauwelijks nog gangbaar bastaardwoord te importeren voor een begrip dat ook op een andere, zij het iets omslachtiger wijze, kan worden weergegeven.

Inkeer van de wetgever

Te noteren valt dat onze wetgever in dat opzicht recent zeer terughoudend is geweest (ook een wetgever kan tot een beter inzicht komen):

Eerst in art. 631 Ger.W., waar een nieuwe § 1 in de plaats komt van wat het eerste en het tweede lid was; zulks overeenkomstig art. 115 van de Faillissementswet van 8 augustus 1997. Daar lezen wij, in het eerste lid, de Franse zin *Le tribunal le premier saisi est préféré à celui qui est saisi ultérieurement*, met ernaast de Nederlandse zin: «De rechtbank waartoe men zich het eerst wendt, heeft voorrang boven die waarvoor de zaak later wordt aangebracht» en, in het tweede lid,

het tweetal: *le tribunal le premier saisi en* «de rechtbank waartoe men zich het eerst wendt». Van «adiëren» is hier dus geen sprake meer.

In het recent ontworpen art. 136ter (nieuw) Strafvordering heeft het Parlement (althans de Senaat), ¹¹ naast de Franse woorden: *lorsque la chambre des mises en accusation a été saisie*, de term 'adiëren' achterwege gelaten en geschreven: «Als de zaak bij de kamer van inbeschuldigingstelling aanhangig is gemaakt», en is de Senaat voor het overige gelukkig van het door de Kamer op 10 juli 1997 goedgekeurde ontwerp afgeweken en heeft hij, naast het Franse *saisir*, gebruik gemaakt van alternatieve uitdrukkingen zoals wij die vinden in de hiervoren vermelde woordenboeken. Een drietal voorbeelden mogen tonen wat we lezen in de teksten aangenomen door de Senaat:

a. In het *Wetboek van Strafvordering*: 1. art. 28septies (nieuw), tweede lid, naast het Frans «*le juge d'instruction saisi de l'affaire*»; het Nederlands «de met de zaak belaste onderzoeksrechter»; 2. in art. 28sexies (nieuw), § 4: «*La chambre des mises en accusation peut être saisie...*» tegenover «De zaak kan bij de kamer van inbeschuldigingstelling worden aangebracht...» en, in het tweede lid, de tekst «*La chambre des mises en accusation est saisie par une déclaration...*» tegenover de tekst «de zaak wordt aangebracht bij de kamer van inbeschuldigingstelling door een verklaring...».

b. In de *wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis*, het aan art. 30, § 4 toegevoegde lid, de woorden «*Si... la chambre des mises en accusation saisit un magistrat instructeur*» naast de woorden «wanneer... de kamer van inbeschuldigingstelling een onderzoeksmagistraat met een zaak belast».

Tot slot nog een flagrant voorbeeld uit het *Wetboek van Strafvordering*: in art. 59 (nieuw) staat de Franse zin «*le juge d'instruction peut se saisir des faits*», met ernaast de Nederlandse versie «... kan de onderzoeksrechter het onderzoek van de feiten aan zich trekken». ¹²

Met zijn creatieve teksten heeft de Senaat aangetoond dat er, voor de weergave in het Nederlands van het betekenisveld van het Franse woord '*saisir*', geen behoefte is aan letterlijke vertaling als 'vatten' of aan archaïsmen als «adiëren», maar dat het bestaande terminologische arsenaal voldoende middelen inhoudt om het begrip onder woorden te brengen. Het is te hopen dat de wetgever op de ingeslagen weg voortgaat.

Met dat adiëren is het eigenlijk gewoon een kwestie van «het klokje en het klepeltje» geweest.

II. VERWIJZEN OF VERZENDEN?

Op een andere plaats in de wetgeving is de argeloze wetgever weer blindelings gelopen in de steeds open val van de polysemie van de Franse woorden. ¹³ Er werd blijkbaar niet meer aan gedacht dat «renvoyer» meer dan één vertaling

⁷ De Commissie schrijft: «Adiëren, te vervangen door: *zich wenden tot* – De geadiëerde rechter (H.R., W. 9361): – de geadiëerde rechtbank worde omschreven door: *de rechter tot wien men zich gewend heeft*.»

⁸ Eerste uitgave Groningen, H.D. Tjeenk Willink & Zoon, 1948; zesde uitgave 1990.

⁹ Utrecht-Antwerpen, Van Dale Lexicografie, 1984.

¹⁰ Utrecht-Antwerpen, Van Dale Lexicografie, 1983.

¹¹ Zie *Gedr.St., Senaat*, 1997-98, nr. 704/5.

¹² De Kamer had aangenomen «... kan de onderzoeksrechter zich van de feiten adiëren!» Blijkbaar in een ogenblik van zwakte.

¹³ «Une catégorie de vocables malheureusement trop riche dans notre pays, celle des mots à sens multiples ou polysémiques» aldus René Cassin in zijn voorwoord bij J. Becquart, *Les mots à sens multiples dans le droit civil français*, Parijs, P.U.F., 1928.

mogelijk maakt; in de vertaalwoordenboeken staan vertalingen gaande van «terugzenden», over «ontslaan» tot «naar huis sturen» en veel meer.

Het kwam erop aan met kennis van zaken (d.i. van de gewenste betekenis) die vertaling te kiezen die in de context past. Wetende dat de context die van de procedure is, vinden wij het vanzelfsprekend dat het Nederlandse equivalent moet zijn «verwijzen», zoals op andere plaatsen in de wetgeving (o.m. Grondwet, de artt. 54 en 57; Sv., de artt. 24, 69, 160 en 193; Ger.W., art. 108; Faillissementswet, art. 68, tweede lid). In onderhavig geval moet immers de regel van de *consequentie in de terminologie* worden gevolgd. De lexicografie bevat nog meer goede raad:

Bellefroid geeft, in zijn *Dictionnaire des termes de droit*,¹⁴ als mogelijke vertaling: 'verwijzen' (van een zaak), 'terugzenden' (naar de eerste rechter) en 'terugzenden' (van stukken).

Het gaat hier zeker niet om terugzenden, d.i. iets zenden naar de plaats of degene waar het vandaan komt; ook niet gewoon om verzenden.

Wanneer een orgaan binnen zijn taakvervulling het voorwerp van zijn werkzaamheid ter beschikking moet stellen van een ander orgaan dat zich daar normaal in een volgend stadium moet mee bezighouden, 'verwijst' dat eerste orgaan, na volbrachte taak, de aangelegenheid naar dat tweede orgaan. Zo zal men zeggen dat de raadkamer, na onderzoek, een zaak verwijst naar de bevoegde strafrechter. In dat 'verwijzen' zit immers de connotatie van beurtelings met iets bezig zijn; eerst doet de ene wat hij moet doen en daarna geeft hij de zaak door aan de andere, zodat die vervolgens ook zijn taak kan vervullen; hij verwijst de zaak.

Het gebruik van 'verzenden' is bij de wetgever geen systeem geworden; hij schrijft immers 'verwijzen' in art. 15 (woorden ingevoegd in art. 26 van de wet van 20 juli 1990 (Voorlopige hechteniswet) en 'verwijzing' in art. 64 (nieuw vierde lid van art. 14 van de wet van 15 juni 1935 (Gebruik der talen in gerechtszaken) en eveneens in de overgangsbepalingen van art. 69 van de hiervoren reeds vermelde wet van 11 juli 1994.

Het betekenisveld van «renvoyer» is ruimer dan wat hier geschetst is: A., wetende dat hij/zij niet of minder goed kan doen dan wat verwacht wordt, zal zelf niets doen, maar ervoor zorgen dat het probleem wordt voorgelegd aan degene van wie kan verwacht worden dat hij/zij wel, of beter, in staat is om het te behandelen. De eerste zal dan het geval 'doorverwijzen' naar de tweede, zoals dat gebeurt wanneer een huisarts zijn patiënt doorverwijst naar een specialist. De betekenisinhoud en de connotatie zijn immers bij 'verwijzen' en 'doorverwijzen' verschillend.

Uit een en ander blijkt hoe jammer het gebruik van 'doorverwijzen' is in de context van de strafprocedure. De media, inzonderheid de radio en televisie, maar ook de zogenaamde 'schrijvende' pers, ongehinderd door kennis van zaken, bezondigen zich daar nog herhaaldelijk aan¹⁵ doordat ze een

in de geneeskunde-praktijk geijkte term gebruiken in een juridische context.

Iets dergelijks overkwam ook de wetgever toen hij de tekst goedkeurde die het bij de wet van 23 september 1985 opgeheven art. 5 van de wet van 15 juni 1935 (Gebruik van talen in gerechtszaken) herstelt, met in het laatste lid de volzin: «Wanneer de rechter de vraag inwilligt, *verzendt* hij de zaak naar de politierechtbank van Brussel.»

Ten gevolge van een vergissing van de negentiger jaren staat dat nu, jammer genoeg, in een wet van 1935, drieënzestig jaar vroeger. (Aliquando dormitat...).

III. VERVALLEN OF UITDOVEN?

Art. 20 van de Voorgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering, luidt als volgt; «De strafvordering vervalt door de dood van de verdachte...» (in het Frans: «*s'éteint par la mort de l'inculpé*»); in hetzelfde wetboek staan in art. 460 de woorden «vervallen door verjaring» (*éteinte par la prescription*).

In art. 490bis (nieuw), derde lid, Sw. (artikel ingevoegd bij art. 141 van de Faillissementswet) staat eveneens «vervallen» naast *éteindre*.

In het Burgerlijk Wetboek is in art. 137 sprake van rechten die «tenietgaan» (*s'éteindront*) door verjaring; en in art. 617 wordt onder meer gesteld dat «Vruchtgebruik eindigt door de dood van de vruchtgebruiker» (*l'usufruit s'éteint par la mort de l'usufruitier*).

Voor wie zoekt naar een goede weergave van het Franse *éteindre* of *s'éteindre*, biedt de tekst van de wet meer dan een mogelijkheid: er is keuze tussen de woorden «vervallen», «tenietgaan» of «eindigen», die weergeven wat door het Franse *éteindre* wordt bedoeld, en het mogelijk maken de letterlijke vertaling van de Franse beeldspraak (uitdoven) te vermijden. Toch wordt de jongste tijd in kringen van de Vlaamse regering, herhaaldelijk gewaagd van de beruchte «faciliteiten», die, naar wordt gezegd, «uitdovend» zijn. Die (taalkundig gezien) reactionaire uitdrukking herinnert aan de tijd toen de officiële teksten steeds eerst in het Frans ontstonden en voor de Vlaamse bevolking moesten vertaald worden, vaak door nog in zekere mate «woordenboekvertalingen» zoals «uitdoven», wel meer voorkwamen.

Toch geschiedt het op onze dagen dat Vlaamse openbare woordvoerders en schrijvers, wellicht onbekend met de wijze waarop *éteindre* in wet en besluit wordt weergegeven, het nog bestaan om in een juridische context te beweren dat die «faciliteiten» naar hun mening eigenlijk «uitdovend» zijn, en zulks zonder enige nawijsbare dwang van een Franse paralleltekst, daarin ijverig nagepraat door de professionele schrijvers in de pers en dito sprekers in radio en televisie. In het zagezegd cultureel autonome Vlaanderen anno 1998, is het nauwelijks te geloven.

J. LELIARD

¹⁴ Brussel, libraire judiciaire Polydore Pée, 1930.

¹⁵ Dat nieuwe gebruik hebben wij zien ontstaan in de berichtgeving over het geharrewar betreffende de mogelijke verwijzing door het Parlement (als een soort onderzoeksgerecht) van een bekend gewezen politicus voor berechting naar het Hof van Cassatie, met toepassing van art. 103 van de Grondwet. Wij horen het nog in de

verslaggeving over gewone strafzaken. Zie eveneens De Standaard van 19 november 1996, p. 1, in verband met een gelijkaardige zaak, waar in de ondertitel nochtans 'verwijzing' staat.

RECHTSPRAAK

ARBITRAGEHOF

17 DECEMBER 1997

Voorzitter: de h. De Grève

Rapporteurs: de hh. Coremans en François

Advocaten: Maes en Van Overbeke loco Van Eeckhautte

Grondwet – Gelijkheid en niet-discriminatie – Gehandicapten – Tegemoetkomingen – Beroep – Bevoegdheid van de arbeidsgerechten

Artikel 582, 1°, Ger.W. schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre die wetsbepaling de arbeidsrechtbank, die kennis neemt van het beroep tegen een beslissing van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor gehandicapten, slechts toestaat te oordelen over de gegevens op grond waarvan de Minister heeft beslist of had moeten beslissen, zodat de gehandicapte geen beroep kan doen op art. 807 Ger.W. om zijn vordering voor de rechter uit te breiden tot aanspraken die buiten het voorwerp van de ministeriële beslissing vallen of wijzigen in aanspraken die aan het bestuur niet zijn overgelegd.

Arrest nr. 82/97

Onderwerp van de prejudiciële vraag

Bij arrest van 21 februari 1997 heeft het Arbeidshof te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld:

«Schendt art. 582, 1°, Ger.W. volgens hetwelk de arbeidsrechtbank kennis neemt van de beroepen tegen beslissingen van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, doordat die wetsbepaling, zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie in zijn arrest van 9 oktober 1995 in de zaak nr. S.95.0025.N van Malcorps Willy tegen de Belgische Staat en door Procureur-generaal H. Lenaerts in zijn conclusie voor Cass. van 14 december 1992 in de zaak A.R. nr. 8017 van de Belgische Staat tegen De Wilde (A.C., 1991-1992, 1429), de arbeidsrechtbank die kennis neemt van het beroep van de gehandicapte tegen een beslissing van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden slechts toelaat te oordelen of de Minister overeenkomstig de wettelijke voorschriften over het recht op tegemoetkoming heeft beslist, zodat zij alleen maar die gegevens in aanmerking kan nemen op grond waarvan de Minister heeft beslist of had moeten beslissen en zodat de gehandicapte zijn vordering voor de rechter niet kan uitbreiden tot aanspraken die buiten de ministeriële beslissing vallen of zijn vordering wijzigen in aanspraken die aan het bestuur niet zijn overgelegd, terwijl art. 807 Ger.W. nochtans bepaalt dat een vordering die voor de rechter aanhangig is, uitgebreid of gewijzigd kan worden indien de nieuwe, op tegenspraak genomen conclusies berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is en terwijl, wat de wetten inzake de sociale zekerheid en de sociale bijstand betreft, de artikelen 580, 581 en 582, 2°, Ger.W. aan de arbeidsrechtbank nochtans de bevoegdheid geven om kennis te nemen, niet van de beroepen tegen de

terzake genomen beslissingen ten aanzien van de gerechtigden, maar van de geschillen inzake het recht op de uitkeringen of tegemoetkomingen voortvloeiende uit die wetten?»
(...)

In Rechte

B.1. De prejudiciële vraag peilt naar de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, van art. 582, 1°, Ger.W., zoals uitgelegd door het Hof van Cassatie sinds zijn arrest van 14 december 1992 (Cass., 14 december 1992, A.C., 1991-1992, 1428).

Luidens die rechtspraak heeft de arbeidsrechtbank, die kennis neemt van een beroep tegen een beslissing van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor gehandicapten, enkel te oordelen of de Minister overeenkomstig de wettelijke voorschriften over de aanspraak op tegemoetkoming heeft beslist, zodat de gehandicapte zijn vordering voor de rechter niet kan uitbreiden tot aanspraken die buiten het voorwerp van de ministeriële beslissing vallen of zijn vordering kan wijzigen in aanspraken die aan het bestuur niet zijn voorgelegd. De vraag rijst of zulks geen discriminatie uitmaakt, nu art. 807 Ger.W. bepaalt dat een vordering die voor de rechter aanhangig is, kan worden uitgebreid of gewijzigd, indien nieuwe op tegenspraak genomen conclusies berusten op een feit of akte in de dagvaarding aangevoerd, zelfs indien hun juridische omschrijving verschillend is en nu de artikelen 580, 581 en 582, 2°, Ger.W. aan de arbeidsrechtbank de bevoegdheid geven om kennis te nemen, niet van beroepen tegen, maar van geschillen betreffende het recht op uitkeringen of tegemoetkomingen.

B.2.1. Art. 582, 1°, Ger.W. bepaalt dat de arbeidsrechtbank kennis neemt «van de beroepen tegen beslissingen van de Minister ten aanzien van tegemoetkomingen voor mindervaliden».

B.2.2. Die tegemoetkomingen maken het voorwerp uit van de wet van 27 februari 1987 betreffende de tegemoetkomingen aan gehandicapten. Blijkens die wet zijn er drie tegemoetkomingen: de inkomensvervangende tegemoetkoming, de integratietegemoetkoming en die voor hulp aan bejaarden. Naast algemene toekenningscriteria die gemeenschappelijk zijn aan de drie categorieën, zijn er criteria eigen aan iedere categorie.

Benevens leeftijdscriteria, gelden voor de drie tegemoetkomingen criteria met betrekking tot de lichamelijke of psychische toestand van de betrokkenen. Naar gelang van het geval betreft het de vermindering van het verdienvermogen dan wel een gebrek of vermindering van de zelfredzaamheid (art. 2).

De algemene toekenningscriteria, vermeld in art. 4, § 1, betreffen eisen inzake verblijf en nationaliteit.

Het bedrag van de onderscheiden tegemoetkomingen wordt door de Koning vastgesteld op grond van de in de wet genoemde criteria. Zo kan het bedrag van de inkomensvervangende tegemoetkoming variëren naar gelang van de gezinstoestand en het inkomen van de gehandicapte of van de personen met wie hij een huishouden vormt.

De wet bepaalt uitdrukkelijk dat de tegemoetkomingen worden toegekend na aanvraag (art. 8). De aanvraag wordt ingediend bij de burgemeester van de gemeente waar de gehandicapte zijn hoofdverblijfplaats heeft. Een aanvraag voor een inkomensvervangende tegemoetkoming geldt meteen als aanvraag voor een integratietegemoetkoming. Een nieuwe aanvraag mag worden ingediend, wanneer zich wijzigingen voordoen die een toekenning of verhoging rechtvaardigen. De gehandicapte aan wie een tegemoetkoming is toegekend, moet onverwijld aangifte doen van nieuwe gegevens die tot een vermindering van het bedrag kunnen aanleiding geven.

De Koning bepaalt door wie, volgens welke criteria en op welke wijze het verdienvermogen en de zelfredzaamheid van de gehandicapte worden vastgesteld (art. 9). De Minister tot wiens bevoegdheid de Sociale Zekerheid behoort of de door hem gemachtigde ambtenaren beslissen over de aanvragen. Zij kunnen de toegekende tegemoetkomingen ambtshalve of op aanvraag herzien. De Koning bepaalt volgens welke regels de beslissingen na aanvraag of van ambtswege kunnen worden herzien. De beslissing houdende toekenning, herziening of weigering moet, op straffe van nietigheid, met redenen worden omkleed (art. 10).

Luidens art. 19 behoren de geschillen over de rechten, ontstaan uit de wet, tot de bevoegdheid van de arbeidsgerechten.

Aan de wet is uitvoering gegeven door het K.B. van 6 juli 1987 betreffende de inkomensvervangende tegemoetkoming en de integratietegemoetkoming.

B.3. De regelgeving op de tegemoetkomingen aan gehandicapten is een bijzondere sociale bijstandsregeling. De tegemoetkomingen worden integraal gefinancierd uit de algemene middelen van de Staat. De toekenning vereist een voorafgaand onderzoek, zowel naar de inkomens- als naar de gezondheidstoestand van betrokkene. Dat onderzoek volgt op de aanvraag van de betrokkene en gebeurt door daartoe speciaal uitgeruste administratieve diensten. De beslissing wordt genomen door de Minister en is gemotiveerd. Tegen die beslissing kan beroep worden ingesteld bij de arbeidsrechtbank, die te oordelen heeft of de ministeriële beslissing de wet correct toepast. Nieuwe gegevens, zoals een wijziging in de inkomens- of vermogenstoestand, komen hierbij niet in aanmerking.

Wanneer een dergelijke wijziging zich voordoet, moet de betrokkene een nieuwe aanvraag indienen, indien die nieuwe gegevens een verhoging van de tegemoetkoming kunnen rechtvaardigen, of een aangifte doen bij de Dienst voor tegemoetkomingen aan gehandicapten van het Ministerie van Sociale Voorzorg, wanneer die gegevens tot een vermindering van het toegekende bedrag kunnen leiden.

De ambtshalve herziening, bepaalt in art. 21, eerste lid, 4° (thans 6°), van het K.B. van 6 juli 1987 – met toepassing van welk artikel de voor de arbeidsrechter betwiste beslissing is genomen –, beoogt na te gaan of de gerechtigde nog steeds beantwoordt aan de niet-medische criteria voor toekenning van het recht op tegemoetkoming; zij geeft geen aanleiding tot herevaluatie van zijn gezondheidstoestand.

B.4. Met die regeling beoogt de wetgever, enerzijds, de eenheid in de beoordeling van de aanvragen en herzieningen te waarborgen, door die beoordeling toe te vertrouwen aan daartoe speciaal uitgeruste diensten, en, anderzijds, aan de gerechtigden een rechtsbescherming te verzekeren, door

de arbeidsgerechten de bevoegdheid te geven die beslissing te toetsen.

Die regeling, in haar geheel genomen, brengt mee dat de bevoegdheid van de arbeidsgerechten bij beroepen als bedoeld in art. 582, 1°, Ger.W. minder breed is dan wanneer zij uitspraak moeten doen in geschillen als bedoeld in art. 582, 2° tot 5°, Ger.W.

B.5. Dat de gehandicapten, in tegenstelling tot andere sociaal-gerechtigden, voor de rechter geen aanspraken kunnen doen gelden die zij niet eerst voor het bestuur hebben aangediend en dat zij zich dienaangaande niet kunnen beroepen op art. 807 Ger.W., zou slechts een schending van het gelijkheidsbeginsel inhouden mocht daardoor hun situatie op onevenredige wijze worden geraakt, afgewogen tegenover de noodzaak van een multidisciplinair voorafgaand onderzoek van zowel hun gezondheid als inkomenstoestand.

Dit is niet het geval, omdat zij te allen tijde een nieuwe aanvraag kunnen indienen, volgens een gemakkelijk toegankelijke en kosteloze procedure.

Tegen iedere ministeriële beslissing kunnen zij een beroep instellen bij de arbeidsrechtbank, die te dien aanzien volle rechtsmacht heeft. Op dat recht op beroep moet hun worden gewezen, niet alleen luidens het K.B. van 6 juli 1987, maar ook luidens art. 2, 4°, van de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur. Overigens moet de behandelende ambtenaar luidens art. 2, 3°, van die wet ter beschikking zijn om nadere inlichtingen te verschaffen. Krachtens art. 1017, tweede lid, Ger.W. worden, behalve wanneer het geding roekeloos of tergend is, de proceskosten voor de arbeidsgerechten door de overheid gedragen.

B.6. Het beroep bij de arbeidsrechtbank beantwoordt aan de eisen van art. 6.1. E.V.R.M., gesteld dat die bepaling van toepassing zou worden geacht op betwistingen met betrekking tot aanspraken op tegemoetkomingen als die voor gehandicapten.

In tegenstelling met hetgeen aangevoerd wordt door de gedaagde in hoger beroep voor de rechter *a quo*, schendt de in het geding zijnde bepaling dus evenmin de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, gelezen in samenhang met dat art. 6.1.

B.7. De prejudiciële vraag moet ontkennend worden beantwoord.

NOOT – Zie in dit nummer de bijdrage van J. Laenens, «*De saisine van de arbeidsgerechten in socialezekerheidsgeschillen*».

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER – 5 FEBRUARI 1998

Voorzitter: de h. Verougstraete

Rapporteur: mevr. Bourgeois

Openbaar ministerie: de h. De Swaef

Advocaten: mrs. Bützler en Verbist

Burgerlijke rechtspleging – Toelaatbaarheid – Rechtsgeldigheid van de ingestelde rechtsvordering – Handelingsbekwaamheid van de eiser

Wie op het ogenblik van de dagvaarding niet over een vrije en zelfstandige geuite wil, voorwaarde voor het geldig bestaan van iedere rechts- en proceshandeling, beschikt, kan geen rechtsgeldige rechtsvordering instellen.

De S. t/ De S.

Conclusie van advocaat-generaal De Swaef

In deze zaak heeft het procedureverloop gestalte gegeven aan de thans aan het Hof onderworpen rechtsvraag.

Bij dagvaarding van 3 april 1984 vorderde mevrouw A.D.C. een aantal zaken terug van haar dochter, de huidige verweerster, die laatstgenoemde uit het ouderlijk huis zou hebben weggehaald toen haar moeder afwezig was; subsidiair werd de betaling van de tegenwaarde der weggenomen goederen gevraagd. Tijdens de procedure overleed de aanvankelijke eiseres; een andere dochter zette daarop het geding verder en stelde uiteindelijk huidig cassatieberoep in. Deze voorziening is gericht tegen de beslissing van het appelgerecht dat oordeelde dat de aanvankelijke eiseres, mevrouw A.D.C., op het ogenblik van de dagvaarding feitelijk onbekwaam was om een rechtsvordering in te stellen. De alzo ingestelde rechtsvordering werd mitsdien ongeldig verklaard door het hof van beroep.

Het enige middel tot cassatie ontwikkeld namens eiseres, berust op de stelling dat het bestreden arrest daardoor indruist tegen het beginsel van de principiële handelingsbekwaamheid van elke meerderjarige fysieke persoon en dat, zolang geen door de wet bepaalde uitzonderingsmaatregel op de meerderjarige toepasselijk is verklaard, deze als handelingsbekwaam dient te worden beschouwd (met verwijzing naar De Corte, R., *Inleiding tot het recht en Privaatrecht*, Gent, Mys & Breesch, 1994, nrs. 626 e.v. en Delva, W., *Personen- en familierecht*, Gent, Story-Scientia, 1982, 461 e.v.). Daarbij wordt als aanknopingspunt art. 17 Ger.W. aangewezen, dat bepaalt dat de rechtsvordering niet kan worden toegelaten, indien de eiser geen hoedanigheid en geen belang heeft om ze in te dienen. En het middel leidt hieruit af dat de bekwaamheid van de eiser geen toelaatbaarheidsvereiste van de vordering uitmaakt (met verwijzing naar Gutt, E., en Linsmeau, J., «Examen de jurisprudence, Droit judiciaire privé», *R.C.J.B.*, 1980, (417), 420).

Nu hebben de appelrechters hun beslissing en ongeldigverklaring van de rechtsvordering gebaseerd op een aantal in het arrest aangewezen feitelijke omstandigheden en vaststellingen, waaruit zij het bewijs van het gebrek aan eigen wil van de aanvankelijke eiseres ten tijde van de gedingleidende dagvaarding afleiden.

Dit lijkt mij op zichzelf geen onjuiste rechtsopvatting te zijn. Immers, wat een rechtshandeling in het algemeen kenmerkt, is de wil om een rechtsgevolg te bereiken. De daad wordt dan naar de algemene regels over de wilsverklaring beoordeeld. Een niet onbekwaam verklaarde geestesziekte behoudt, bij toepassing hiervan, zijn volle bekwaamheid en zijn daden blijven geldig, tenzij men, voor ieder ervan afzonderlijk, gebrek aan toestemming bewijst ingevolge een wilsontnemende geestestoestand (Dekkers, R., *Handboek Burgerlijk recht*, I, nrs. 462, 628 en 629; Marchal, P., *Les incapables majeurs, Répertoire notarial*, T.I., *Les personnes*, 8, 68-69.). Het sleutelement wordt aldus gevormd door het al dan niet bestaan, bij de betrokken persoon, van een vrije en bewuste wil bij het stellen van de rechtshandeling (zie De Page, H., *Traité*, I, 1962, nr. 35; *Ibid.*, II, 1964, nr. 300 en De Page, H., door Masson, J.P., *Traité*, I-2, 1990, nrs. 1610-1611.).

De daaropvolgende vraag is of de inleiding van een gerechtelijke procedure zodanige rechtshandeling uitmaakt die

dus kan aangetast zijn door een totale afwezigheid van een geldige wil?

Vanzelfsprekend moet de proceshandeling voldoen en beantwoorden aan de formeelrechtelijke geldigheidsvereisten, maar dit impliceert niet dat daardoor de algemene beginselen zonder meer zouden worden uitgesloten. In het Verslag over de Gerechtelijke hervorming wordt inderdaad desbetreffend aangestipt in de algemene beginselen, onder de voorwaarden van de rechtsvordering: «Onder de hinderpalen die kunnen worden opgeworpen tegen de ontvankelijkheid van de vordering, heeft het Wetboek de onbekwaamheid van de partij niet genoemd, (...) omdat dit begrip niet behoort tot die welke een wet op de burgerlijke rechtspleging volledig en zeker kan vestigen» (Van Reepinghen, Ch., *Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, 1964, 46.).

Voor de formele akten van rechtspleging blijft, als wezenlijk element, hoe dan ook een handelende wil vereist, al is de beoordeling hiervan door de rechter ongetwijfeld bijzonder kies en zal slechts ten uitzonderlijke titel op die grond de rechtsgeldigheid van de rechtshandeling zelf in betwisting kunnen worden gebracht, op gevaar of anders elke behoorlijke procesvoering volstrekt onmogelijk te maken (De Corte, R., «Hoe autonoom is het procesrecht?» *T.P.R.*, 1980, (1), nr. 42; zie ook Senaeve, P., «Geestesgestoordheid en procesbekwaamheid in een echtscheidingsprocedure», *R.W.*, 1985-86, 1172). Zo zal in beginsel elke akte van rechtspleging die regelmatig wordt voltrokken in de wettelijke vormen, verondersteld worden te beantwoorden aan de vrije en bewuste wil van de belanghebbende, behoudens wanneer die partij geen wil heeft (*Verslag over de Gerechtelijke Hervorming*, 1964, 47; Hébraud, P., en Raynaud, P., «Chronique de procédure civile», *Rev. Trim. Dr. Civ.*, Parijs, Sirey, 1962, 149, nr. 5.).

Nu te dezen evenwel de rechters in feite hebben geoordeeld dat het bewijs werd geleverd dat zo'n wil ontbrak, is hun beslissing t.a.v. de aangevoerde grief cassatiebestendig, en dit onverminderd het bestaan van de specifieke formeelrechtelijke wetsbepalingen omtrent de ontkenning van proceshandelingen (artt. 848-850, Ger.W.) (Zie in dezelfde zin: Rouard, P., *Traité de droit judiciaire privé*, I, nrs. 140 e.v. inz. nr. 150; Delva, J., «Des effets de l'insanité de la partie dans la procédure civile», *J.T.*, 1963, 278-280 en «L'existence d'une volonté saine et libre, condition de validité de l'action en justice», *Ibid.*, 1962, 709; zie ook Kohl, A., «Procès et états dépressifs ou troubles psychiques», *Actualités du droit*, 1991, 808; Rommel, G., «La capacité du déficient mental d'ester en justice», *T. Vred.*, 1986, 6 en 41).

Conclusie: verwerping.

Arrest

Gelet op het bestreden arrest, op 11 maart 1994 gewezen door het Hof van Beroep te Gent;

Over het middel, gesteld als volgt:

schending van art. 17 Ger.W. en voor zoveel als nodig 488 (vóór zijn wijziging bij wet van 19 januari 1990), 489 (zoals vervangen bij wet van 10 oktober 1967) en 503 B.W. en 584, vierde lid, 3°, Ger.W.,

doordat het Hof van Beroep te Gent in de bestreden beslissing verweersters hoger beroep ontvangt en gegrond verklaart, voor recht zegt dat «wijlen Alice De C., op het ogenblik van de dagvaarding, feitelijk onbekwaam was om een

rechtsvordering in te stellen», en de «door haar ingestelde rechtsvordering dan ook ongeldig (verklaart)», op volgende gronden:

Na inzage van alle ter zake dienende stukken is het hof de mening toegedaan dat (de) eigen wil op 3 april 1984, datum der gedinginleidende dagvaarding, in de persoon van Alice De C. niet aanwezig was. Zulks blijkt o.m. afdoende uit de volgende vaststellingen van de verbalisant tijdens het strafrechtelijk onderzoek:

(...)

In de gegeven omstandigheden is het hof van oordeel dat De C. Alice op het ogenblik van de dagvaarding, feitelijk onbekwaam was om een rechtsvordering in te stellen en dat, ingevolge deze feitelijke onbekwaamheid, vooraf had dienen te worden gehandeld overeenkomstig art. 584, 3° Ger. W., nl. door de aanstelling van een gerechtelijk bewindvoerder (cf. *T.P.R.*, 1988 «Overzicht van rechtspraak, Personen- en Familierecht 1981-87», nr. 335);

Het is overigens terecht dat de advocaat van (verweerster) op blz. 5 van zijn conclusies 27 januari 1992 liet opmerken dat «hoewel ze (Alice De C.) niet onbekwaam werd verklaard en daartoe ook geen enkele vordering werd ingesteld, die toestand toch van aard kan zijn de geldigheid aan te tasten van de aan haar toegeschreven rechts- en proceshandelingen. Deze zijn dan immers niet de uitdrukking van een vrije en zelfstandig geuite wil van de betrokkene, voorwaarde voor het geldig bestaan van iedere rechts- en proceshandeling», (arrest pp. 3-4),

terwijl, overeenkomstig art. 17 Ger. W. een rechtsvordering slechts dan niet kan worden toegelaten wanneer de eiser geen hoedanigheid bezit of geen belang vertoont om ze in te dienen; de bekwaamheid van de eiser geen toelaatbaarheidsvereiste van de vordering uitmaakt;

Elk rechtssubject dat de bij art. 488 B.W. bepaalde leeftijd van meerderjarigheid heeft bereikt, geacht moet worden bekwaam te zijn tot het stellen van alle handelingen van het burgerlijk leven; elk meerderjarig fysiek persoon derhalve geacht moet worden handelingsbekwaam te zijn, behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen;

Ten aanzien van de meerderjarige Alice (of Alix) De C. geen wettelijke uitzondering op haar principiële handelingsbekwaamheid gold, nu de feitenrechter niet vaststelt dat zij in staat van verlengde minderjarigheid zou zijn verklaard, noch dat zij gerechtelijk onbekwaam zou zijn verklaard, noch dat zij onder gerechtelijk raadsman zou zijn gesteld of wettelijk onbekwaam zou zijn; te dezen, meer in het bijzonder, geen overeenkomstig art. 489 B.W. uitgesproken onbekwaamverklaring voorlag die eventueel zou toelaten, overeenkomstig art. 503 B.W., en met vervulling van de daarin bepaalde voorwaarden, de handelingen die vóór de onbekwaamverklaring verricht werden, nietig te verklaren;

De verwijzing naar de eventuele feitelijke onbekwaamheid van de eiser, ten tijde van de gedinginleidende akte, derhalve geen aanleiding kan geven tot de ontoelaatbaarheidsverklaring van de vordering, noch tot de «ongeldigverklaring» ervan;

De omstandigheid dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, in gevallen die hij spoedeisend acht, bij voorraad uitspraak doet in alle zaken (behalve die welke de wet aan de rechterlijke macht onttrekt) en zo onder meer overeenkomstig art. 584, vierde lid, 3°, Ger. W. alle nodige maatregelen kan bevelen tot vrijwaring van de rechten van hen

die de nodige voorzieningen niet kunnen treffen, met inbegrip van de verkoop van roerende goederen die heerloos of verlaten zijn, en dat in onderhavige zaak eventueel toepassing had kunnen worden gemaakt van deze bepaling om voorlopige maatregelen van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te verkrijgen, niet meebrengt dat de, bij ontstentenis van dergelijke maatregel of van enige andere door de wet voorziene bekwaamheidsbeperkende maatregel ten aanzien van Alice (of Alix) De C., op 3 april 1984 door deze laatste ingeleide vordering «ongeldig» zou zijn,

zodat het hof van beroep niet wettig de oorspronkelijke vordering van eiseres' rechtsvoorgangster «ongeldig» kon verklaren (schending van alle in de aanhef van het middel aangevoerde wetsbepalingen);

Overwegende dat het instellen van een rechtsvordering een rechtshandeling is; dat een geldige rechtshandeling een wil vereist tot het bereiken van rechtsgevolgen;

Overwegende dat het arrest op grond van het onderzoek van alle ter zake dienende stukken en van het strafrechtelijk onderzoek, oordeelt dat Alice De C. op het ogenblik van de dagvaarding niet over een vrije en zelfstandige geuite wil, voorwaarde voor het geldig bestaan van iedere rechts- en proceshandeling, beschikte;

Dat het arrest dat beslist dat voornoemd persoon geen rechtsgeldige rechtsvordering kon instellen, zijn beslissing naar recht verantwoordt;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

...

RAAD VAN STATE

IVe KAMER – 25 JUNI 1997

Voorzitter: de h. Borret

Staatsraden: mevr. Bracke (rapporteur) en de h. Vandendriessche

Eerste auditeur: de h. De Wolf

Advocaten: mrs. Van Springel en Weinstock

Administratieve rechtshandeling – Verzekeringsbemiddeling – Inschrijving als verzekeringsmakelaar in het register van de verzekeringstussenpersonen – Weigering – Beroep tegen beslissing van de Controledienst voor de Verzekeringen – Bijzondere rechtspleging – Motiveringsplicht – Onderscheid formele en materiële motivering – Afdoende motivering

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen blijkt dat het aan de Controledienst voor de Verzekeringen werd overgelaten te beoordelen of een tussenpersoon al dan niet kan ingeschreven worden of ingeschreven blijven in het register van de onafhankelijke verzekeringstussenpersonen. Bij het nagaan van deze onafhankelijkheid mag de Controledienst zich evenwel niet uitsluitend baseren op de gegevens die krachtens art. 5, derde lid, van de wet van 27 maart 1995 moeten worden meegedeeld.

In acht genomen de ruime discretionaire bevoegdheid van de Controledienst voor de Verzekeringen, moet zijn beslissing waarbij de inschrijving in het register van de onafhankelijke tussenpersonen geweigerd wordt, gebaseerd zijn op concrete gegevens

waaruit de Controledienst heeft kunnen afleiden dat, in het licht van de wet van 27 maart 1995, de aanvrager niet als een onafhankelijk tussenpersoon kan worden beschouwd.

Met die eis is onverenigbaar dat de aanvraag tot inschrijving in het register van de onafhankelijke tussenpersonen wordt afgewezen, wegens het enkele feit dat de aanvrager niet beantwoordt aan het criterium van onafhankelijkheid bepaald door art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995, omdat uit de opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar blijkt dat de aanvrager een band van afhankelijkheid heeft met één verzekeringsonderneming.

Van Den Bosch t/ Controledienst voor de Verzekeringen
Belgische Staat
Arrest nr. 66.975

Gezien het verzoekschrift dat Aimé Van Den Bosch op 26 september 1996 heeft ingediend om de vernietiging te vorderen van de beslissing van de Controledienst voor de Verzekeringen van 26 augustus 1996 waarbij zijn aanvraag tot registratie in het register der onafhankelijke verzekerings-tussenpersonen geweigerd wordt;

1. Over de rechtspleging

Overwegende dat om dezelfde redenen als uiteengezet in het arrest nr. 63.015, De Visscher, van 12 november 1996, de door de verwerende partijen neergelegde notities niet uit de debatten worden geweerd en dat ook niet op de vraag van de tweede verwerende partij om buiten de zaak te worden gesteld kan worden ingegaan;

2. Over de gegevens van de zaak

2.1. Verzoeker dient op 24 juni 1996 een aanvraag in tot registratie in het register der onafhankelijke verzekerings-tussenpersonen bij de Controledienst voor de Verzekeringen.

Bij de aanvraag worden een aantal documenten gevoegd waaronder een overzicht van de verdeling van de commissielonen voor het jaar 1995. Uit die verdeling blijkt dat 58,14% van die commissielonen werden ontvangen vanwege de maatschappij Royale Belge.

2.2. Verzoeker verstrekt volgende verklaring bij deze verdeling:

«Wegens het samensmelten van verschillende maatschappijen in de groep Royal Belge is de norm van 35% van het totale commissieloon per verzekeringsonderneming overtroffen.

In de toekomst zal ik hiermede rekening houden en de zaken meer verdelen over de andere maatschappijen die deze norm niet hebben bereikt»;

Er zij in dat verband opgemerkt dat door de Controledienst voor de Verzekeringen een «toelichtingsnota» werd opgesteld die op verzoek van de aanvragers samen met een aanvraagformulier tot registratie werd toegezonden.

...

2.4. Met een nota van 13 augustus 1996 (A/96/77) worden aan de Raad van de Controledienst voor de Verzekeringen nieuwe lijsten met in te schrijven tussenpersonen voor-

...

2.5. Op 26 augustus 1996 beslist de Raad van de Controledienst voor de Verzekeringen met verwijzing naar de bovenvermelde nota het volgende:

«De Raad besluit om in het register van de onafhankelijke tussenpersonen de op de bijgaande lijst vermelde tussenpersonen in te schrijven.

De Raad besluit om in het register van de onafhankelijke tussenpersonen de op de bijgaande lijst vermelde tussenpersonen in te schrijven die ondergebracht zijn in de tijdens de vorige zitting omschreven categorieën I, II, IV en VII.

De Raad besluit om in het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen, de tussenpersonen in te schrijven van wie de lijst is bijgevoegd.

De Raad besluit om in het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen, de op de bijgaande lijst genoemde tussenpersonen in te schrijven die vallen onder de tijdens de vorige zitting omschreven categorieën III, V, VI, VIII, IX.

Ten slotte besluit de Raad om in het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen, de tussenpersonen in te schrijven die vallen onder de categorie X, zich 'zelfstandig' verklaren en deze formulering gebruiken in de zin van de sociale wetgeving, terwijl zij bijvoorbeeld gebonden zijn door een agentuurovereenkomst; de lijst van de tussenpersonen is ingesloten».

Blijkens de bijlagen gevoegd bij de notulen van die vergadering van de Raad van de Controledienst voor de Verzekeringen werd de aanvraag van verzoeker ondergebracht in de categorie VI.

2.6. Bij aangetekende brief van 4 september 1996 deelt de Controledienst voor de Verzekeringen het volgende mee aan verzoeker:

«Gelet op uw aanvraag ontvangen op 27 juni 1996, hebben wij de eer U mede te delen dat de Raad van de Controledienst voor de Verzekeringen, in zijn zitting van 26 augustus 1996, uw aanvraag tot registratie in het register der onafhankelijke verzekerings-tussenpersonen door onze Dienst bijgehouden, om volgende redenen geweigerd heeft:

Overeenkomstig art. 5, tweede lid van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen, kunnen enkel de tussenpersonen die één van de in art. 2, § 1, van de wet omschreven werkzaamheden uitoefenen zonder 'de jure' en 'de facto' in de keuze van een verzekeringsonderneming gebonden te zijn in het register van de onafhankelijke tussenpersonen worden ingeschreven. Uit de aan de Controledienst voor de Verzekeringen toegezonden opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar blijkt dat U een band van afhankelijkheid hebt met een verzekeringsonderneming en dat U derhalve niet beantwoordt aan het criterium van onafhankelijkheid bepaald door art. 5, tweede lid van bovenvermelde wet van 27 maart 1995.

Bijgevolg werd U overeenkomstig art. 9, zevende lid van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen in het register der niet-onafhankelijke verzekerings-tussenpersonen ingeschreven voor de door U gevraagde verzekeringsstakken en dit onder bovenvermeld inschrijvingsnummer.

(...);

3. Over de gegrondheid van het beroep

3.1. Overwegende dat verzoeker in het tweede middel de schending aanvoert van art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen, doordat de Controledienst voor de Verzekeringen ten onrechte heeft geoordeeld dat hij *de facto* gebonden is in de keuze van een verzekeringsonderneming, zonder voor deze gebondenheid enig bewijs te leveren; dat hij desbetreffend in het eerste middel nog verwijst naar de door hem gegeven verklaring, waarop de Controledienst voor de Verzekeringen evenwel niet heeft geantwoord;

3.2. Overwegende dat de verwerende partijen in hun synthesenota onder meer betogen dat meer dan 25.000 aanvragen tot registratie werden ontvangen, waarvan ongeveer 12.000 aanvragen tot inschrijving in het register als onafhankelijke tussenpersonen en dat overeenkomstig art. 9 van de wet van 27 maart 1995 binnen de zestig dagen na ontvangst van de aanvraag een beslissing diende te worden genomen; dat gelet op die toevloed van dossiers werd beslist dat slechts in de gevallen waarin de commissielonen die van één enkele verzekeringsonderneming werden ontvangen, de grens van 35% van het totaal van de ontvangen commissielonen overschrijden, er een vermoeden van feitelijke gebondenheid bestaat, dat in die gevallen een bijkomend onderzoek van de verklaringen van de aanvrager werd gelast, dat vervolgens de aanvragen in twaalf categorieën werden gerangschikt in verhouding tot het percentage van de ontvangen commissielonen en het aantal ondernemingen waarmee de aanvrager in verbinding staat en rekening houdende met de verklaringen aangaande de spreiding; dat enkel in de gevallen waarin de band van ondergeschiktheid «evident bleek» en in de gevallen waarin het vermoeden niet weerlegd werd door de verklaringen van de aanvrager, beslist werd om een inschrijving in het register van de onafhankelijke tussenpersonen te weigeren; dat de grens van 35% helemaal lijkt overeen te stemmen met de wens van de wetgever de onafhankelijkheid van de verzekeringstussenpersoon te waarborgen, aangezien men redelijkerwijze kan aannemen dat een tussenpersoon die meer dan 1/3 van zijn omzet toevertrouwt aan één enkele verzekeringsonderneming niet meer in staat is met de graad van autonomie te handelen die gewenst wordt door de wetgever; dat in de neergelegde bijzondere nota de verwerende partijen stellen dat uit het dossier van verzoeker blijkt dat 58,14% van de commissielonen werden ontvangen van de maatschappij Royale Belge, dat de smelting van diverse verzekeringsmaatschappijen geen afdoende verklaring is voor de hoge graad van concentratie, zodat het vermoeden van afhankelijkheid niet werd weerlegd;

...

3.3.2. Overwegende dat de wet van 27 maart 1995 niet de concrete juridische en feitelijke criteria bepaalt die in aanmerking moeten worden genomen bij de beoordeling van de niet-onafhankelijkheid van een verzekeringstussenpersoon; dat evenmin in de wet aan de Koning de bevoegdheid werd opgedragen die criteria vast te stellen; dat art. 5, derde lid, van evengenoemde wet enkel bepaalt dat met het oog op zijn inschrijving in het register van de onafhankelijke tussenpersonen, de aanvrager jaarlijks aan de Controledienst voor de Verzekeringen een lijst van de aandeelhouders die op direc-

te of indirecte wijze zeggenschap uitoefenen over zijn onderneming en de opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar moet toezenden en dat onder meer op basis van die lijst en die opgave de Controledienst voor de Verzekeringen beslist of de tussenpersoon nog onafhankelijk is; dat uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 27 maart 1995 blijkt dat het aan de Controledienst voor de Verzekeringen werd overgelaten te beoordelen of een tussenpersoon kan worden ingeschreven of kan ingeschreven blijven in het register van de onafhankelijke verzekeringstussenpersonen; dat daarbij werd beklemtoond dat de Controledienst voor de Verzekeringen zich bij het nagaan van de onafhankelijkheid niet moet beperken tot de gegevens die krachtens art. 5, derde lid, moeten worden meegedeeld; dat te dien einde de woorden «onder meer» bij sub-amendement werden toegevoegd aan het vierde lid van art. 5 (*Hand. Kamer*, 1991-1992, nr. 390/6, p. 18-19); dat, dienvolgens, aan de Controledienst voor de Verzekeringen een ruime discretionaire bevoegdheid werd toegewezen;

3.3.3. Overwegende dat in acht genomen die ruime discretionaire bevoegdheid van de Controledienst voor de Verzekeringen en de verstreckende gevolgen voor de individuele rechtspositie van de aanvrager die een weigering tot inschrijving als onafhankelijk verzekeringstussenpersoon medebrengt – immers krachtens art. 7 van de wet van 27 maart 1995 mag in België niemand de titel van verzekeringsmakelaar dragen indien hij niet in het register van onafhankelijke tussenpersonen is ingeschreven, ook al was deze voorheen op grond van het K.B. van 14 november 1961 als makelaar bedrijvig – deze weigeringsbeslissing gebaseerd moet zijn op concrete gegevens, waaruit de Controledienst heeft kunnen afleiden dat in het licht van de wet van 27 maart 1995 de aanvrager niet als een onafhankelijk tussenpersoon kan worden beschouwd;

3.3.4. Overwegende dat met die eis onverenigbaar is dat, zoals uit de brief van 4 september 1996 aan verzoeker blijkt, zijn aanvraag tot inschrijving in het register der onafhankelijke verzekeringstussenpersonen werd afgewezen wegens het enkele feit dat hij niet beantwoordt aan het criterium van onafhankelijkheid bepaald door art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995, omdat «uit de aan de Controledienst voor de Verzekeringen toegezonden opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar blijkt dat U (verzoeker) een band van afhankelijkheid heeft met een verzekeringsonderneming»; dat overigens ook de bestreden beslissing zelf, zoals geacteerd in de notulen van de Raad van de Controledienst, alsook de nota's van 25 juli 1996 en van 13 augustus 1996 van de administratie van die dienst, waarop de bestreden beslissing is gestoeld..., algemeen zijn en geen concrete motivering voor elke afzonderlijke beslissing bevatten; dat in voormelde nota van 25 juli 1995 de aanvragen tot erkenning zijn gerangschikt in twaalf categorieën en dat de aanvraag van verzoeker behoort tot de categorie VI, namelijk de categorie tussenpersonen die tussen 50 en 60% van het totaal aan commissielonen ontvingen van één verzekeringsonderneming; dat blijkens evengenoemde nota de 50%-norm als een absolute regel werd beschouwd die bij overschrijding ervan automatisch leidde tot een weigeringsbeslissing; dat in elk geval uit geen enkel stuk van het administratief dossier blijkt dat de aanvraag van verzoeker en de verklaring die hij

had verstrekt voor de meer dan 50%commissielonen ontvangen van de maatschappij Royal Belge in concreto werden onderzocht; dat met de achteraf in de bijzondere nota opgegeven motieven, waarvan niet bewezen is dat zij werkelijk ten grondslag van de bestreden beslissing hebben gelegen, geen rekening kan worden gehouden; dat het tweede middel gestoeld op de schending van de materiële motiveringsplicht gegrond is; dat dienvolgens geen acht moet worden geslagen op de in het eerste middel aangevoerde schending van de formele motiveringsplicht;

BESLUIT:

Enig artikel:

Vernietigd wordt de beslissing van de Controledienst voor de Verzekeringen van 26 augustus 1996 waarbij de aanvraag van Aimé Van Den Bosch tot registratie in het register der onafhankelijke verzekeringstussenpersonen wordt geweigerd.

NOOT – *Enkele beschouwingen bij de geschillen inzake de controle op de verzekeringstussenpersonen voor de Raad van State*

1. In verband met de procedure

1. De verzekeringsmakelaars werden door de wet van 27 maart 1995 betreffende de verzekeringsbemiddeling en de distributie van verzekeringen (*B.S.*, 14 juni 1995), onderworpen aan een strikte professionele reglementering. Het doel van deze wet is «de rechten te beschermen van de verzekeringnemers, van de verzekerden en van de derden die betrokken zijn bij de uitvoering van verzekeringsovereenkomsten» (art. 1), hetgeen in overeenstemming is met de doelstelling van de aanbeveling van de Europese Commissie van 18 december 1991 inzake verzekeringstussenpersonen (92/48/EEG) (*P.B. L nr. 19, 28 januari 1992*).

Te dien einde moeten de verzekeringsmakelaars ingeschreven zijn in het register van de verzekeringstussenpersonen, dat bijgehouden wordt door de Controledienst voor de Verzekeringen (hierna: C.D.V.). Dit register bestaat uit twee delen, nl. het register van de onafhankelijke tussenpersonen en het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen (art. 5, eerste lid, van de wet van 27 maart 1995).

Overeenkomstig art. 9, achtste lid, van de wet van 27 maart 1995 kan tegen de beslissing tot inschrijving in het register van de onafhankelijke of de niet-onafhankelijke tussenpersonen of tot weigering, schrapping of wijziging van de inschrijving, beroep ingesteld worden bij de Raad van State, volgens de procedure ingesteld door art. 7 van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen (*B.S.*, 29 juli 1975, hierna: Controlewet).

2. Ter uitvoering van art. 7 van de Controlewet, werd in een bijzondere procedure voorzien in art. 8 van het K.B. van 22 februari 1991 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen (*B.S.*, 11 april 1991, gewijzigd door het K.B. van 22 november 1994 tot wijziging van het K.B. van 22 februari 1991 houdende algemeen reglement betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, *B.S.*, 21 december 1994). Het betreft een vereenvoudigde en versnelde procedure, teneinde be-

paalde zaken waarin een langdurige uitvoering van een onregelmatige beslissing een aanzienlijk nadeel kan berokkenen, snel te kunnen behandelen (Leroy, M., *Contentieux Administratif*, Brussel, Bruylant, 1996, 500).

De Raad van State heeft in een aantal arresten bevestigd dat de wetgever met dit beroep een beroep tot nietigverklaring heeft beoogd, en geen vol beroep, noch een cassatieberoep (zie o.m.: R.v.St., Dessales, nr. 63.245 van 21 november 1996; B.V.B.A. CoupeMolly, nr. 63.395 van 2 december 1996; S.P.R.L. Assurances-Garin Juste, nr. 63.737 van 20 december 1996). Het betreft hier een vrij omvangrijk aantal geschillen: naar alle waarschijnlijkheid zullen immers op dat terrein de Nederlands- en de Franstalige kamers in de Raad van State op relatief korte termijn, ongeveer 2.600 vrij gelijklopende annulatieberoepen te behandelen krijgen (Bron: *Raad van State – Openbaar verslag over het gerechtelijk jaar 1995/1996*, nog niet gepubliceerd).

3. De procedure geregeld door art. 8 van het K.B. van 22 februari 1991 is eveneens van toepassing op de geschillen betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen. Soortgelijke versnelde procedures bestaan tevens in de geschillen m.b.t. de controle op de private voorzorginstellingen, de ziekenfondsen en de ondernemingen van het hypothecair krediet (respectievelijk: art. 6 van het K.B. van 15 mei 1985 betreffende de activiteiten van de private verzorgingsinstellingen, *B.S.*, 7 juni 1985; K.B. van 30 september 1992 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, in geval van beroep als bedoeld bij art. 68 van de wet van 6 augustus 1990 betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen, *B.S.*, 10 november 1992; art. 9 van het K.B. van 5 februari 1993 houdende diverse bepalingen tot uitvoering van de wet van 4 augustus 1992 op het hypothecair krediet, *B.S.*, 24 februari 1993).

In vreemdelingenzaken bestaat eveneens een bijzondere procedure (K.B. van 22 juli 1981 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State in geval van beroep tegen de beslissingen bedoeld in de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen, *B.S.*, 30 juli 1981). Ook m.b.t. de geschillen inzake de federale controle op de internationale betrekkingen van de Gemeenschappen en de Gewesten bestaat er een versnelde procedure (art. 26bis R.v.St.-wet). Voorts werd voor de behandeling van de beroepen tot nietigverklaring van de beslissingen van het Fonds tot hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden inzake het voorschot eveneens in een bijzondere procedure voorzien (art. 36 van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen, *B.S.*, 6 augustus 1985). (Voor een bespreking van deze verschillende procedures, zie Leroy, M., *o.c.*, 498-511).

4. Art. 8 van het K.B. van 22 februari 1991 bepaalt dat het beroep, op straffe van nietigheid, moet worden ingediend binnen *vijftien dagen* na de betekening van de gewraakte beslissing. Binnen drie dagen na de ontvangst van het verzoekschrift (dat geen aanleiding geeft tot betaling van een zegelrecht) bezorgt de griffier een afschrift daarvan aan de minister van Economische Zaken en aan de C.D.V. Zij beschikken over drie dagen na de ontvangst van dit afschrift om het dossier te verzenden naar de griffie van de Raad van State. Zonder dat enige uitwisseling van memories plaatsheeft, maakt het aangewezen lid van het auditoraat zijn verslag op

binnen een maand na zijn aanstelling. Indien de kamer, binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift en na inzage van het verslag over de stand van de zaak, oordeelt dat de zaak in staat van wijzen is, bepaalt de voorzitter de datum waarop ze zal opgeroepen worden. Het bevel waarbij de zaak wordt vastgesteld of voor nader onderzoek verwezen, wordt binnen acht dagen na de indiening van het verslag gegeven. Het bevel waarbij de zaak wordt vastgesteld, stelt de zaak binnen acht dagen vast. Het arrest moet binnen vijftien dagen na de sluiting van de debatten worden gegeven. Deze termijn kan worden verlengd, zonder dat de totale duur van de verlengingen meer dan één maand mag bedragen. Het arrest wordt aan de verzoeker, de minister van Economische Zaken en aan de C.D.V. meegedeeld.

5. De belangrijkste verschilpunten met de rechtspleging toepasselijk in het annulatieberoep als bedoeld in art. 14, eerste lid, van de R.v.St.-wet, betreffen vooral de kortere termijnen en de afwezigheid van memories. De Raad heeft evenwel geoordeeld dat, hoewel de vereenvoudigde procedure geregeld bij art. 8 van het K.B. van 22 februari 1991 niet voorziet in de mogelijkheid van de indiening van een memorie van antwoord, van wederantwoord en van laatste memories, en de verwerende partij zich dus enkel mondeling op de openbare zitting kan verdedigen, in het belang van een goede rechtsbedeling en een behoorlijke procesvoering, acht zal worden geslagen op de door de verwerende partijen neergelegde notities (R.v.St., De Visscher, nr. 63.015 van 12 november 1996).

II. In verband met de motiveringsplicht

6. Zoals hierboven reeds vermeld, bestaat het register van de verzekeringstussenpersonen uit twee delen, waarvan één het register van de onafhankelijke tussenpersonen is en het andere het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen. Overeenkomstig art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995 kunnen enkel de tussenpersonen die één van de in art. 2, § 1, van de wet omschreven werkzaamheden uitoefenen, zonder *de jure* en *de facto* in de keuze van een verzekeringsonderneming gebonden te zijn, ingeschreven worden in het register van de onafhankelijke tussenpersonen. Krachtens art. 7 van de wet van 27 maart 1995 mag niemand in België de titel van verzekeringsmakelaar dragen, indien hij niet is ingeschreven in het register van de onafhankelijke tussenpersonen.

Art. 5, derde en vierde lid, bepaalt dat de tussenpersoon, met het oog op deze inschrijving jaarlijks aan de C.D.V. een lijst van de aandeelhouders zendt, die op directe of indirecte wijze zeggenschap uitoefenen over zijn onderneming en de opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar. De C.D.V. moet op basis van onder meer die lijst en die opgave, beslissen of de tussenpersoon nog onafhankelijk is.

7. De wetgever heeft niet vastgesteld welke concrete feitelijke en juridische criteria door de C.D.V. in aanmerking moeten worden genomen bij de beoordeling van de niet-onafhankelijkheid van een tussenpersoon. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 27 maart 1995 blijkt dat het aan de C.D.V. werd overgelaten om te beoordelen of een tussenpersoon al dan niet kan worden ingeschreven of ingeschreven blijven in het register van de onafhankelijke tussenpersonen. Bij het nagaan van deze onafhankelijkheid mag

de C.D.V. zich evenwel niet uitsluitend baseren op de gegevens die krachtens art. 5, derde lid, van de wet van 27 maart 1995 moeten worden meegedeeld. Het is ook om die reden dat de woorden «onder meer» bij sub-amendementen werden toegevoegd aan het vierde lid van art. 5 van deze wet (zie *Gedr.St., Kamer*, 1991-92, nr. 390/6, 18-19). Derhalve beschikt de C.D.V. terzake over een ruime discretionaire bevoegdheid, zoals de Raad van State in het genoteerde arrest besliste.

8. Het aantal aanvragen tot inschrijving in het register van onafhankelijke tussenpersonen was dermate groot, dat de C.D.V. een selectie heeft doorgevoerd en de tussenpersonen heeft ingedeeld in twaalf verschillende categorieën, rekening houdende met het aantal verzekeringsondernemingen waarmee de aanvrager in verbinding staat en het percentage commissieloon dat van deze ondernemingen ontvangen werd. Op basis van deze indeling besloot de C.D.V. om de inschrijving in het register van onafhankelijke tussenpersonen te weigeren voor wat betreft de tussenpersonen gerangschikt in de categorieën III, V, VI, VIII, IX en X. De C.D.V. besloot deze tussenpersonen in te schrijven in het register van de niet-onafhankelijke tussenpersonen.

De C.D.V. verantwoordde de aldus genomen weigeringsbeslissingen met de «standaardformule» dat uit de toegezonden opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming bleek dat er een band van afhankelijkheid met een verzekeringsonderneming bestond en dat derhalve niet voldaan was aan het criterium van onafhankelijkheid bepaald door art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995 (zie de motivering van het geannoteerde arrest).

9. Wanneer tegen dergelijke weigeringsbeslissingen beroep werd ingesteld door verzekeringstussenpersonen, werd o.m. opgeworpen dat de materiële motiveringsplicht geschonden was. Men stelde dat de C.D.V. zich enkel gebaseerd had op de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming, terwijl deze dienst niet gerechtigd was zich op absolute wijze op dat criterium te baseren. Ook werd aangevoerd dat de C.D.V. geen rekening had gehouden met de door de tussenpersonen verstrekte verklaringen.

De Nederlandstalige kamer van de Raad van State heeft een groot aantal weigeringsbeslissingen vernietigd op grond van het middel van de schending van de materiële motiveringsplicht. Het hierboven weergegeven arrest vormt een illustratie van deze rechtspraak.

In casu werd de aanvraag van verzoeker geweigerd, omdat deze was ondergebracht in categorie VI, zijnde de categorie tussenpersonen die tussen 50 en 60% van het totaal aan commissielonen ontvingen van één enkele verzekeringsonderneming en die samenwerken met minder dan vier ondernemingen.

In deze zaak werd het bestreden besluit vernietigd omdat een dergelijke discretionaire weigeringsbeslissing gebaseerd moet zijn op concrete gegevens, waaruit de C.D.V. had kunnen afleiden dat in het licht van de wet van 27 maart 1995 de aanvrager niet als een onafhankelijke tussenpersoon kan worden beschouwd. De Nederlandstalige kamer was van oordeel dat met die eis onverenigbaar is dat de inschrijving geweigerd wordt wegens het enkele feit dat de aanvrager niet beantwoordt aan het criterium van onafhankelijkheid bepaald door art. 5, tweede lid, van de wet van 27 maart 1995,

omdat «uit de aan de Controledienst voor de Verzekeringen toegezonden opgave van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming over het voorgaande jaar blijkt dat U (verzoeker) een band van afhankelijkheid heeft met een verzekeringsonderneming» (voor andere voorbeelden waarin de Nederlandstalige kamer dezelfde overwegingen maakte, zie: R.v.St., B.V.B.A. Christian Piette, nr. 65.930 van 21 april 1997; N.V. Adviesgroep De Wulf, nr. 65.936 van 21 april 1997; N.V. Verzekeringen Myriam Berteloot, nr. 66.990 van 25 juni 1997).

10. Wanneer, zoals in de hierboven weergegeven zaak, de verzoeker eveneens de schending inriep van de formele motiveringsplicht, werd dit middel door de Nederlandstalige kamer van de Raad van State nagenoeg nooit onderzocht, aangezien een vernietiging mogelijk was op grond van de schending van de materiële motiveringsplicht.

Er bestaat op dit punt een opvallend verschil met de rechtspraak van de Franstalige kamer van de Raad van State, die zich over dat soort beroepen uitsprekt. De meeste weigeringsbeslissingen van de C.D.V. werden door deze kamer vernietigd wegens schending van de formele motiveringsplicht. In het arrest S.C. All Business Office werd bijvoorbeeld overwogen dat «art. 9, vijfde lid, van de wet van 27 maart 1995 bepaalt dat in geval van weigering, de Controledienst voor de Verzekeringen (verkort C.D.V.) deze weigering moet motiveren en dat art. 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen de afdoende vermelding oplegt van de «juridische en feitelijke overwegingen die aan de beslissing ten grondslag liggen»; dat de bestreden beslissing vaststelt dat «het overzicht van de procentuele verdeling van de commissie per verzekeringsonderneming waarmee u handelt over het voorgaande jaar aantoonst dat u afhankelijk bent van één verzekeringsonderneming (...)»; dat een dergelijke motivering stereotiep is en geenszins de specifieke feitelijke elementen vermeldt waarop de weigering is gebaseerd; dat niet blijkt dat de C.D.V. zijn beoordelingsbevoegdheid op afdoende wijze en met volledige kennis van zaken uitgeoefend heeft, zonodig na bijkomende informatie te hebben ingewonnen; dat de Raad van State aldus niet kan beoordelen of de C.D.V. het criterium waarin de wet voorziet correct heeft toegepast»; (R.v.St., S.C. All Business Office, nr. 65.720 van 28 maart 1997 (eigen vertaling); zie ook bijv.: R.v.St., S.A. Sac, nr. 65.043 van 7 maart 1997; S.A. Gerard Anneet Et C°, nr. 65.242 van 14 maart 1997).

11. De motiveringsplicht treedt naar buiten in een dubbele gedaante: enerzijds de materiële motiveringsplicht en anderzijds de formele motiveringsplicht (Van Mensel, A., *Het Beginsel van Behoorlijk Bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, nr. 79). De materiële motiveringsplicht (een eis van interne wettigheid) houdt in «dat iedere administratieve rechtshandeling op motieven moet steunen waarvan het feitelijk bestaan naar behoren is bewezen en die in rechte ter verantwoording van die handeling in aanmerking kunnen genomen worden» (Mareen, D., «Hoe verhoudt de materiële motivering zich tot de formele motivering?», *T.B.P.*, 1997, 723). De formele motiveringsplicht (een eis van externe wettigheid) houdt in dat de overheid de feitelijke en juridische elementen waarop de beslissing steunt, in de beslissing zelf uitdrukkelijk moet weergeven. Door de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (B.S., 12 september 1991) werd aan de admini-

stratieve overheden de verplichting opgelegd om voortaan de administratieve rechtshandelingen met individuele strekking uitdrukkelijk te motiveren.

Het onderscheid tussen de materiële en de formele motiveringsplicht is belangrijk, omdat de respectieve schending door de overheid aanleiding geeft tot verschillende gevolgen. De schending van de formele motiveringsplicht kan door het bestuur worden verbeterd. De beslissing kan worden overgedaan, waarbij ditmaal wel de motieven (voldoende) worden vermeld. Dit is echter niet mogelijk wanneer de beslissing inhoudelijk – of materieel – niet deugdelijk is gemotiveerd. De afwezigheid van draagkrachtige motieven kan immers niet verbeterd worden (Boes, M., «Motivering van Bestuurshandelingen», *Rec.Arr.R.v.St.*, 1994, 117).

De Raad van State tracht veelal te vernietigen op grond van middelen die aanleiding geven tot de nietigverklaring met de meest verregaande gevolgen. In dit verband werd door de Raad reeds geoordeeld dat, in geval van nietigverklaring wegens schending van de formele motiveringsplicht, het bestuur als enige verplichting zou hebben de bestreden beslissing opnieuw te nemen, ditmaal voorzien van de vereiste motivering, en dat in het belang van een goede rechtsbedeling in de eerste plaats uitspraak moest worden gedaan over andere middelen van het verzoekschrift die van zodanige aard zijn dat zij tot een ruimere vernietiging aanleiding geven (R.v.St., Beroepsvereniging Van De Belgische Optiekers, nr. 43.854 van 12 augustus 1993). Wat de verhouding betreft tussen de formele motiveringsplicht enerzijds, en de materiële motiveringsplicht anderzijds, werd door de Raad reeds beslist dat deze laatste primeert (R.v.St., Messens, nr. 60.526 van 26 juni 1996). De raad drukte zich in dat verband uit als volgt: «Indien aan de eis van deugdelijke motieven, die een voorschrift van interne legaliteit is, niet is voldaan, is het overbodig na te gaan of aan de eis van motivering, een vormvoorschrift van externe legaliteit, is voldaan. Het doet er immers niet toe of de motieven in de bestreden beslissing naar behoren zijn verwoord en of de aldus gemotiveerde beslissing rechtsgeldig ter kennis is gebracht van de verzoekende partijen, wanneer die motieven zelf niet deugdelijk zijn.» (R.v.St., N.V. P. Roegiers en Cie en N.V. Nobels-Hubert, nr. 35.443 van 10 juli 1990).

Vanuit dit perspectief lijkt het door de Franstalige kamer ingenomen standpunt, nl. vernietiging wegens schending van de formele motiveringsplicht, dan ook vreemd, althans op het eerste zicht. Art. 3 van de uitdrukkelijke motiveringswet bepaalt immers dat in het besluit zelf op uitdrukkelijke wijze de redenen worden vermeld die ten grondslag liggen aan de beslissing en vereist bovendien dat deze motivering «afdoende» is.

Het begrip «afdoende» omvat onder meer het draagkrachtvereiste. Dit vereiste houdt in dat de aangevoerde motieven pertinent moeten zijn en dat zij de beslissing moeten verantwoorden. Zo mag de motivering bijv. niet vaag en onnauwkeurig zijn. Ook stereotiepe, geijkte of gestandaardiseerde motiveringen zijn onaanvaardbaar, zoals blijkt uit de parlementaire voorbereiding van de uitdrukkelijke motiveringswet (voor een bespreking, zie o.m. Van Orshoven, P., «De uitdrukkelijke motivering van administratieve rechtshandelingen», *R.W.*, 1991-92, 491).

Door het hanteren van het begrip «afdoende» in art. 3 van de uitdrukkelijke motiveringswet, wordt het verband gelegd met het draagkrachtvereiste van de materiële motivering

(Vanheule, D., «De motiveringsplicht en de vreemdelingenwet», *T.Vreemd.*, 1993, 69). Dit vereiste houdt in dat de motieven begrijpelijk moeten zijn en dat ze aanvaardbaar moeten zijn met het oog op het recht, de feiten en het beleid. Kortom, de motieven dienen de beslissing te dragen. (zie o.m. Van Mensel, A., o.c., nrs. 84 e.v.).

Volgens Bouvier wordt met het begrip «afdoende» bijna onmerkbaar overgegaan van de motivering naar de motieven van de beslissing, of nog, van de externe wettigheid naar de interne wettigheid. Hij stelt vast dat de rechter, sinds de wet van 1991, de motieven niet meer moet gaan zoeken in het administratief dossier; hij controleert de motieven op basis van de akte die de beslissing zelf inhoudt. Er is derhalve een soort van osmose tussen het voldoende zijn van de motieven enerzijds, en het voldoende zijn van de motivering anderzijds. Ook zal de rechter de relevantie, de materiële juistheid en de juridische toelaatbaarheid van de motieven die de beslissing moeten ondersteunen, onderzoeken aan de hand van de motivering vervat in de beslissing zelf. Bouvier besluit zijn redenering dan ook als volgt: «en passant de la suffisance de la motivation à la pertinence, l'exactitude et l'admissibilité des motifs de l'acte, on enjambe la frontière, au demeurant assez discrète pour ne pas dire floue, qui sépare la légalité externe de la légalité interne de la décision. On quitte le domaine de la motivation formelle pour pénétrer dans celui de la motivation matérielle.» (Bouvier, Ph., «La motivation des actes administratifs», *Rev.Rég.Dr.*, 1994, 175 en 179).

Dit verklaart waarom, mijns inziens, de rechtspraak van de Nederlands- en de Franstalige kamers minder ver uit elkaar liggen dan op het eerste zicht zou lijken. De Franstalige kamer verklaart immers de gewraakte beslissing nietig wegens het gebrek aan afdoende motivering, in de zin van een draagkrachtige motivering. Ook de Nederlandstalige kamer heeft van haar kant aan de bestreden weigeringsbeslissingen verweten dat zij niet gebaseerd waren op draagkrachtige motieven.

Aube Wirtgen
Wetenschappelijk medewerker V.U.B.
Vakgroep Staats- en Bestuursrecht

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

5e KAMER – 10 DECEMBER 1996

Voorzitter: de h. Leemans

Raadsheer: de hh. Hulpiau en Lemmens

Advocaten: mrs. Gielen, Swygenhoven en Bouveroux

Faillissement – Verdachte periode – Betaling door de gefailleerde – Artikel 446 Faill.W. – Ereloon advocaat

De advocaat die een door zijn cliënt overhandigde cheque aanwendt om zijn ereloonstaat aan te zuiveren, terwijl hij diens financiële problemen kende en opvolgde, handelt in strijd met art. 446 Faill.W.

Faill. B.V.B.A. R. t/ B.

Appellanten, curatoren van het faillissement van B.V.B.A. R. (failliet verklaard bij vonnis van 5 november 1992 van de Rechtbank van Koophandel te Hasselt), lieten geïntimeerde, advocaat van deze B.V.B.A. R., dagvaarden om deze met toepassing van artt. 445 en/of 446 Faill.W. te horen veroordelen tot (terug)betaling van de som van 328.263 frank (te vermeerderen met gerechtelijke rente) die door geïntimeerde tot betaling van zijn «staat van erelonen en onkosten» aangewend werd.

...

Overwegende dat onderlinge samenhang van alle door de zaakvoerder van de failliete B.V.B.A. R. gedane verklaringen, waarvan de ene niet geloofwaardiger dan de andere kan zijn, dit Hof doet besluiten dat deze akkoord ging met de aanwending omstreeks 20 augustus 1992 door geïntimeerde van het overblijvend deel van de bankcheque, namelijk 328.263 Fr., tot gedeeltelijke aanzuivering (betaling) van diens kosten en ereloonstaat;

Overwegende dat dit Hof op grond van de neergelegde stukken ook oordeelt dat deze aanzuivering (betaling) gebeurde voor een eisbare schuld;

Overwegende dat uit de neergelegde stukken niet blijkt dat de B.V.B.A. R. omstreeks of na 20 augustus 1992 nog andere schulden betaald heeft en de litigieuze aanzuivering geschiedde met een reeds op 22 mei 1992 uitgegeven bankcheque; dat uit dezelfde stukken enkel blijkt dat de schulden van de B.V.B.A. R. toenamen en geïntimeerde reeds op 12 juni 1992 vreesde dat de R.S.Z. zou overgaan tot «dagvaarding in faillietverklaring»; dat geïntimeerde, in zijn hoedanigheid van advocaat die de financiële problemen van de B.V.B.A. R. kende en opvolgde, dan ook wist dat de B.V.B.A. R. had opgehouden haar eisbare schulden te betalen toen hij omstreeks 20 augustus 1992 de op 22 mei 1992 uitgegeven bankcheque aanwendde om een deel van zijn (blijkbaar nog quasi volledig openstaande) ereloonstaat aan te zuiveren;

Dat het enkele feit dat de «depistagedienst» bij de Rechtbank van Koophandel te Hasselt de B.V.B.A. R. noch op 8 mei 1992, 26 juni 1992 of 9 oktober 1992 verwees naar de faillissementskamer, immers niet betekent dat de B.V.B.A. R. haar betalingen op of na 20 augustus 1992 niet zou gestaakt hebben, nu deze depistagedienst voor een groot deel afhankelijk was van de door de B.V.B.A. R. verstrekte inlichtingen en het niet blijkt dat deze dienst over dezelfde gegevens als geïntimeerde beschikte; dat overigens het eventueel niet adequaat functioneren – hetgeen *in casu* niet bewezen is – van deze «depistagedienst» door geïntimeerde niet kan ingeroepen worden om de toepassing van art. 446 Faill.W. buitenspel te zetten; dat hetzelfde geldt voor het al dan niet vervolgen door het openbaar ministerie voor het misdrijf van eenvoudige bankbreuk, en art. 574 Faill.W. trouwens enkel bepaalt dat een handelaar die niet binnen de bij art. 440 Faill.W. bepaalde termijn (van drie dagen) de aangifte heeft gedaan dat hij opgehouden heeft te betalen, kan (en dus niet moet) schuldig verklaard worden aan eenvoudige bankbreuk;

Overwegende dat op grond van de uiteengezette feiten dient vastgesteld te worden dat geïntimeerde door de litigieuze aanwending van het saldo van de bankcheque tot gedeeltelijke betaling van zijn onkosten en erelonen gehandeld heeft met het opzet om in zijn voordeel de gelijkheid tussen de vanaf 5 mei 1992 in samenloop gekomen schuldeisers van de B.V.B.A. R. te verbreken;

Dat deze aanwending van het saldo van de bankcheque dan ook niet tegenwerpelijk wordt verklaard aan de boedel van het faillissement van de B.V.B.A. R. en geïntimeerde derhalve dient te worden veroordeeld tot terugbetaling aan appellanten, curatoren van dit faillissement, van de som van 328.263 fr.

...

NOOT – Zie en vgl.: Kh. Kortrijk, 4 november 1996, R.W., 1996-97, 1071.

HOF VAN BEROEP TE GENT

13e KAMER – 23 APRIL 1997

Voorzitter: de h. Gallet

Advocaat: mrs. Defrance en Traest

Voorlopige hechtenis – Kort geding – Hoger beroep – Invrijheidstelling van de verdachte na de beschikking in kort geding – Gevolgen voor het hoger beroep

Door de beschikking op eenzijdig verzoekschrift van de rechter in kort geding, gevolgd door de invrijheidstelling van de verdachte, en ondanks de wijziging van deze beslissing op derdenverzet, kan de verdachte enkel opnieuw worden aangehouden krachtens een nieuwe rechterlijke beslissing.

Derhalve bestaat er voor de verdachte geen ongunstige, feitelijke toestand meer waaraan, bij wijze van dringende en voorlopige maatregel, een einde moet worden gemaakt en is zijn hoger beroep tegen de beslissing op derdenverzet zonder voorwerp.

D. t/ Belgische Staat en O.M.

Bij verzoekschrift ter griffie van het Hof ingediend op 18 maart 1997 heeft de appellante hoger beroep ingesteld tegen de beschikking op 29 januari 1997 in kort geding verleend door de voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Gent. Het hoger beroep is tijdig en regelmatig.

De feiten en de retroacta:

De appellante was aangehouden en opgesloten in de Rijksgevangenis krachtens een bevel tot aanhouding afgeleverd op 31 januari 1996 en op regelmatige wijze verlengd.

Op vordering van de procureur des Konings heeft de raadkamer op 13 augustus 1996 de verwijzing bevolen van de appellante naar het ambt van de heer procureur-generaal, een beschikking tot gevangenneming uitgesproken en gezegd dat er geen reden was om de onmiddellijke tenuitvoerlegging van de beschikking tot gevangenneming te bevelen.

Er werd geen rechtsmiddel aangewend tegen de beschikking van de raadkamer en deze beschikking werd ook niet betekend aan de appellante.

Het openbaar ministerie was van oordeel dat de appellante verder opgesloten diende te blijven in uitvoering van het bestaande aanhoudingsbevel; de appellante meende dat de beschikking van de raadkamer tot gevolg had dat zij onmiddellijk in vrijheid diende gesteld te worden.

De appellante stelde dat de verdere gevangenhouding onwettig was en dat ze derhalve een feitelijkheid uitmaakte

waaraan bij hoogdringendheid een einde diende te worden gemaakt.

Met een eenzijdig verzoekschrift, neergelegd op 14 augustus 1996, richtte zij zich tot de rechter, zitting houdende in kort geding, om van deze te verkrijgen dat aan de Belgische Staat, vertegenwoordigd door de Minister van Justitie, penitentiaire administratie, en aan de procureur des Konings te Gent, zou worden bevolen haar onmiddellijk in vrijheid te stellen onder verbeurte van een dwangsom van 25.000 frank per uur vertraging vanaf de betekening van de tussen te komen beschikking, uitvoerbaar verklaard bij voorraad en op de minuut. Ondergeschikt vorderde de appellante dat haar minstens zou toegelaten worden in kort geding te dagvaarden met verkorting van termijn.

Gevolg gevend aan het verzoekschrift heeft de rechter – en gelet op het verzoek, uiteraard zonder contradictoir debat – bij beschikking van 16 augustus 1996 gunstig beschikt over het verzoek.

De beschikking van 16 augustus 1996 werd dezelfde dag betekend aan de huidige geïntimeerden en de appellante werd in vrijheid gesteld.

Bij dagvaardingen van 19 augustus 1996 hebben zowel de Belgische Staat, ministerie van Justitie, als het openbaar ministerie, derdenverzet aangetekend tegen de beschikking van 16 augustus 1996. Deze partijen betwistten de bevoegdheid van de rechter, zitting houdende in kort geding, om uitspraak te doen inzake de voorlopige hechtenis en vorderden de vernietiging van de beschikking van 16 augustus 1996.

De appellante voerde aan dat het derdenverzet van het ministerie van Justitie niet toelaatbaar was omdat het ministerie niet beschikte over een rechtmatig belang en de bestreden beschikking deze partij niet benadeelde. Ondergeschikt werd gesteld dat dit derdenverzet niet ontvankelijk en ook ongegrond was.

Met betrekking tot het derdenverzet van het openbaar ministerie voerde de appellante aan dat het onontvankelijk was omdat niet kon ingegaan worden tegen een definitieve beslissing van de raadkamer en, ondergeschikt, dat het ongegrond was.

De Belgische Staat, ministerie van Justitie, en het openbaar ministerie betoogden dat de rechter, zitting houdende in kort geding, niet bevoegd was om uitspraak te doen over een geschil van strafrechterlijke aard, namelijk het al dan niet voortduren van de voorlopige hechtenis nadat de raadkamer, lastens een aangehouden verdachte, de verwijzing naar het ambt van de procureur-generaal had bevolen, met beschikking tot gevangenneming maar zonder onmiddellijke uitvoerbaarheid. Ook werd beweerd dat de rechter, zitting houdende in kort geding, slechts kan optreden bij 'manifeste' schending van een subjectief recht en dat er te dezen zeker geen sprake kan zijn van een manifeste schending, gelet op de uiteenlopende rechtsleer en rechtspraak.

Bij de bestreden beschikking van 29 januari 1997 oordeelde de eerste rechter dat de eisers op derdenverzet (de huidige geïntimeerden) belang hadden bij het indienen van het verzet, omdat zij betrokken werden in een eenzijdige procedure en zij o.m. werden veroordeeld tot betaling van een dwangsom. De rechter oordeelde verder dat de bevoegdheid van de onderzoeksgerechten inzake de voorlopige hechtenis zich ertegen verzet dat in kort geding zou beslist worden over het voortduren van de voorlopige hechtenis nadat de raadkamer besliste de stukken te verzenden naar de pro-

cureur-generaal en dat art. 26, § 5, van de wet op de voorlopige hechtenis de vrijheidsberoving slechts blijkt uit te sluiten voor wie niet reeds aangehouden was bij de verschijning voor de raadkamer. Dientengevolge werd het derdenverzet ontvankelijk en gegrond verklaard, de beschikking van 16 augustus 1996 werd tenietgedaan en opnieuw wijzende, verklaarde de rechter zich onbevoegd om kennis te nemen van de oorspronkelijke vordering van de appellante. De appellante werd ook verwezen in de kosten van het geding.

Te noteren valt ook dat het hof van beroep alhier, Kamer van Inbeschuldigingstelling, reeds bij arrest van 8 november 1996, een beschikking tot gevangenneming had verleend en had gezegd dat er geen aanleiding bestond om de onmiddellijke tenuitvoerlegging ervan te bevelen. De appellante is derhalve nog steeds in vrijheid.

Het hoger beroep:

De appellante stelde hoger beroep in tegen de beschikking van 29 januari 1997. Zij voert voor het Hof dezelfde middelen en argumenten aan als die welke zij reeds voorlegde aan de eerste rechter en voert aan dat de rechter, zitting houdende in kort geding, wel bevoegd was om de gevraagde maatregelen te bevelen. Zij beweert ook dat door de beschikking van 29 januari 1997 niet werd geantwoord op al de door haar ingeroepen middelen, zodat, alleen reeds om deze redenen, een hervorming van de beschikking verantwoord is;

De Belgische Staat, ministerie van Justitie, voert aan dat het hoger beroep niet ontvankelijk is bij gebrek aan voorwerp, omdat de oorspronkelijke vordering gericht is tegen de beoordeling van de gevolgen van een beschikking van de raadkamer van 13 augustus 1996, die volkomen achterhaald is door het arrest van de Kamer van Inbeschuldigingstelling van 8 november 1996. Ondergeschikt vordert deze partij de bevestiging van de bestreden beschikking van 29 januari 1997 en herneemt zij de argumenten en middelen die voor de eerste rechter werden aangebracht.

Ook het openbaar ministerie voert aan dat het hoger beroep zonder voorwerp is, gelet op de tussen gekomen beslissing van de Kamer van Inbeschuldigingstelling en vordert, ondergeschikt, de bevestiging van de bestreden beschikking.

De appellante voert in conclusie aan dat het hoger beroep niet zonder voorwerp is, omdat het de appelrechter behoort «het geschil te beoordelen naar de omstandigheden zoals deze zich voordeden op het ogenblik van de instelling van de vordering». Zij voegt er evenwel aan toe «weliswaar wordt deze bevoegdheid uitgebreid tot op het ogenblik dat het dossier door de appelrechter in beraad wordt genomen», maar houdt staande dat het voorwerp van de vordering te dezen door geen enkele beslissing of feit werd gewijzigd, omdat het voorwerp van het verzoek was «een einde te maken aan de wederrechtelijke vrijheidsberoving die zich manifesteerde op 14 augustus 1996». Minstens dient, naar hun mening, de appelrechter te onderzoeken wie «de in het ongelijk gestelde partij» was in de zin van art. 1017 Ger.W.

Beoordeling:

Door de beschikking op eenzijdig verzoekschrift van 14 augustus 1996, gevolgd door de invrijheidstelling, én door de beslissing op derdenverzet, kon de appellante enkel opnieuw worden aangehouden krachtens een nieuwe rechterlijke beslissing. Vanaf dat tijdstip bestaat er dan ook geen –

voor de appellante ongunstige – feitelijke toestand meer, waaraan bij wijze van dringende en voorlopige maatregel een einde moet worden gemaakt en was de vordering zonder voorwerp.

Overigens zijn de beschikkingen van 13 augustus 1996 en 29 januari 1997 achterhaald door de beslissing van de Kamer van Inbeschuldigingstelling van 8 november 1996.

De appellante kan niet gevolgd worden wanneer zij beweert dat het de appelrechter behoort «om het geschil te beoordelen naar de omstandigheden zoals deze zich voordeden op het ogenblik van de instelling van de vordering»: het betreft te dezen immers een hoger beroep tegen een beslissing in kort geding, zodat het Hof alleen kan en moet onderzoeken of er op het huidige ogenblik nog redenen van urgentie bestaan die het nemen van een maatregel kunnen rechtvaardigen. En op het huidige ogenblik – de appellante betwist zulks niet – verkeert de appellante in vrijheid, bestaat er hoe dan ook geen wederrechtelijke vrijheidsberoving en is er dan ook geen reden om een voorlopige maatregel te bevelen.

De bewering dat dient beslist te worden omtrent de grondheid van de oorspronkelijke vordering alleen reeds, omdat moet worden beslist omtrent de kosten, is niet dienend, daar het Hof, gelet op de niet-ontvankelijkheid van het hoger beroep, niet ten gronde kan oordelen.

Wat appellante in werkelijkheid beoogt, is niet het nemen van een dringende en voorlopige maatregel, maar een beslissing ten gronde, waartoe het Hof te dezen (te weten oordelend over een hoger beroep inzake een kort geding) niet bevoegd is.

Daar het hoger beroep zonder voorwerp en derhalve niet ontvankelijk is, dient de appellante te worden veroordeeld tot de kosten.

(...)

HOF VAN BEROEP TE ANTWERPEN

5e KAMER – 16 FEBRUARI 1998

Voorzitter: de h. Leemans

Raadsheren: de hh. Hulpiau en Lemmens

Advocaten: mrs. Willems loco Peeters en Drykoningen loco Ickmans

Onverschuldigde betaling – Girale betaling – Bank die per vergissing een overschrijvingsorder uitvoert – Terugvorderingsrecht van de bank

De bank die per vergissing een overschrijvingsorder uitvoert, zonder dat daartoe opdracht was gegeven door de rekeninghouder, is gerechtigd tot terugvordering van de accipiens.

N.V. G. t/ N.V. P.

Appellante heeft tegen geïntimeerde een vordering ingesteld teneinde terugbetaling te verkrijgen van 412.950 fr., bedrag dat zij op 3 juli 1991 per vergissing aan geïntimeerde had betaald. Als verweer tegen deze vordering stelde geïntimeerde dat het een betaling was van haar klant, een N.V. K. die haar dit bedrag verschuldigd was. Appellante voerde

aan de N.V. K., die bij haar houder was van een rekening, enkel opdracht had gegeven om 300.000 fr. te betalen op de factuur nr. 843 van 30 september 1990 ten bedrage van 412.950 fr. Zij zou niet alleen het overschrijvingsorder ten bedrage van 300.000 fr., aan te rekenen op die factuur hebben uitgevoerd, maar bovendien per vergissing het hele factuurbedrag ad 412.950 fr. hebben betaald.

(...)

Overwegende dat appellante betoogt dat zij zonder opdracht van haar rekeninghouder, N.V. K., per vergissing ten gunste van geïntimeerde een betaling van 412.950 fr. heeft uitgevoerd; dat, indien dit juist is, appellante vanzelfsprekend de rekening van haar rekeninghouder niet met dit bedrag mag debiteren en even vanzelfsprekend zij gerechtigd is van geïntimeerde dit bedrag terug te vorderen;

Overwegende dat appellante door stukken aantoonde dat haar rekeninghouder haar opdracht heeft gegeven een bedrag van 300.000 fr. over te schrijven op de rekening van geïntimeerde aan te rekenen op genoemde factuur 843, die N.V. K. aan dit order had bijgevoegd; dat appellante deze overschrijving heeft uitgevoerd met de vermelding van genoemde factuur en terzelfder tijd een tweede overschrijving van 412.950 fr. (zonder opdracht van N.V. K., eveneens aan te rekenen op zelfde factuur; dat aldus kennelijk geïntimeerde op dezelfde dag een bedrag van 300.000 fr. en een bedrag van 412.950 fr. heeft ontvangen, aan te rekenen op genoemde zelfde factuur;

Overwegende dat de bank die per vergissing een overschrijvingsorder uitvoert, waarvoor zij geen opdracht heeft ontvangen, het recht heeft om de terugbetaling van de (pseudo-) begunstigde te vorderen; dat, of iets onverschuldigd werd betaald, moet beschouwd worden vanuit het oogpunt van de solvens (de bank die de betaling heeft verricht); dat aldus de onverschuldigde betaling bestaat voor de bankier, die geen verbintenis had om aan geïntimeerde een bedrag te doen toekomen, zonder daartoe een opdracht te hebben gekregen; dat, zelfs in het geval de begunstigde een schuldvordering meent te hebben op de pseudo-opdrachtgever (hetgeen *in casu*, gelet op de twee betalingen aan te rekenen op eenzelfde factuur, twijfelachtig is), de begunstigde niet gerechtigd is zich te verzetten tegen de terugvordering van het door de bank per vergissing betaalde bedrag (Dirix, E., «Ongerechtvaardigde verrijking in drie-partijen-verhoudingen», *T.P.R.*, 1981, p. 1034, laatste par.; Brussel, 15 oktober 1996, *T.B.H.*, 1997, 748); dat derhalve appellante een onverschuldigde betaling heeft verricht ten gunste van geïntimeerde, die gehouden is dit bedrag terug te betalen;

Overwegende dat, gelet op de reeds voornoemde twee betalingen op dezelfde factuur, geïntimeerde te kwader trouw moet zijn geweest, minstens wat betreft het bedrag van 300.000 fr., zodat zij op dit bedrag intresten is verschuldigd vanaf de betaling en op het restant van 112.950 fr. vanaf de ingebrekestelling;

Huwelijk – Wederzijdse rechten en verplichtingen van echtgenoten – Borgstelling door een van de echtgenoten – In gevaar brengen van de gezinsbelangen – Beoordeling

De vraag of een borgtocht de gezinsbelangen in gevaar brengt in de zin van art. 224, § 1, 4 B.W., moet in concreto worden beoordeeld. Hierbij dient niet enkel te worden rekening gehouden met het belastbaar gezinsinkomen, maar ook met de werkelijke vermogenstoestand.

D. t/ S. en N.V. K.

Eiseres is met eerste verweerder gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten. Op 19 augustus 1994 ondertekende eerste verweerder een hoofdelijke borgstelling ten voordele van tweede verweester tot zekerheid van een krediet door de N.V. P. opgenomen bij tweede verweester ten bedrage van 5.000.000 fr. Op 25 juli 1992 stelde eerste verweerder zich opnieuw hoofdelijk borg ten aanzien van tweede verweester tot zekerheid van een schuld van 3.000.000 fr. De N.V. P. was een vennootschap van de zoon van het echtpaar S.-D. De N.V. P. werd op 14 juli 1996 failliet verklaard. Ingevolge wanbetaling van de hoofdschuldenaar werden de kredieten door tweede verweester op 13 september 1995 opgezegd en op eisbaar gesteld overeenkomstig de contractuele voorwaarden. Op 14 september 1995 werd eerste verweerder door tweede verweester in gebreke gesteld in honorering van zijn twee borgstellingen. Op 6 maart 1996 legde tweede verweester bewarend roerend beslag op de goederen van eerste verweerder in zijn woning te Knokke-Heist.

Volgens eiseres zijn de belangen van het gezin ernstig in het gedrang gebracht door beide borgtochtovereenkomsten, terwijl het gezinsvermogen geen enkel voordeel haalt uit de N.V. P. De bedragen van de schulden zijn volstrekt buiten verhouding met de vermogenstoestand van het gezin. Op grond van art. 224 B.W. vordert eiseres te zeggen voor recht dat de borgtochtovereenkomst van 19 augustus 1994 ten bedrage van 5.000.000 fr. en van 25 juli 1995 ten bedrage van 3.000.000 fr. nietig zijn. Tevens vordert eiseres veroordeling van verweerders tot de gedingkosten, met inbegrip van de rechtsplegingsvergoeding.

...

In eerste instantie werpt tweede verweester de onontvankelijkheid op van de vordering wegens tardiviteit overeenkomstig art. 224, § 2, B.W. en stelt zij dat eiseres als echtgenote van eerste verweerder op de hoogte moet zijn geweest van zijn financiële transacties, temeer daar dit in het belang van hun zoon was. Ten gronde betoogt tweede verweester dat het gezin aandelen bezit ingevolge de inbreng van vele roerende en onroerende goederen in de patrimoniumvennootschap N.V. A. en dat de ruime welstellende vermogenstoestand van het gezin S. duidelijk afgeleid kan worden uit verschillende gewichtige en met elkaar overeenstemmende vermoedens.

Eiseres wijst erop dat zij niet werd betrokken bij die twee borgstellingen, alhoewel dit in het verleden steeds wel zo was i.v.m. verschillende andere overeenkomsten met tweede verweester. Volgens eiseres werd zij slechts in kennis gesteld van de borgtochtovereenkomsten door de ingebrekestelling van 14 september 1995 van tweede verweester, zodat de vordering niet te laat werd ingesteld. Eiseres wijst erop dat de

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e KAMER – 10 DECEMBER 1997

Voorzitter: de h. Lescrauwet

Advocaten: mrs. Verstraeten, Romain en Dumez

gezinsinkomsten voor het jaar 1994, 393.613 fr. bedroegen en voor het jaar 1995, 400.920 fr. Tevens zouden de echtgenoten S.-D. slechts 70 aandelen bezitten van de N.V. A., terwijl eerste verweerder voor 66% invalide is. Volgens eiseres poogt tweede verweerder verwarring te zaaien tussen enerzijds het privé-eigendom en anderzijds de N.V. A. Eiseres volhardt in haar vordering.

...

Art. 224, § 2, B.W. bepaalt dat de vordering tot nietigverklaring op straffe van verval moet worden ingesteld binnen één jaar na de dag waarop de handeling ter kennis is gekomen van de echtgenoot-eiser. Alhoewel het zeer onwaarschijnlijk is dat eiseres niet op de hoogte was van de borgstellingen door eerste verweerder aangegaan ten gunste van hun zoon op het ogenblik van de borgstellingsovereenkomsten, bewijst tweede verweerder niet dat dit in werkelijkheid het geval was. Het enige dat kan worden bewezen, is dat eiseres op de hoogte werd gebracht van die borgstellingsovereenkomsten door de aangetekende ingebrekestelling van 14 september 1995, dan nog uiteraard gericht aan eerste verweerder. Aangezien eiseres dagvaardde op 12 maart 1996, dient haar vordering als tijdig en ontvankelijk te worden beschouwd.

Overeenkomstig art. 224 § 1,4 B.W. dient eisers te bewijzen dat de desbetreffende borgstellingen door eerste verweerder aangegaan de belangen van het gezin in gevaar brengen.

Eisers legt de aanslagbiljetten voor van de gezinsinkomsten voor de jaren 1991 en 1993. Daaruit blijkt dat het gezamenlijk belastbaar gezinsinkomen respectievelijk 425.548 fr. en 496.042 fr. bedroeg.

Het is uiteraard niet omdat het gezinsinkomen laag ligt en zuiver theoretisch is, dat het gezin over geen andere inkomsten zou beschikken. Eiseres en eerste verweerder hebben het eigenlijk zeer handig gespeeld, in die zin dat zij slechts over voornoemde inkomsten zouden beschikken.

Niettemin staat het vast dat de echtgenoten S.-D. bepaalde onroerende goederen uit hun patrimonium hebben doen verdwijnen. Zo hebben zij twee onroerende goederen ingebracht in de N.V. A. om een kapitaalverhoging van niet minder dan 9.500.000 fr. + 1.800.000 fr. te bewerkstelligen.

Indien eiseres thans beweert dat de door eerste verweerder aangegane borgstellingen haar gezin, twee personen, zou schaden is dit volkomen ongeloofwaardig. Uit alle gegevens blijkt dat de echtgenoten S.-D. niet alleen over voldoende bestaansmiddelen beschikken om een dergelijke borgstelling financieel aan te kunnen, maar ook kapitaalkrchtig genoeg zijn om in hun woning te Knokke-Heist, mogelijk eigendom van één van hun vennootschappen, een luxueus leven te leiden omringd door een aantal, meestal moderne, kunstwerken met grote waarde (cfr. inventaris roerend beslag).

De rechtbank is dan ook de mening toegedaan dat de echtgenoten S.D. zich hebben ingezet teneinde de catastrofale zaken van hun zoon in te dekken en hem daarbij in de mate van het mogelijke hebben bijgestaan, tot op een ogenblik dat zij dit niet meer wensten te doen. In elk geval bewijst eiseres niet dat de financiële toestand van haar gezin daardoor bijzonder nefast zou worden beïnvloed. De vordering van eiseres dient derhalve als ongegrond te worden afgewezen.

NOOT – Zie hierover o.m.: S. Stijns en A. Cuypers «Persoonlijke zekerheden en echtgenoten», in *Borgtocht en garantie. Actualia*, in *Comm.Voorr.*, Grondige studies 3, Antwerpen, 1997, 38-85; S. Stijns, «Zekerheden en miskende echtgenoten», *Liber amicorum R. Dillemans*, I, Antwerpen, 1997, 311-341.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

1e KAMER – 30 JANUARI 1998

Voorzitter: de h. Draulans

Rechters: de hh. Devriendt en Deltour

Advocaten: mrs. Stockman loco Remmerie en Deceuninck

Wegverkeer – Voorrang – Gelijktijdige rijmanoeuvres

1. *Er bestaat geen hiërarchie tussen verschillende gelijktijdige manoeuvres: de op de openbare weg manoeuvrerende bestuurder heeft geen wettelijke voorrang t.a.v. de bestuurder die manoeuvreert om op de openbare weg te komen. In dergelijk geval geldt de voorrang van rechts.*

2. *De voorrang van rechts dient te worden bepaald op basis van de richting waarin de voertuigen zich bewegen en niet op grond van de zithouding van de bestuurder.*

V. t/ C.

Gelet op het vonnis van de Politierechtbank te Kortrijk van 6 november 1996, rechtsprekende in burgerlijke zaken.

1. Het feitelijk ongevalsgebeuren *in casu* is duidelijk, en leidt tot het besluit dat beide bestuurders gelijktijdig een rijmanoeuvre uitvoerden.

Appellant kwam achteruit van zijn oprit gereden, terwijl geïntimeerde van bij hem thuis eveneens achteruit op de openbare weg kwam afgereden, waardoor het tot een aanrijding kwam.

De stelling van appellant, dat hij stilstond op het ogenblik van de aanrijding, waardoor geïntimeerde een inbreuk zou begaan hebben op artikel 10.1.3 Wegverkeersreglement, kan derhalve niet worden aangenomen.

2. Appellant argumenteert dat de eerste rechter, door te beslissen dat geïntimeerde voorrang had, daar hij op de openbare weg reed, een voorrangshiërarchie in het leven heeft geïntroduceerd die nergens wettelijk is bepaald. Daardoor zou de eerste rechter zich op het terrein van de wetgever hebben begeven, wat uiteraard niet mag.

Verder stelt hij nog dat het principe van de voorrang van rechts dient toegepast te worden in gevallen waarbij door de bestuurders een gelijktijdig manoeuvre wordt uitgevoerd. Door dit principe niet toe te passen, heeft de eerste rechter juridisch verkeerd geoordeeld, aldus nog appellant. Terzake wordt verwezen naar rechtspraak (o.a. Cass. 15 maart 1994, *R.W.*, 1994-95, 255).

3. Geïntimeerde beweert daarentegen dat hij terecht de voorrang genoot op grond van art. 12.4 Wegverkeersreglement en omdat het ongeval zich in exact dezelfde omstandigheden zou hebben voorgedaan, in het geval hij niet achteruit, maar wel normaal voorwaarts had gereden, aange-

zien appellant niet aandachtig was bij het afrijden van zijn private oprit.

Deze hypothese door geïntimeerde voorgebracht, ligt niet ter beoordeling voor, maar zou wel de feitelijke grondslag van het geschil fundamenteel veranderen. Ook de toe te passen rechtsregels zouden anders zijn, evenals de daaraan verbonden gevolgen op het vlak van de verantwoordelijkheid. In de gegeven veronderstelling zou geïntimeerde immers niet te beschouwen zijn als een manoeuvrerende bestuurder, maar als een normale weggebruiker die vermoedelijk geen enkele verantwoordelijkheid zou dragen.

4. Geïntimeerde voert aan dat het voertuig van appellant een onvoorziene hindernis voor hem vormde, omdat hij reeds een tijdje op de openbare weg reed en door het plots achterwaarts rijden van tweedegenoemde verrast werd.

Appellant ziet in dit argument, namelijk het eerst begonnen zijn met het manoeuvre, een tegenstelling tot wat geïntimeerde in eerste aanleg aanvoerde in verband met het gelijktijdig uitvoeren van de manoeuvres van beide litiganten.

Ter beoordeling van huidig geschil heeft het geen belang te weten wie van de beide bestuurders het eerst zijn rijmanoeuvre heeft aangevangen, omdat «het eerst zijn» geen enkel recht noch voorrang schept uit dien hoofde.

Ook appellant beweert dat het voertuig van geïntimeerde een onvoorziene hindernis voor hem vormde, omdat deze naliet rekening te houden met een te zijnen opzichte van rechts komende auto. Ook uit het zware schadebeeld leidt appellant af dat geïntimeerde zeer fors moet achteruit gereden hebben, zonder enige voorzichtigheid in acht te nemen en met niets of niemand rekening te houden.

Het schadebeeld is *in casu* geen voldoende objectief gegeven om het al dan niet voorzienbaar karakter van beide voertuigen te beoordelen, zodat door de rechtbank met geen van beide elementen rekening kan gehouden worden.

5. Wat betreft de bepaling van de uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het litigieuze ongeval, is de rechtbank te dezen van oordeel dat art. 12.4 Wegverkeersreglement niet speelt en dat een hiërarchie tussen verschillende gelijktijdige manoeuvres niet bestaat. Derhalve geniet de op de openbare weg manoeuvrerende bestuurder niet automatisch voorrang ten aanzien van de bestuurder die manoeuvreert om op de openbare weg te komen.

In dergelijke situaties dient men terug te vallen op de toepassing van het principe van de voorrang van rechts (cfr. Rb. Leuven, 20 september 1989, *Verkeersrecht Jurisprudentie*, 1990, 188 en Rb. Brussel, 24 oktober 1990, *Verkeersrecht Jurisprudentie*, 1991, 128).

Ter beoordeling hoe de voorrang van rechts precies dient bepaald te worden, leggen beide partijen andersluidende rechtspraak voor.

Geïntimeerde verwijst naar één vonnis van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Nijvel van 2 mei 1989 (*Verkeersrecht Jurisprudentie* 1989, 268), dat beslist dat de voorrang van rechts dient beoordeeld te worden volgens de zitplaats van de bestuurder, ongeacht of hij vooruit dan wel achteruit rijdt.

Appellant verwijst naar een arrest van het Hof van Cassatie van 15 maart 1994 (*R.W.*, 1994-95, 255), dat oordeelt dat de voorrang van rechts dient bepaald te worden op grond van de richting waarin de voertuigen zich bewegen en niet op basis van de zithouding van de bestuurder.

Omtrent voormelde cassatierechtspraak argumenteert geïntimeerde dat deze enkel bepaalt dat de feitenrechter wettig

kan beslissen dat bij het gelijktijdig uitvoeren van manoeuvres de voorrang van rechts geldt. De rechtbank kan zich niet terugvinden in de interpretatie, door geïntimeerde gegeven aan het aangehaalde arrest, omdat deze 'potentialiteit' niet expliciet daaruit kan afgeleid worden.

Verder argumenteert geïntimeerde dat uit geen enkele wettelijke bepaling zou blijken dat het voormelde principe steeds zou moeten gelden in geval van twee manoeuvrerende partijen. Hier dient te worden opgemerkt dat de wetgever inderdaad nagelaten heeft een wettelijke regeling uit te werken in verband met een of andere voorrang(splicht) van of ten aanzien van verschillende gelijktijdig manoeuvrerende bestuurders. Evenmin voorziet de wet in een verplichte toepassing van het principe van voorrang van rechts. Dergelijke leemten worden dan ook geval per geval door de rechtpraak opgevangen en opgevuld.

De rechtbank is evenwel *in casu* van oordeel dat de rechtpraak van het hoogste rechtscollege (en die geen alleenstaande rechtspraak is – cfr. Hof Brussel, 13 februari 1991, *Verkeersrecht Jurisprudentie*, 1991, 269) dient gevolgd te worden, om reden dat de richting van het voertuig een logisch en meestal objectief naspeurbaar gegeven is in het ongevalgebeuren.

De zithouding van een bestuurder is daarentegen een variabel gegeven; deze verandert meestal gedurende het uitvoeren van een manoeuvre *in casu* een achteruit-rijmanoeuvre) en al naargelang de bestuurder zich alsdan draait of keert in zijn voertuig volgens zijn uitzicht op de weg. Op die wijze kan de voorrang van rechts op verschillende wijze geïnterpreteerd worden en biedt dit geen vast beoordelingscriterium.

Derhalve, gelet op het voorgaande, dient appellant beschouwd te worden als de van rechts komende bestuurder. Aangezien uit de voorhanden zijnde gegevens niet blijkt dat hij zich op onregelmatige wijze rechts ten opzichte van de wagen van geïntimeerde bevond, had appellant dan ook de voorrang. De verantwoordelijkheid van het ongeval berust dan ook bij geïntimeerde.

...

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 22 juni 1995

Koop – Vrijwaring voor uitwinning – Verplichting voor de koper om te reageren op de rechtsplegingen die een derde tegen hem instelt om het gekochte goed terug te nemen – Beslag tot terugvordering

Op de volgende gronden verwerpt het Hof de voorziening tegen een arrest van het Hof van Beroep te Luik van 26 oktober 1993:

«Overwegende dat artikel 1640 B.W. bepaalt dat de vrijwaring voor uitwinning ophoudt wanneer de koper, zonder de verkoper op te roepen, zich heeft laten veroordelen bij een vonnis dat in laatste aanleg is gewezen of waartegen geen hoger beroep meer ontvankelijk is, indien de verkoper bewijst dat er voldoende middelen aanwezig waren om de eis te doen afwijzen;

«Overwegende dat dit artikel impliceert dat de koper moet reageren op de rechtsplegingen die een derde inzet om het litigieuze goed terug te nemen;

«Overwegende dat het arrest, met overname van de overwegingen van de eerste rechter, erop wijst dat op 12 maart 1991 een beslag tot terugvordering aan eiseres werd betekend en dat het vonnis dat de oorspronkelijke koopovereenkomst beëindigt haar op 6 mei 1991 werd betekend;

«Dat het vaststelt dat eiseres zich ertoe beperkte op 17 mei 1991 een afschrift van het beslag tot terugvordering van 12 maart 1991 naar verweerder te sturen en de vrijwaring voor uitwinning aan te voeren;

«Dat het arrest, door op grond van die vaststellingen en overwegingen te beslissen dat de sanctie bepaald bij voornoemd artikel 1640 te dezen van toepassing is, zijn beslissing naar recht verantwoordt.»

(Voorzitter: de h. Sace – Rapporteur: de h. Verheyden – Openbaar ministerie: de h. Leclercq – Advocaat: mr. Simont – In de zaak: B.V.B.A. A. t/ L.)

Hof van Cassatie (1e Kamer), 7 december 1995

Pacht – Eerste pachtperiode van achttien jaar – Opzeg voor eigen gebruik vanaf de derde pachtperiode – Begrip «eerste pachtperiode» in art. 8, § 1, Pachtwet

Op de volgende gronden verwerpt het Hof de voorziening tegen een vonnis van de Burgerlijke Rechtbank te Kortrijk van 17 december 1992:

«Overwegende dat art. 8, § 1, van de Pachtwet van 4 november 1969, als gewijzigd bij de wet van 7 november 1988, bepaalt: «Gedurende elk van de opeenvolgende pachtperiodes, met uitsluiting van de eerste en de tweede, kan de verpachter, in afwijking van art. 4, een einde maken aan de pacht om zelf het verpachte goed geheel te exploiteren of de exploitatie ervan geheel over te dragen aan zijn echtgenoot, aan zijn afstammelingen of aangenomen kinderen of aan die van zijn echtgenoot of aan de echtgenoten van voormelde afstammelingen of aangenomen kinderen;

«Dat art. 4 van die wet, waarnaar art. 8 verwijst, bepaalt: «De pachtijd wordt vastgesteld door de partijen; hij mag niet korter zijn dan negen jaar. Is een kortere tijd bedongen, dan wordt hij van rechtswege op negen jaar gebracht. Bij gebreke van geldige opzegging wordt de pacht van rechtswege verlengd voor opeenvolgende periodes van negen jaar bij het eindigen van de gebruiksperiode, zelfs indien de duur van de eerste gebruiksperiode langer is geweest dan negen jaar»;

«Overwegende dat uit het onderling verband van die wetsbepalingen volgt dat de opeenvolgende periodes waarvan sprake is in art. 8, «de eerste gebruiksperiode» omvatten, zijnde de eerste periode van vestiging van de pachter op het verpachte goed;

«Dat, anders dan was bepaald in art. 1774, § 2, B.W., gewijzigd bij de wet van 17 juli 1951, de regel volgens welke de verpachter tijdens de eerste twee pachtperiodes niet eenzijdig de pacht kan beëindigen met het in het art. 8 van de Pachtwet bepaalde doel, onverminderd de te dezen niet toepasselijke bepalingen van het overgangsrecht, geen uitzon-

dering kent wanneer de pacht tenminste achttien jaar bedraagt;

«Dat, krachtens voormeld art. 4, bij het ontbreken van een geldige opzegging tegen het einde van de eerste gebruiksperiode, zelfs al bedraagt die meer dan negen jaar, de pacht van rechtswege wordt verlengd voor een periode van negen jaar;

«Overwegende dat het in strijd is met de dwingende bepalingen van art. 4 van de Pachtwet in de pachtovereenkomst te bedingen dat, bij ontstentenis van een geldige opzegging tegen het einde van een bedongen gebruiksperiode van achttien jaar, een derde pachtperiode ingaat of dat de eerste gebruiksperiode van achttien jaar de eerste en de tweede gebruiksperiode omvat».

(Voorzitter: mevr. Baeté-Swinnen – Rapporteur: de h. Waüters – Openbaar ministerie: de h. De Swaef – Advocaten: mrs. De Gryse en Bützler – In de zaak: S.-B. t/ B.-S.).

Hof van Cassatie (1e Kamer), 4 september 1997

Burgerlijke rechtspleging – Geldende ambtshalve rechtsregels – Taak van de rechter – Recht van verdediging – Aanvoering van een feit

Op de volgende gronden vernietigt het Hof een arrest van het Hof van Beroep te Antwerpen van 2 november 1993:

«Overwegende dat de rechter tot taak heeft op de hem voorgelegde feiten de geldende rechtsregels toe te passen;

«Dat hij het recht van verdediging schendt als hij daarbij zonder het debat te heropenen, de feiten die nodig zijn om een rechtsregel toe te passen aanvult;

«Overwegende dat de appelrechters vaststellen dat de partijen niet naar de wetgeving inzake internationale koop verwijzen; dat uit de appelconclusies van partijen blijkt dat zij de interne regels van het verbintenissenrecht en van het koopverkooprecht aanvoerden om hun stelling te staven;

«Dat het arrest ambtshalve niet alleen de rechtsregel wijzigt waarop de verweerders hun vordering lieten steunen, maar ook berust op een feit, namelijk dat het om een internationale koop gaat, dat hoewel het mogelijk kon worden afgeleid uit de gegevens van het dossier dat door de partijen regelmatig kon worden besproken, door de verweerders niet tot staving van hun vordering was aangevoerd, en betreffende hetwelk eiseres de gelegenheid niet had het bestaan ervan en het verband met het gevraagde te betwisten; dat het bestreden arrest derhalve het recht van verdediging van eiseres miskent.»

(Voorzitter-rapporteur: de h. Verougstraete – Openbaar ministerie: de h. Bresseleers – Advocaten: mrs. Bützler en De Gryse – In de zaak: M. t/ S.)

NOOT – Zie Van Quickenborne, M., *Feit & Recht of De rechter en de procespartijen*, 1987.

Arbh. Brussel (7e Kamer), 23 oktober 1997

Werkloosheid – Recht op uitkeringen – Verplichting van de uitbetalingsinstelling – Aansprakelijkheid

«In de procedure van de indiening van de aanvraag om werkloosheidsuitkeringen speelt de uitbetalingsinstelling een overwegende rol. De uitbetalingsinstellingen moeten de werkloze helpen bij het vervullen van de formaliteiten en het samenstellen van het dossier, wat een wettelijke verplichting is. (Arbh. Luik 25 oktober 1985, *Soc. Kron.*, 1986, 144).

De uitbetalingsinstelling moet de termijnen voor de indiening van de stukken naleven en alle mogelijkheden aanwenden die haar door de werkloosheidsreglementeringen worden geboden om bijkomende termijnen te verkrijgen.

In casu had tweede geïntimeerde aan eerste geïntimeerde dienen mede te delen dat het formulier C-4 voor vervollediging aan appellante werd teruggestuurd en om een bijkomende indieningstermijn moeten vragen, met toepassing van art. 93, § 3, van het ministerieel besluit van 4 juni 1964.

Tweede geïntimeerde heeft foutief gehandeld door geen bijkomende termijn te vragen aan eerste geïntimeerde en door op de brief (ongedateerd) aan appellante om het formulier C-4 met het juiste aantal uren binnen te sturen, geen uiterste datum van inzending te vermelden.

Tweede geïntimeerde is conform art. 1382 B.W. aansprakelijk voor de geleden schade, namelijk de gederfde werkloosheidsuitkeringen voor de periode van 16 november 1987 tot en met 27 april 1988, voor zover appellante voldoet aan de toekenningsvoorwaarde op deze uitkeringen».

...

(Voorzitter: mevr. Van De Velde – Raadsheren: de hh. Hoebeck en Bonnewijn – Advocaten: mrs. Bergmans en Vanduffel loco Craenen – In de zaak: F. t./ R.V.A. en Hulpkas voor Werkloosheidsuitkeringen)

Kh. Hasselt (4e Kamer), 7 maart 1995

Hinder – Persoon tegen wie de vordering kan worden ingesteld – Eigenaar die de hinder heeft veroorzaakt

«Verweerster beweert dat de vordering op grond van art. 544 B.W. enkel tegen de eigenaar kan worden ingesteld. Daar verweerster geen eigenaar (meer) zou zijn van het gebouw, zou de ingestelde vordering niet ontvankelijk zijn.

«De eis op grond van art. 544 B.W. dient te worden gesteld tegen de eigenaar die de hinder heeft veroorzaakt en niet tegen de latere verkrijger van de eigendom. De vergoedingsplicht wordt niet overgedragen samen met het goed (Rb. Nijvel, 14 maart 1977, *Res. Jura Imm.*, 1977, 251). De benadeelde kan geen vergoeding uit burenhinder vorderen tegen de nieuwe eigenaars van een goed wanneer deze laatsten niet hebben bijgedragen tot de verbreking van het evenwicht tussen de erven (Luik, 4 maart 1970, *T. Aann.*, 1978, 149).»

(Voorzitter: de h. Beerten – Rechters in handelszaken: de h. Leroi en mevr. Pinxten – Advocaten: mrs. Lenaers loco Dehaese en Peeters – In de zaak: B. t/ N.V. D.).

NOOT – Zie Cass., 28 juni 1990, *R.W.*, 1990-91, 1402 met noot E. Dirix.

Vred. Wolvertem, 4 september 1997

Bezit – Bezitsvordering – Feitelijkheid – Huurder

«Overwegende dat uit de motivering van de vordering van de aanleggers blijkt dat zij bedoelen de reïntegrande in te stellen (zie conclusies aanleggers, blz. 4, al. 3);

Overwegende dat de reïntegrande inderdaad kan worden ingesteld als een bezit wordt gestoord ten gevolge van feitelijkeheden; dat het dichtgooien van een gracht of het ophogen van een terrein in strijd met een bouwvergunning inderdaad als een feitelijkeheid kan worden beschouwd (over het begrip «feitelijkeheid» zie o.a. het advies van Adv.-Gen. Janssens De Bisthoven bij Cass. 24 september 1987, *Pas.*, 1988, I, 106).

Overwegende dat het algemeen aanvaard is door rechtsleer en rechtspraak dat een reïntegrande kan worden ingesteld door een detentor, een houder van een zakelijk recht, een precair bezitter of een partij die ingevolge een overeenkomst met iemand anders een onroerend goed of een onroerend zakelijk recht onder zich heeft (zie o.a. Van Neste, F., *Begin-selen van Belgisch Privaatrecht V, Zakenrecht*, boek I, 409, nr. 233 A;»)

...

(Vrederechter: de h. Verbeke – Advocaten: mrs. Janssen en Mensalt – In de zaak: F. t/ V.)

Vred. Roeselare, 16 december 1997

Geesteszieke – Voorlopige bewindvoerder – Beroepsprocedure inzake sociale tegemoetkomingen – Geen machtiging noodzakelijk

De bewindvoerder verzoekt om machtiging om de beschermde persoon te vertegenwoordigen in een beroepsprocedure inzake herziening en terugvordering van toelagen. Bij een vorige beschikking had de Vrederechter reeds machtiging verleend om de sociale tegemoetkoming te ontvangen. Het verzoek wordt om de volgende redenen afgewezen:

Beide voorzieningen dienen welbegrepen in elkaars verband gebracht te worden, en het «ontvangen» van de sociale betoelaging van de beschermde persoon impliceert ook het administratief en sociaalrechtelijk «beheer» ervan, met de nodige bewarende initiatieven vanden.

Art. 488bis f. § 3, tweede lid a, B.W. sluit de voorafgaande tussenkomst van de Vrederechter uit inzake de procesbevoegdheid van de voorlopige bewindvoerder als eiser bij specifieke procedures die bewarende maatregelen betreffen, of waarbij «geen betwistingen rijzen» (H. Casman in 'Het nieuwe Statuut van de (geestes-)zieken', p. 128-128 nr. 27).

Deze *ratio legis* is *in casu* bij uitstek voorhanden bij de semi-administratieve procedure, ter betwisting van de ambts-halve herziening der tegemoetkomingen aan de beschermde persoon: de na te streven hogere beroepen betreffen evidente initiatieven die de beschermde persoon uitsluitend tot voordeel kunnen strekken, betrekken enkel de bevoegde overheid in het geding, en veroorzaken geen gerechtskosten.

Zij zijn dus ook van bewarende aard en behoren dus tot de principiële opdracht en verantwoordelijkheid van verzoeker, zonder dat enig bijzonder toezicht terzake vereist kan zijn, omdat nopens de betreffende handeling geen enkel voorbehoud of negatieve beoordeling naar opportuniteit of gegrondheid denkbaar is.

Ongeacht de procedurale omschrijving der beschermde persoon in het kwestieuze geding, betreft dit inhoudelijk in wezen de «verwerende» partij, die zich verdedigt tegen een ambtshalve genomen beslissing te haren overstaan: in het bijzonder is dit ook zo met betrekking tot de van overheidswege aangekondigde eis tot terugbetaling te haren laste.

Voor een «bijzondere machtiging» in casu – zelfs bij afwezigheid van een nominatim voorziene uitzonderingsmogelijkheid – ontbreekt aldus in casu ieder belang, en het verderzetten van de rechtspleging bepaald in art. 488bis b. § 4, tweede en derde lid (zoals voorgeschreven door artikel 488bis, § 3 in fine), met name het bezoeken van de beschermde persoon, kan geen enkel nuttig gegeven bijbrengen.

Dergelijk volstrekt zinloos formalisme zou overigens slechts tijdsverlies veroorzaken, terwijl het reflexmatig te nemen initiatief binnen de toepasselijke vervaltermijn dient tussen te komen.

...

(Vrederechter: de h. Nolf – In de zaak: A.)

WETGEVING IN KORT BESTEK

Onder de zorg van de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid van de V.U.B. (coördinatie: Prof: Dr. M. van Damme)

Dit overzicht betreft de wetgeving bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van maart 1998 en kwam tot stand met medewerking van A.M. Baeke, K. Bodard, G. Debersaques en L. Vény.

Strafdossier – Afschrift

De wet van 7 januari 1998 met betrekking tot de rechtsbijstand inzake de afgifte van afschriften van stukken uit het gerechtsdossier in strafzaken (B.S., 25 maart 1998); (geen specifieke datum van inwerkingtreding), biedt aan minvermogens de mogelijkheid een kosteloos afschrift van stukken uit het strafdossier te krijgen. Hiertoe wordt een afzonderlijke rechtsbijstandsprocedure georganiseerd (art. 674bis Ger.W.).

Het principe van de regelgeving is verwoord in art. 674bis, § 1, Ger.W.: in strafzaken (ook in assisenzaken, waar voorheen aan de beschuldigen, hoe talrijk ook, slechts één afschrift kosteloos werd afgegeven: zie thans art. 305, tweede lid (nieuw) Sv.) kunnen de verdachte, de burgerrechtelijk aansprakelijke partij, de burgerlijke partij en ieder die zich op grond van het dossier zou kunnen beroepen op een nadeel, om rechtsbijstand verzoeken met het oog op het verkrijgen van afschriften van stukken uit het dossier.

De rechtsbijstandsprocedure wordt gevoerd door de rechter die van de zaak kennis neemt, zonder tussenkomst van het bureau van rechtsbijstand (art. 674bis, § 2, Ger.W., dat naargelang de aard van de zaak, de bevoegde voorzitter aanwijst).

Het verzoekschrift tot rechtsbijstand kan niet worden ingediend voor de correctionele rechtbank of het hof van beroep dat in hoger beroep kennis neemt van de strafvordering, behoudens door degene die reeds in eerste aanleg de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften heeft verkregen en een verzoek wenst in te dienen om een afschrift te verkrijgen van de stukken die later, na het eerste verzoek, bij het dossier zijn gevoegd (art. 674bis, § 2, tweede lid, Ger.W.).

De beslissingen zijn niet vatbaar voor verzet, maar wel voor hoger beroep door de verzoeker of het openbaar ministerie. Cassatieberoep kan niet worden ingesteld (art. 674bis, § 9 en § 10, Ger.W.). Voorts mag de rechtspleging betreffen de de rechtsbijstand voor de afgifte van afschriften van stukken uit het dossier in strafzaken de normale berechting van de strafvordering niet vertragen (art. 674bis, § 11, Ger.W.).

Indien de vragen tot rechtsbijstand bedoeld in de artikelen 671 en 672 Ger.W. samen worden gedaan met het verzoek bedoeld in art. 674bis Ger.W., worden die vragen gebracht voor de vroegere rechter en volgens de rechtspleging van voornoemde bepaling (art. 672bis Ger.W.).

G.D.

Procedure invrijheidsstelling geïnterneerden

Overeenkomstig de artikelen 18 en 19 van de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers (B.S., 11 mei 1930) kunnen de geïnterneerde of zijn advocaat om de zes maanden een verzoek om invrijheidsstelling indienen bij de commissie tot bescherming van de maatschappij. Er werd evenwel niet voorzien in een hoger beroep door de geïnterneerde tegen een afwijzende beslissing.

De wet van 10 februari 1998 tot wijziging van de wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers teneinde de advocaat van de geïnterneerde het recht toe te kennen beroep in te stellen tegen de beslissing van de commissie tot bescherming van de maatschappij die een verzoek om invrijheidsstelling afwijst (B.S., 18 maart 1998, in werking getreden op 28 maart 1998), voegt in de genoemde wet een nieuw artikel 19bis in. Luidens deze bepaling kan de advocaat van de geïnterneerde, binnen acht dagen na de kennisgeving van de afwijzingsbeslissing, hoger beroep instellen bij de hoge commissie tot bescherming van de maatschappij. De modaliteiten van het hoger beroep worden eveneens geregeld in deze bepaling.

G.D.

Wapenwet

Bij K.B. van 1 maart 1998 betreffende de indeling in categorieën van sommige seinpistolen, sommige slachtoestellen, sommige verdovingswapens en van de toestellen voor de africhting van jachthonden (B.S., 25 maart 1998) worden de seinpistolen, de slachtoestellen en de verdovingswapens die patronen met hagel, met grove hagel of met een kogel kunnen afschieten, en de toestellen voor de africhting van jachthonden (bedoeld worden de vuurwapens met blanke munitie van kaliber .22 met randontsteking, die niet de vorm van een wapen hebben en die een rubberen projectiel afvuren,

bestemd om te worden teruggebracht door een jachthond), ingedeeld bij de categorie van de jacht- en sportwapens. De andere seinpistolen, slachtoestellen en verdovingswapens worden niet als wapens beschouwd.

G.D.

Commissie voor de Overheidsopdrachten

Het K.B. van 10 maart 1998 tot inrichting van de Commissie voor de opdrachtopdrachten (*B.S.*, 27 maart 1998) hervormt de bestaande Commissie voor de Overheidsopdrachten, door inzonderheid het onderscheid tussen de Vaste Commissie en de Verruimde Commissie af te schaffen en de samenstelling van de Commissie te herdefiniëren. Wat dit laatste aangaat, opteert de tekst, wat de federale, gewestelijke en gemeenschapsvertegenwoordiging betreft, voor de toekenning van volledige vertegenwoordigingen. Daarnaast wordt voorzien in een vertegenwoordiging van de representatieve organisaties.

Voor het Verslag aan de Koning en het advies van de Raad van State, afdeling wetgeving, wordt verwezen naar het *Belgisch Staatsblad* van 27 maart 1998, pp. 9154-9157.

G.D.

Prijsaanduiding homogene financiële diensten

In het *Belgisch Staatsblad* van 11 maart 1998 werd het K.B. van 1 maart 1998 bekendgemaakt tot wijziging van het K.B. van 23 maart 1995 betreffende de prijsaanduiding voor homogene financiële diensten. Dit laatste K.B. regelt de informatie omtrent de prijsaanduiding van de diensten bij de te koop aanbidding ervan, maar voorziet niet in een regeling tijdens de looptijd van de overeenkomst als deze opeenvolgende prestaties betreft. Als de consument zich dus niet geregeld naar zijn bankkantoor begeeft, kan hij bijgevolg praktisch niets weten over de prijsevolutie.

Het K.B. van 1 maart 1998 wil deze leemte opvullen door middel van o.a. de verplichting tot het kosteloos afleveren aan de consument van een prospectus met de tarieven en tot het vooraf mededelen van elke tariefwijziging. Ook dient voortaan door de verkoper één keer per jaar het gedetailleerd bewijs te worden geleverd van de kosten en de intresten die in het afgelopen jaar werden aangerekend.

Het merendeel van de bepalingen van het K.B. van 1 maart 1998 treedt in werking op 1 augustus 1998.

M.V.D.

Nationale Bank van België – Organiek statuut

In het *Belgisch Staatsblad* van 28 maart 1998 werd de wet van 22 februari 1998 bekendgemaakt tot vaststelling van het organiek statuut van de Nationale Bank van België.

Deze wet heeft voornamelijk tot doel in België uitwerking te geven aan art. 108 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap dat bepaalt dat «iedere Lid-Staat (...) er zorg voor (...) draagt dat zijn nationale wetgeving, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, (...) verenigbaar is met dit Verdrag en met de statuten van het E.S.C.B.», zijnde het Europees stelsel van centrale banken.

Daartoe zal de wet van 24 augustus 1939 op de Nationale Bank van België (geleidelijk) worden opgeheven en worden vervangen door de nieuwe wet. In de memorie van toelichting wordt in dat verband o.m. het volgende gesteld: «Het komt er niet enkel op aan de onafhankelijkheid van de instelling te versterken maar ook de Bank voor te bereiden op haar deelname aan de Monetaire Unie als partij die integrerend deel uitmaakt van het E.S.C.B., samen met de andere centrale banken van de Europese Gemeenschap. De Monetaire Unie houdt evenwel in dat er één munt is en dat één monetair en wisselkoersbeleid wordt bepaald en gevoerd (EG-Verdrag, art. 3A). De organieke wet van de Bank moet dus worden aangepast aan deze toekenning van bevoegdheden aan de Europese Gemeenschap» (*Parl. St., Kamer*, 1996-1997, nr. 1061/1, 1).

Wat de inwerkingtreding van de nieuwe wet betreft, geldt als regel dat de Koning, na de Nationale Bank te hebben geraadpleegd, zal vaststellen wanneer de bepalingen ervan in werking treden en wanneer sommige van de bestaande wettelijke bepalingen zullen worden opgeheven.

M.V.D.

Hoog Comité van toezicht

Bij de wet van 6 maart 1998 tot integratie van de dienst enquêtes van het Hoog Comité van Toezicht in de gerechtelijke politie bij de parketten (*B.S.*, 31 maart 1998, derde editie, met uitwerking op 1 januari 1998) worden 95 van de 102 betrekkingen van de personeelsformatie van de ambtenaren belast met de enquêtes bij het Bestuur van het Hoog Comité van Toezicht van het Ministerie van Ambtenarenzaken, geïntegreerd in de personeelsformatie van de gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten. Uit de aanhef van het K.B. van 27 maart 1998 tot vaststelling van de personeelsformatie der gerechtelijke officieren en agenten bij de parketten (*B.S.*, 31 maart 1998, derde editie) blijkt dat de overige zeven betrekkingen werden aangewend voor de uitbouw van het korps van de ambtenaren belast met de opdrachten van de Dienst voor Overheidsopdrachten en Subsidies van het Ministerie van Ambtenarenzaken, die met ingang van 1 januari 1998 werd opgericht.

Het K.B. van 27 maart 1998 tot overplaatsing van sommige ambtenaren van het Hoog Comité van Toezicht van het Ministerie van Ambtenarenzaken naar de gerechtelijke politie bij de parketten (*B.S.*, 31 maart 1998, derde editie) geeft uitvoering aan deze integratie.

G.D.

Welzijn werknemers

In het raam van de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (*B.S.*, 18 september 1996) werden op 31 maart 1998 in het *Belgisch Staatsblad* vier koninklijke besluiten van 27 maart 1998 bekendgemaakt, die in werking zijn getreden op 1 april 1998.

1. Het K.B. van 27 maart 1998 betreffende het beleid inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk (*B.S.*, 31 maart 1998) verplicht de werkgever tot een structurele planmatige aanpak van preventie door een dynamisch risicobeheersingssysteem inzake arbeidsveiligheid,

bescherming van de gezondheid van de werknemer op het werk, psycho-sociale belasting veroorzaakt door het werk, ergonomie, arbeidshygiëne, verfraaiing van de arbeidsplaatsen en maatregelen inzake leefmilieu. Bij de uitwerking, programmering, uitvoering en evaluatie van het dynamisch risicobeheersingssysteem moet rekening worden gehouden met de aard van de ondernemingsactiviteiten en de specifieke risico's eigen aan bepaalde groepen werknemers. De risico-analyse gebeurt zowel op het niveau van de onderneming in haar geheel, de verschillende werkposten en functies, als op het niveau van de individuele werknemer.

In overleg met de leden van de hiërarchische lijn en de Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk, en na advies van het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, stelt de werkgever een totaal preventieplan op voor een termijn van vijf jaar en een daarop gebaseerd jaarlijks actieplan. Het dynamisch risicobeheersingssysteem moet regelmatig worden geëvalueerd en een jaarlijks verslag over de werking van de Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk moet worden bezorgd aan de met het toezicht belaste ambtenaar.

De werkgever moet de werknemers informeren over de risico's, de preventiemaatregelen en de noodprocedures en hen een vormingsprogramma aanbieden, gericht op het verwerven van de voor hun werk vereiste bekwaamheid inzake veiligheid en gezondheid.

Onverminderd de aangifte opgelegd door de Arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, moet de werkgever binnen twee werkdagen aangifte doen van een ernstig arbeidsongeval aan de inspecteur bevoegd inzake arbeidsveiligheid. Van een ongeval dat aanleiding geeft tot een arbeidsongeschiktheid van ten minste een dag, moet een arbeidsongevallensteekkaart worden opgesteld door de Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk, die door de werkgever tot drie jaar nadat de betrokken werknemer het bedrijf heeft verlaten, moet worden bijgehouden.

2. De werking van de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk maakt het voorwerp uit van het K.B. van 27 maart 1998 betreffende de Interne Dienst voor Preventie en Bescherming op het werk (*B.S.*, 31 maart 1998). Afhankelijk van het aantal werknemers en de activiteit van de onderneming voorziet het besluit in vier groepen werkgevers. Voor elke groep van werkgevers worden de opdrachten en de taken van de Interne Dienst, de Externe Dienst en de preventieadviseurs geregeld. De Interne Dienst geeft ondersteuning bij de toepassing van wettelijke en reglementaire bepalingen betreffende het welzijn van de werknemer en preventiemaatregelen en -activiteiten, en in het raam van het dynamisch risicobeheersingssysteem. Onder bepaalde voorwaarden kan de Interne Dienst ook opdrachten van gezondheidstoezicht uitoefenen, die door het besluit in beginsel zijn voorbehouden aan de preventieadviseurs, die de leiding hebben van de Interne Dienst of van de afdelingen ervan. De werking en organisatie van de Interne Dienst worden geregeld, waarbij een multidisciplinaire samenstelling wordt vooropgesteld. De werkgever bepaalt, na advies van het Comité voor Preventie en Bescherming op het werk, de wijze van samenstelling van de interne dienst en de ter beschikking gestelde werkingsmiddelen. Ten slotte bepaalt het besluit het statuut van de preventieadviseurs van een Interne Dienst, evenals de aanwervingsprocedure en de bekwaamheidsvereisten.

3. De oprichting en werking van de Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk worden geregeld door het K.B. van 27 maart 1998 betreffende de Externe Diensten voor Preventie en Bescherming op het werk (*B.S.*, 31 maart 1998). De Externe Dienst wordt als een V.Z.W. opgericht door hetzij de werkgevers, hetzij de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de openbare instellingen, de provincies of de gemeenten, en dit voor een bepaald territoriaal of sectoraal gebied. De Externe Dienst moet door de Minister, na een voorafgaand positief advies van een op grond van dit K.B. op te richten Opvolgingscommissie, worden erkend. De erkenningsprocedure en de samenstelling en opdrachten van de Opvolgingscommissie worden in dit besluit geregeld.

De Externe Dienst voert opdrachten uit in die gevallen waarin de werkgever, op grond van het vorige K.B., een beroep doet of moet doen op een Externe Dienst. Overeenkomstig de bepalingen van het onderhavige besluit, sluit de Externe Dienst met de werkgever een schriftelijke overeenkomst van onbepaalde tijd. De Externe Dienst mag geen enkel rechtstreeks of onrechtstreeks belang hebben in de ondernemingen of instellingen waarin hij zijn opdrachten moet vervullen. De Externe Dienst is samengesteld uit een adviescomité, paritair samengesteld uit werknemers- en werkgeversvertegenwoordigers, een persoon belast met de leiding en het beheer van de dienst, die tevens de eindverantwoordelijke is, een multidisciplinair samengestelde afdeling belast met risicobeheer en een afdeling belast met medisch toezicht. Voor elk van deze organen voorziet het K.B. in de samenstelling, de functiebeschrijving, de opdrachten en de werking. Net zoals bij het vorige K.B. wordt het statuut van de preventieadviseurs geregeld.

4. Het K.B. van 27 maart 1998 tot wijziging en opheffing van diverse bepalingen van het Algemeen Reglement op de Arbeidsbescherming (*B.S.*, 31 maart 1998) brengt het A.R.A.B. in overeenstemming met de nieuwe bepalingen inzake het welzijn van de werknemer bij de uitvoering van het werk.

A.M.B.

Sociale identiteitskaart – Uitvoeringsmaatregelen

Het K.B. van 22 februari 1998 houdende uitvoeringsmaatregelen inzake de sociale identiteitskaart (*B.S.*, 13 maart 1998) voert een aantal bepalingen uit van het K.B. van 18 december 1996 houdende maatregelen met het oog op de invoering van een sociale identiteitskaart ten behoeve van alle sociaal verzekerden, met toepassing van de artikelen 38, 40, 41 en 49 van de wet van 26 juli 1996 houdende de modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de wettelijke pensioenstelsels (*B.S.*, 7 februari 1997; *R.W.*, 1997-1998, 89).

Aan de reeks gegevens, waarvoor reeds voorzien is dat ze in de geheugenchip van de sociale identiteitskaart worden opgeslagen, worden twee vermeldingen toegevoegd: de aanduiding of een zelfstandige bijkomend is verzekerd voor kleine risico's en de aanduiding van de categorieën (WIGW's) sociaal verzekerden die genieten van de derdebetalersregeling bij bepaalde zorgverleners. Een aantal andere technische gegevens wordt in de microchip opgenomen met het oog op de beveiliging, het authenticeren en het vercijferen van de verzekeraargegevens.

Art. 3 van het K.B. van 18 december 1996 voorzag erin dat de sociale identiteitskaart zou worden uitgereikt aan alle sociaal verzekerden die op een of andere wijze onder de sociale zekerheid vallen. Het onderhavige besluit verduidelijkt dat het gaat om natuurlijke personen die sociale prestaties genieten of vragen door tussenkomst van een sociale-zekerheidsinstelling. Het besluit definieert vervolgens de categorieën van sociaal verzekerden waarvoor de uitreiking van de kaarten op een andere wijze gebeurt. De uitreiking van de eerste sociale identiteitskaart is voor de sociaal verzekerde kosteloos. Voor de vervanging van een gestolen, verloren of beschadigde kaart wordt daarentegen een vergoeding van 100 frank gevraagd. Een verzekeringsinstelling kan niet weigeren een sociale identiteitskaart uit te reiken aan de sociaal verzekerde op andere gronden dan die vermeld in het besluit. De sociale identiteitskaart heeft een geldigheidsduur van vijf jaar. De eerste ambtshalve uitreiking van de sociale identiteitskaart is voorzien tussen 1 maart en 30 september 1998, terwijl de begindatum van geldigheid is bepaald op 1 oktober 1998 en de einddatum afhankelijk van de eerste ambtshalve uitreiking op 1 oktober 2003 of 30 september 2004.

Het Nationaal Intermutualistisch College heeft de opdracht bestanden samen te stellen met de identificatiegegevens van de sociaal verzekerden en de begin- en einddatum van geldigheid van hun sociale identiteitskaart. Deze bestanden worden bezorgd aan de Kruispuntbank, die op basis van die informatie een sociaal identiteitskaartnummer toekent en een centraal sociale identiteitskaartenregister bijwerkt, dat het mogelijk maakt de uitreiking, vernieuwing en vervanging van de sociale identiteitskaarten op beveiligde wijze te laten verlopen. De verzekeringsinstellingen stellen daarenboven de bestanden samen die op de sociale identiteitskaart moeten worden opgeslagen.

Het opmaken van de sociale identiteitskaarten wordt door de verzekeringsinstellingen toevertrouwd aan één of meer opdrachtgevers, die ook instaan voor de personalisering en de mailing van de sociale identiteitskaarten.

De bijwerking van de op de sociale identiteitskaart vastgelegde gegevens gebeurt, volgens nog nader bij ministerieel besluit te bepalen modaliteiten, op de microchip, zonder vernieuwing of vervanging van de kaart. De verzekeringsinstellingen moeten vóór 1 maart 1998 de infrastructuur, noodzakelijk voor de raadpleging en bijwerking van de gegevens, die voorkomen op de sociale identiteitskaart, ter beschikking stellen van de sociaal verzekerde. De functionele specificaties en de normalisatienormen van de leesapparatuur worden geregeld in het K.B. van 13 januari 1998 houdende specificaties van de leesapparatuur voor de sociale identiteitskaart (*B.S.*, 12 maart 1998).

Het K.B. geeft een gedetailleerde opsomming van de natuurlijke personen of rechtspersonen die vanaf 1 oktober 1998 de kaart mogen of moeten gebruiken. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen de openbare en privé-gegevens van de kaart (art. 2, vierde lid, van het K.B. van 18 december 1996).

De openbare gegevens – identificatiegegevens van de sociaal verzekerde, kaartnummer en geldigheidsduur – die zowel op het zichtbare deel van de kaart als in de geheugenchip worden opgeslagen, moeten door de volgende personen worden gebruikt: instellingen van sociale zekerheid en de fiscale administraties in hun rechtstreekse contacten met

de sociaal verzekerde; personen die ertoe gehouden zijn sociale persoonsgegevens aan te geven aan een instelling van sociale zekerheid of aan een fiscale administratie, bv. de werkgever; apotheken, verplegingsinrichtingen en zorgverleners; de bedrijfs- of interbedrijfsgeneeskundige diensten; de personen en diensten belast met het toezicht op de uitvoering van de maatregelen voorzien in dit besluit en de inspecteurs, controleurs en ambtenaren van de fiscale administratie.

De sociaal verzekerde is verplicht zijn sociale identiteitskaart voor te leggen op voorafgaand verzoek van een hierboven vermelde dienst of persoon. Het besluit voorziet er tevens in dat de openbare gegevens door de instelling of persoon die het dossier van de sociaal verzekerde verder behandelt op elektronische wijze mogen worden bewaard, zodat de kaart niet meer systematisch moet worden getoond.

Naast de openbare gegevens bevat de sociale identiteitskaart een aantal privé-gegevens, bestaande uit afzonderlijke en beveiligde bestanden, die kunnen overeenstemmen met verschillende sectoren of takken van de sociale zekerheid. Momenteel bevat het privé-gedeelte van de kaart enkel informatie over de verzekerbareid van de sociaal verzekerde in het kader van de ziekteverzekering. De personen die gemachtigd zijn om toegang te hebben tot deze gegevens moeten in het bezit zijn van een microprocessorkaart: de beroepskaart voor geneeskundige verzorging. De beroepskaart wordt onder verantwoordelijkheid van het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering (R.I.Z.I.V.) uitgereikt aan de veiligheidsconsulenten van gemachtigde instellingen en aan de apothekers. De gemachtigde personen die in het bezit zijn van een beroepskaart en gebruik moeten maken van de sociale identiteitskaart van de sociaal verzekerde, zijn: het personeel van de verzekeringsinstellingen, de Dienst voor overzeese sociale zekerheid (D.O.S.Z.) en de Hulp- en verzorgingskas voor zeevarenden (H.V.K.Z.) in hun contacten met de sociaal verzekerde en belast met de bijwerking van de verzekerbareidgegevens die voorkomen op de sociale identiteitskaart; de apothekers en de verplegingsinrichtingen – de sociale identiteitskaart en de beroepskaart vervangen de bestaande magneetkaarten en kleefbriefjes –; de overige zorgverleners; de openbare centra voor maatschappelijk welzijn; het Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering en de controlediensten.

De eerste uitreiking van de beroepskaarten voor geneeskundige verzorging gebeurt voor:

- de verzekeringsinstellingen, het R.I.Z.I.V., de D.O.S.Z. en de H.V.K.Z. vóór 1 maart 1998;
- de apothekers en de verplegingsinrichtingen tussen 1 april 1998 en 31 juli 1998
- het O.C.M.W. en de inspecteurs en controleurs vanaf 1 januari 1999.

Het K.B. van 13 januari 1998 (*B.S.*, 12 maart 1998) regelt de specificaties van de leesapparatuur voor de sociale identiteitskaart.

A.M.B.

Onmiddellijke aangifte van tewerkstelling

In het *Belgisch Staatsblad* van 18 maart 1998 werd het K.B. van 22 februari 1998 bekendgemaakt waarbij, met toepassing van art. 38 van de wet van 26 juli 1996 tot modernise-

ring van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels, voor sommige categorieën van werkgevers de verplichting wordt ingevoerd tot onmiddellijke aangifte van de aanvang en de beëindiging van de tewerkstelling van personeel van de instelling die is belast met de inning van de socialezekerheidsbijdragen.

De verplichting tot onmiddellijk aangifte van tewerkstelling die – dient te worden beklemtoond – enkel voor de werkgevers uit bepaalde sectoren geldt (namelijk de sectoren «bouw» en «vervoer», zoals omschreven in art. 1 van het besluit), maakt deel uit van het project tot invoering van één multifunctionele aangifte, die de werkgever in staat moet stellen alle gegevens inzake tewerkstelling, lonen en arbeidstijden van werknemers aan één enkele instantie mee te delen.

Om dit principe van de eenmalige inzameling van tewerkstellings-, loon- en arbeidstijdinformatie te kunnen waarborgen, is het nodig in een eerste fase te voorzien in de mededeling van sommige basisgegevens betreffende het begin en het einde van de arbeidsverbintenis, met dien verstande dat de meer gedetailleerde gegevens nog steeds in een periodieke aangifte worden opgenomen (verslag aan de Koning, *B.S.*, 18 maart 1998).

Het besluit regelt de procedure van aangifte en voorziet in dat verband o.m. in de mededeling door de instelling van een specifieke code (de zogeheten «O.A.T.-code»). Het besluit gaat ervan uit dat de werkgever de desbetreffende gegevens in principe langs elektronische weg aan de instelling moet meedelen, al kan deze laatste bepalen dat werkgevers die in de onmogelijkheid verkeren om de gegevens langs elektronische weg mee te delen, die gegevens ook door middel van een door de instelling vastgelegd document kunnen toezenden.

Voorts verplicht het besluit de werkgevers ertoe de berichten die hen door de instelling werden toegezonden, volgens de modaliteiten bedoeld inzake de sociale documenten, gedurende een periode van zes maanden bij te houden.

Het K.B. van 22 februari 1998 treedt in werking op 1 oktober 1998, welke datum moet worden begrepen in het licht van de invoering van de sociale identiteitskaart (zie daarover *supra*, p. 58).

M.V.D.

Stage van jongeren

In het *Belgisch Staatsblad* van 27 maart 1998 werd het K.B. van 2 februari 1998 bekendgemaakt, waarin uitvoering wordt gegeven van art. 10bis van het K.B. nr. 230 van 21 december 1983 betreffende de stage en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces, zoals die bepaling werd gewijzigd bij het K.B. van 27 januari 1997.

Het besluit omschrijft de voorwaarden waaraan ondernemingen moeten voldoen om door de minister van Tewerkstelling en Arbeid te worden vrijgesteld van de verplichting om stagiairs tewerk te stellen (art. 1). Tevens somt het besluit de elementen op die de aanvraag tot vrijstelling moet bevatten (art. 2) en worden de ambtenaren van de Dienst Inschakeling in het arbeidsproces van de Administratie van de Werkgelegenheid van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid belast met het opvolgen van de vrijstellingen (art. 3).

Het K.B. van 2 februari 1998 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1997 (art. 4).

M.V.D.

Vlaams Commissariaat voor de Media – Vlaamse Mediaraad

Bij decreet van 17 december 1997 (*B.S.*, 13 maart 1998) werden nieuwe bepalingen ingevoegd in de gecoördineerde decreten betreffende de radio-omroep en de televisie van 25 januari 1995.

De doelstelling bij het decreet bestond erin een doorzichtige structuur te creëren, een einde te maken aan belangenvermenging en een depolitisering van de mediastructuur na te streven, alsook een efficiënte controle en toepassing van de wetgeving te verzekeren en in adequate sancties te voorzien.

Een nieuwe mediastructuur bestaande uit enerzijds een Vlaams Commissariaat voor de Media en anderzijds een nieuw statuut voor de Vlaamse Mediaraad veranderen het medialandschap grondig qua organisatie.

In een nieuwe Titel *Vbis* worden meer specifiek de bevoegdheden, de samenstelling en de werking van het Vlaams Commissariaat voor de Media bepaald en worden de sanctiemaatregelen omschreven. Dit commissariaat wordt een dubbele bevoegdheid toebedeeld: enerzijds de toekenning, de wijziging, de intrekking en de schorsing van de media-erkenningen, -machtigingen, -vergunningen en -toelatingen, en anderzijds het toezicht op de naleving van de regelgeving en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van de gecoördineerde decreten. Een belangrijke nieuwigheid betreft het uitgebreid gamma aan sanctiemogelijkheden.

De Vlaamse Mediaraad kreeg een nieuw statuut in een nieuwe Titel *Vter*. Tot voor kort had de Mediaraad een adviserende bevoegdheid omtrent alle media-aangelegenheden en verrichtte hij zijn taak via een dubbele structuur: het Comité van experts en de Algemene Vergadering. Thans wordt een gecoördineerde en geïntegreerde media-advisering via één adviesorgaan beoogd met als enige taak beleidsadviesering t.a.v. de Vlaamse regering en het Vlaamse Parlement, waarbij de voormalige procedureraken van de Vlaamse Mediaraad (alsmede van de Raad voor lokale radio's en de Vlaamse raad voor reclame en sponsoring op radio en televisie) overgeheveld worden naar het voormelde Vlaams Commissariaat voor de Media. Door deze nieuwe structuur wordt de Mediaraad een discussieplatform voor kritisch onderzoek van het mediabeleid.

Verder worden d.m.v. het decemberdecreet nog twee onderafdelingen *5bis* en *5ter* ingevoegd in Titel IV, Hoofdstuk II, Afdeling 2, die respectievelijk bepalingen bevatten omtrent informatie en medewerking en een code voor reclame en sponsoring op radio en televisie.

Door de Vlaamse regering wordt voor iedere bepaling van dit decreet de datum van inwerkingtreding bepaald.

K.B.

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen – Bekrachtingen

Bij decreet van 17 december 1997 (*B.S.*, 21 maart 1998) wordt het besluit van de Vlaamse regering van 23 september 1997 houdende definitieve vaststelling van het Ruimte-

lijk Structuurplan Vlaanderen, wat de bindende bepalingen betreft, bekrachtigd, met de wijzigingen vermeld in het genoemde decreet van 17 december 1997.

G.D.

Vlaamse heraldiek

In het *Belgisch Staatsblad* van 21 maart 1998 werd het decreet van 3 februari 1998 bekendgemaakt houdende vaststelling van het wapen van privé-personen en instellingen. Aldus wordt een decretaal kader geschapen voor de erkenning van burgerlijke familiewapens, al dient te worden beklemtoond dat het decreet toepasselijk is op zowel privé-personen als op privaatrechtelijke rechtspersonen en de privaot- of publiekrechtelijke Vlaamse onderwijsinstellingen.

Het decreet regelt de procedure van erkenning of verlening van het recht om een wapen te voeren. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen «oude» wapens (waarvan bewezen is dat ze ten minste honderd jaar geleden publiekelijk werden gevoerd) en «nieuwe» wapens (m.b.t. dewelke het voornoemde bewijs niet kan worden geleverd). De Vlaamse regering kan het recht erkennen om een oud wapen te voeren of kan het recht verlenen om een nieuw wapen te voeren. In de beide gevallen moeten de desbetreffende wapens worden ingeschreven op de lijst van erkende en verleende wapens.

Het decreet bevat ook een strafbepaling waarin het geval wordt beoogd waarbij een persoon onrechtmatig een erkend of verleend wapen voert.

Te beklemtonen valt dat het decreet enkel de Vlaamse niet-adellijke burgerlijke familiewapens betreft en niet de adellijke wapens, die tot het uitsluitend prerogatief van de Koning blijven behoren.

M.V.D.

Verkiezing O.C.M.W.-raadsleden

Het besluit van de Vlaamse regering van 13 januari 1998 betreffende de verkiezing van de leden van de raden voor maatschappelijk welzijn (*B.S.*, 21 maart 1998) regelt de indiening van de voordrachtakten en de verkiezing van de O.C.M.W.-raadsleden. De voordrachtakte moet in dubbel exemplaar de dertiende dag vóór de stemming tussen 16 u. en 19 u. aan de burgemeester, bijgestaan door de gemeentesecretaris, worden overhandigd; de akte wordt door een gemeenteraadslid of door een door een gemeenteraadslid aangewezen persoon ingediend (art. 2). De indiener mag voor dezelfde verkiezing slechts één voordrachtakte onder tekenen (art. 5). Eenzelfde persoon kan tegelijk zowel als kandidaat-werkend lid en als in de hoedanigheid van kandidaat-opvolger worden voorgedragen; de kandidaten tekenen onderaan de akte voor akkoord. Art. 4 somt de andere vermeldingen op waaraan de voordrachtakte moet voldoen.

Bij de overhandiging van de akte onderzoekt de burgemeester of alle vereisten zijn vervuld, zoniet kan hij de verbetering of aanvulling van de akte aanbevelen. Na het verstrijken van de termijn van indiening sluit de burgemeester de kandidatenlijsten af en rangschikt hij de kandidaat-werkende leden in alfabetische orde (art. 7). Vanaf de elfde dag vóór de stemming kunnen de gemeenteraadsliden tijdens de

diensturen op de gemeentesecretarie van de lijsten kennis nemen.

De burgemeester, bijgestaan door de twee jongste gemeenteraadsliden, verzekeren de goede gang van de stemverrichtingen en de stemopneming. De verkiezing heeft plaats in openbare zitting op de daartoe opgemaakte stembiljetten, terwijl de secretaris belast is met het opmaken van het proces-verbaal (art. 9 e.v.); overeenkomstig de bepalingen van art. 13 vermeldt het proces-verbaal uitdrukkelijk dat de stemming geheim was en dient het te worden ondertekend door de burgemeester, de secretaris, de gemeenteraadsliden die de burgemeester hebben bijgestaan, alsmede de raadsleden die daartoe de wens uitdrukten. Onmiddellijk na de ondertekening kondigt de burgemeester de verkiezingsuitslag af in openbare zitting. Het volledige dossier, als bedoeld in art. 15, wordt per aangetekende brief aan de bestendige deputatie doorgestuurd.

Het K.B. van 22 november 1976 betreffende de verkiezingen van de leden van de raden voor maatschappelijk welzijn, zoals gewijzigd, wordt opgeheven. Er is geen datum van inwerkingtreding vermeld.

L.V.

Maatschappelijke dienstverlening en bestaansminimum

De wet van 3 maart 1998 (*B.S.*, 31 maart 1998) voegt, enerzijds, aan art. 18 van de Bestaansminimumwet een aantal bepalingen toe en wijzigt, anderzijds, art. 19 van de wet van 2 april 1965 betreffende het ten laste nemen van steun.

Art. 18 wordt aangevuld met een negende en tiende paragraaf, luidens welke de bevoegde Minister kan weigeren de toelage te betalen of kan beslissen ze te verminderen, indien een O.C.M.W. zich ten onrechte onbevoegd heeft verklaard om op te treden en krachtens een in kracht van gewijsde gegane beslissing is veroordeeld tot de toekenning van het bestaansminimum, zo uit de rechterlijke beslissing en een inspectieverslag de stelselmatigheid van optreden van dit centrum in dergelijke bevoegdheidsgeschillen blijkt. De ministeriële beslissing is met redenen omkleed en kan pas worden genomen nadat het betrokken centrum is gehoord; de sanctie gaat in op de datum van de hulpvraag en eindigt ten laatste drie jaar na de datum van de rechterlijke beslissing. Tegen de beslissing van de bevoegde Minister kan binnen dertig dagen na de kennisgeving ervan worden opgekomen bij de Raad van State. Geen sanctie kan worden opgelegd, indien de O.C.M.W.-beslissing in overeenstemming is met de beslissing van de toezichthoudende overheid.

Een soortgelijke regeling wordt doorgevoerd in de Onderstandswet, waarbij de Minister kan beslissen de kosten van maatschappelijke dienstverlening niet terug te betalen of kan beslissen het terug te betalen bedrag te verminderen.

De wet vermeldt geen datum van inwerkingtreding.

L.V.

BOEKEN

G. VAN HOORICK, *Internationaal en Europees natuurbehoudsrecht*, Antwerpen, Intersentia Rechtswetenschappen, 1997, 381 pp.

Wat staat er in het verdrag van Bern van 1979 inzake het behoud van wilde dieren en planten in hun natuurlijk milieu in Europa? Hoe wordt het CITES-verdrag in België ten uitvoer gelegd? Welk gevolg heeft Europa gegeven aan het verdrag van Rio van 1992 inzake biologische diversiteit?

Om op die vragen aan antwoord te vinden moest men tot voor kort verschillende bronnen raadplegen, waarvan sommige moeilijk toegankelijk zijn. Vooral het achterhalen of België een verdrag ratificeerde en uitvoerde loopt meestal niet van een leien dakje. Wat het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht betreft, kan men vanaf nu al die informatie in één bron terugvinden.

De opzet van dit boek is het vertrouwd maken van de lezer met het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht en met de tenuitvoerlegging ervan in België en Nederland. Er wordt steeds meer aandacht besteed aan het natuurbehoudsrecht, maar tot nog toe ontbrak een Nederlandstalig overzicht van het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht. De ware liefhebber van het natuurbehoudsrecht kan natuurlijk altijd terecht bij de boeken van Lyster (*International wildlife law*, 1985) en gezien de publicatiedatum vooral die van Sands (*Principles of International environmental law, II A en B, Documents in international environmental law*, 1994) en Van Heijnsbergen (*International legal protection of wild fauna and flora*, 1996), maar voor een minder gespecialiseerd publiek vormt dat toch een handicap.

Wat o.i. echter belangrijker is dan het maken van het eerste Nederlandstalig overzicht van het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht, is het feit dat hiermee ook een overzicht wordt gegeven van de wijze waarop dit recht omgezet is en al dan niet ten uitvoer gelegd is in België en Nederland.

Het werk bestaat uit drie grote delen. Het eerste deel is een inleidend stuk dat het historisch en juridisch kader van het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht weergeeft en waaraan duidelijk te zien is dat het boek zich tot een ruim, niet noodzakelijk juridisch geschoold publiek richt. In het tweede deel wordt een overzicht gegeven van de natuurbehoudsverdragen en in het derde deel komt dan het Europees natuurbehoudsrecht ter sprake.

Wat niet inbegrepen werd, zijn de rechtsregelen inzake visserij, de bescherming van mariene gebieden en milieuverontreiniging, niet omdat deze regels voor het natuurbehoud minder belangrijk zijn, maar omdat zij bestaan uit een heel eigen, specifiek instrumentarium en volgens de auteur door anderen reeds zijn behandeld.

De indeling binnen de delen verloopt volgens een aantal thema's, een werkwijze die om louter pedagogische redenen is doorgevoerd, want in werkelijkheid beogen verdragen ter bescherming van soorten natuurlijk dikwijls ook het behoud van natuurgebieden en vice versa.

Bij elk verdrag wordt eerst aandacht besteed aan het ontstaan en de werking ervan, gevolgd door een korte schets van de problematiek die aan de basis lag of ligt van de internationale samenwerking op het gebied in kwestie. Dan volgen de gegevens aangaande de vindplaats van de verdragstekst en de data van inwerkingtreding in België en Nederland. Vervolgens worden de doelstellingen en het toepassingsgebied omschreven en worden de instrumenten besproken die in het verdrag geregeld worden. Tot slot wordt ingegaan op de tenuitvoerlegging van het betrokken verdrag in België en Nederland.

Onder het Europees natuurbehoudsrecht verstaat de auteur het (Europees) Gemeenschapsrecht dat betrekking heeft op het natuurbehoud. De term «tenuitvoerlegging» omvat in zijn visie zowel de implementatie (de omzetting van de verdragen of Europese rechtsregelen in het nationaal recht), als de toepassing ervan in de praktijk, ook al ligt het accent hier eerder op het eerste aspect.

Tot slot volgt er een alomvattend besluit, omdat de tendensen die het natuurbehoudsrecht op internationaal en Europees vlak beheersen, dezelfde zijn.

In eerste instantie is het natuurbeschermingsrecht overal geëvolueerd naar natuurbehoudsrecht, waarbij ook oog is voor het duurzaam of toch ten minste verstandig gebruik van de natuur. De natuurbehoudsverdragen bevatten echter weinig direct werkende bepalingen, het gunstige effect dat ervan kan uitgaan, moet worden gerealiseerd door de natuurbehoudsbezorgdheid te integreren in het ruime milieubeleid, met inbegrip van de ruimtelijke ordening.

Het Europees natuurbehoudsrecht heeft als afgeleid gemeenschapsrecht uiteraard een veel sterkere werking en de auteur verwacht er op korte of middellange termijn veel van.

Het grote gebrek binnen het internationaal en zelfs het Europees natuurbehoudsrecht lijkt de onmogelijkheid om tot een doeltreffende bescherming te komen van soorten en ecosystemen die (voorlopig nog) massaal in het economisch verkeer ingeschakeld worden. Vooraleer een soort daadwerkelijk beschermd kan worden, moet die blijkbaar eerst werkelijk met uitsterven bedreigd zijn en dus haar economisch nut verloren hebben. Echt duurzaam beheer lijkt o.i. dan ook ver weg.

Achteraan zijn naast een trefwoordenregister ook een aantal bijlagen opgenomen: tabellen met een overzicht van de natuurbehoudsverdragen die in België en Nederland van toepassing zijn; richtlijn 79/409/EEG van de raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand met haar vijf bijlagen en richtlijn 92/43/EEG van de raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna met haar zes bijlagen. Een volledige bibliografie ontbreekt echter, de lezer moet zich tevreden stellen met een overzicht van de verkort geciteerde literatuur vooraan in het werk opgenomen.

Uit de opzet van het boek komt duidelijk naar voren dat het hier noodzakelijkerwijze een eerder beschrijvend werk betreft, ook al wordt waar dat mogelijk is dieper ingegaan op bepaalde aspecten van de regelgeving, zoals het geval is met de afwijkingsmogelijkheden in de vogelrichtlijn en in de habitatrichtlijn. Bovendien zorgen de achtergrondinformatie en de schrijfstijl van de auteur ervoor dat dit geen gortdroge kost wordt.

Dit eerste Nederlandstalig overzicht van het internationaal en Europees natuurbehoudsrecht vormt o.i. dan ook een welkome aanvulling van de bibliotheek van hen die met natuurbehoudsrecht bezig zijn.

A. Carette

E. DIRIX en R. DE CORTE, **Zekerheidsrechten**, Beginselen van het Belgisch Privaatrecht, XII, Antwerpen E. Story-Scientia 1996, 423 pp.

Dit boek vormt het twaalfde deel van de reeks «Beginselen van het Belgisch Privaatrecht», uitgegeven onder leiding van de professoren Roger Dillemans en Walter Van Gerven. Het is tevens de derde editie van een boek dat voor het eerst in 1989 in de reeks «Recht en Praktijk» werd uitgegeven.

Reeds vanaf de eerste editie wordt dit boek gekenmerkt door een zeer overzichtelijke structuur, waardoor het gemakkelijk hanteerbaar is en die ook de grote verdienste heeft de materie te situeren in een kader dat het traditionele zakenrecht ruim overschrijdt. In de inleiding stellen de auteurs dat de materie het best vanuit haar functionaliteit wordt benaderd: het is bij de vereffening van het vermogen van de debiteur of een deel daarvan dat de regels inzake zekerheden voluit hun toepassing vinden. Dat de auteurs, naast een nauwgezette en exhaustieve uiteenzetting van de begrippen en wettelijke regels inzake zekerheden door het boek heen bovendien de onderlinge samenhang van de diverse vereffeningregels toelichten, verantwoordt op zich reeds dat dit werk thuishoort in een reeks die de beginselen van ons privaatrecht tot voorwerp heeft.

De ruimere omkadering van de regels inzake voorrechten, hypotheeken en andere zekerheden wordt systematisch uitgewerkt in de eerste twee delen van het boek.

In het eerste deel komen fundamentele begrippen van ons privaatrecht aan bod: het vermogen, het verhaalsrecht van de schuldeisers op dat vermogen, de diverse categorieën van vermogensvereffening en het begrip samenloop.

Een systeem waarin het vermogen van de debiteur het onderpand vormt van zijn schuldeisers, is slechts zinvol indien de schuldeisers mogelijkheden hebben om de samenstelling en wijziging van dat vermogen te volgen. In het tweede deel worden zowel de theoretische grondslagen en de normering van een dergelijk recht op informatie als de door ons recht georganiseerde informatiebronnen toegelicht. De ruime aandacht die aan de hypothecaire inrichting wordt besteed, illustreert de grote achterstand die onze wetgeving in dezen heeft in vergelijking met andere landen waar reeds geruime tijd – deels geautomatiseerde – publiciteitssystemen bestaan voor roerende goederen. Op de weinige publiciteitsmechanismen voor roerend vermogen waarover we wél beschikken (neerlegging ter griffie van facturen, berichten van beslag, delegatie of overdracht van loon) wordt elders in het boek slechts kort ingegaan.

In deel III worden de voorrechten behandeld. Alvorens de diverse voorrechten individueel te bespreken, wordt het begrip voorrecht nauwgezet geanalyseerd en onderzoeken de auteurs kritisch de verantwoording voor de toekenning van voorrechten. Terecht besluiten zij dat het hier om een scheefgegroeide materie gaat waar onze wetgever dringend aan een herijking toe is.

Deel V spitst zich toe op de wettelijke en bedongen hypotheek en ook hier kiezen de auteurs er consequent voor om de hypotheek eerst als rechtsfiguur te ontleiden alvorens de bijzondere reglementering te beschrijven. Alle moderne ontwikkelingen in deze eeuwenoude materie (hypotheek voor alle sommen, hypotheekair mandaat, effectivering, uitvoerbare titel) worden deskundig becommentarieerd.

Het deel over de andere zekerheidsrechten (deel IV) is ongetwijfeld het meest boeiende. In de lijn van andere publicaties van deze auteurs wordt gepleit voor een grotere tolerantie voor nieuwe zekerheidstechnieken die in de praktijk op basis van de wilsautonomie zijn ontwikkeld. Naast de klassieke zekerheden (borgtocht, aval, pand) komen ook recentere types van zekerheden (kantonnement, delegatie, ondeelbaarheidsclausules, patronaatsverklaringen, contractuele achterstelling) aan bod. De auteurs schuwen het ook niet om duidelijk stelling in te nemen omtrent meer controversiële thema's zoals de kwaliteitsrekening en de overdracht van schuldvorderingen tot zekerheid. Ook zijn zij zich bewust van de uitdagingen die de nieuwe technologieën voor deze materie stellen (inpandgeving van vervangbare en gedematerialiseerde effecten, inpandgeving van intellectuele eigendomsrechten).

De volgende troeven die dit boek tot een onmisbaar handboek maken, zijn ongetwijfeld nog het vermelden waard: het boek vangt aan met een gedetailleerde inhoudstafel en een bibliografie van de algemene standaardwerken en overzichten van rechtspraak inzake zekerheden (en dit zowel van België, Frankrijk als Nederland). Een lijst van de gebruikte afkortingen en een trefwoordenlijst maken het boek makkelijk hanteerbaar. Ieder hoofdstuk wordt ingeleid met een korte specifieke bibliografie. De overvloedige voetnoten maken gedetailleerder onderzoekswerk eenvoudig.

Positief is ook dat de auteurs elk aspect in een breder perspectief plaatsen door veelvuldig over de grenzen heen te kijken. Het enige wat we vanuit een functionele benadering van de materie moeten betreuren, is dat een hoofdstuk over het IPR ontbreekt. Hopenlijk gaan de auteurs bij de vierde editie deze uitdaging niet uit de weg.

Het lijkt geen twijfel dat dit boek als een echt basiswerk thuis hoort in elke degelijke juridische bibliotheek.

I. Peeters en K. Christiaens

F. TULKENS en M. VAN DE KERCKHOVE, *Introduction au droit pénal. Aspects juridiques et criminologiques*, Diegem, Kluwer, 1997 (3e ed.), XIII + 572 pp.

De titel suggereert het terecht: het bovenvermelde werk behelst eerder een – overigens meer dan behoorlijk gedocumenteerde – *inleiding* dan wel een handboek. Er wordt dan ook ruimschoots aandacht besteed aan het «denken over het strafrecht», ook in historisch perspectief, waarbij tevens wordt ingegaan op zgn. criminologische aspecten: *à la rencontre du droit*.

Zoals het een gedegen inleiding past, vangt het werk aan met een lange geschiedkundige aanloop. Deze beslaat een kwart van de volledige tekst (hoofdstuk I) en gaat dieper in op de diverse opvattingen over misdrijf en misdadiger, straf en strafprocedure, evenals op het ontstaan van het moderne, positieve strafrecht. Ook het daaropvolgende hoofdstuk («le droit pénal») kan gedeeltelijk als een aanloop worden beschouwd: hoewel in dit tweede hoofdstuk nader wordt ingegaan op enkele meer technische aspecten, nl. de bronnen, het toepassingsgebied en de interpretatie van het strafrecht (allicht wordt vaak de *strafwet* bedoeld), staan de auteurs hier ook stil bij de fundamentele indelingen van het strafrecht in de ruime zin, waarbij opvallend veel aandacht wordt besteed aan het internationale en het Europese strafrecht.

Vervolgens komen enkele «steverige» technische leerstukken van het strafrecht aan bod, ondergebracht onder de hoofdstukken «het misdrijf» en «de dader»; hieronder vinden we de behandeling van de klassieke thema's uit het algemene strafrecht, zoals de indeling van de misdrijven, de constitutieve bestanddelen van het misdrijf,

de strafbare deelneming en de herhaling. In het daaropvolgende hoofdstuk over «de straf» worden de diverse topics m.b.t. de straf-toemeting belicht.

Het beknopte laatste hoofdstuk kan voor een werk over strafrecht enigszins ongewoon worden genoemd, want het biedt een overzicht van enkele belangrijke beginselen van het strafprocesrecht. Hierbij kan worden opgemerkt dat het onlosmakelijke verband tussen het strafrecht en de strafrechtspleging – zeker vanuit het standpunt van de propedeuse – uiteraard niet kan worden geloochend, maar naar onze smaak mocht hierbij toch nog iets meer de nadruk worden gelegd op «hoe een strafvervolgung nu praktisch in zijn werk gaat».

Deze derde editie is bijgewerkt tot 1 juni 1997 en bevat behalve een trefwoordenregister ook een uitgebreide bibliografie. De bijwerking betreft niet alleen de wetgeving, de rechtspraak en de doctrine, maar ook de recente ontwikkelingen in de maatschappelijke context (cf. o.m. «l'évident retour de la victime»). Ook voor wie de actualiteit in België de laatste jaren maar met een half oog heeft gevolgd, weet wat dit wil zeggen.

In dit werk zoekt men natuurlijk niet de ultieme oplossing i.v.m. een specifiek probleem omtrent de verbeurdverklaring, de werking van de strafwet in de tijd of een ander bijzonder technisch probleem: het boek is in de eerste plaats voor studenten bedoeld. Wie evenwel als rechtspraktijk van boom tot boom springt en wel eens opnieuw zicht op het bos wil hebben, zal in deze inleiding zeker niet ontgoocheld zijn.

S. Van Overbeke

Handhaven op niveau, COMMISSIE BESTUURSRECHTELIJKE EN PRIVAAT-RECHTELIJKE HANDHAVING. Deventer, Tjeenk Willink, Zwolle, 1998, 473 pp.

In Nederland bestaat meer dan bij ons de trend om te kijken naar effecten van wetgeving en regelgeving in het algemeen, en de kwaliteit van de rechtshandhaving in het bijzonder. Daarbij is sprake van een groeiende vervlechting tussen publiek en privaat recht. De werkzaamheden van de Commissie Bestuursrechtelijke en Privaatrechtelijke Handhaving, waarvan het boek de neerslag is, zijn getuigen van deze ontwikkelingen.

Het rapport is een vervolg op het rapport van de zogenaamde commissie Korthals Altes met de titel «Het Recht Ten uitvoer Gelegd» (1995). Deze commissie diende vooral onderzoek te laten verrichten naar de huidige bestuurspraktijk teneinde te achterhalen wat de factoren zijn die in de weg staan aan een adequaat toezicht en aan een duidelijke en consequente handhavingsreactie.

Uitgangspunt is de idee dat sprake is van een «handhavingstekort», en dat daarvoor remedies moeten worden gezocht. Van een handhavingstekort is sprake «wanneer bij niet-naleving een tot handhaving bevoegde instantie rechtens moet handhaven doch hetzij wel wil, maar niet kan handhaven, hetzij wel kan, maar niet wil handhaven: 'het' handhavingstekort is dan de optelsom van alle tekorten te zamen» (p. 36).

Er zijn remedies in algemene zin (normstelling, samenwerking, instrumentarium, professionalisme). Ook wordt ingegrepen in de organisatie van de handhaving, de link gelegd met de rechtsbeschermer. Is voor handhaving soms een preventieve rechterlijke toets aangewezen? Welke is de rol van het privaatrecht en hoe zit het met de handhaving jegens overheden?

Teneinde het onderzoek te stoffen zijn deelonderzoeken uitgevoerd naar de handhaving inzake diverse terreinen: de horeca, de EU-subsidies, geluidshinder en veiligheidsrisico's veroorzaakt door vliegtuigen, het afvalstoffentransport, de samenwerking tussen gemeenten bij handhaving van milieurecht en ruimtelijk bestuursrecht, de Kampeervet en de wet op de openlucht recreatie, de handhaving van het bouwvergunningvereiste, de waterschapskeuren, de arbeidsomstandighedenwet en de leerplichtwet. In een tweede deel zijn deze rapporten in samengevatte vorm opgenomen.

De conclusies concentreren zich rond de items: een zuivere discussie (zoektocht naar de oorzaken van het handhavingstekort), eenheid in verscheidenheid (verschillende remedies zijn noodzakelijk), samen sterk (samenwerking tussen handhavers), toereikende bevoegdheden (effectieve toezichts- en sanctiebevoegdheden), professionaliteit (goede organisatie en specialisatie), handhaving op prijs gesteld (de nodige middelen), waarborgen voor eerlijke hand-

having (rechtsbescherming), het goede voorbeeld (de overheid dient zelf behoorlijk na te leven) en handhaven op niveau. Dit laatste betekent dat niet zozeer wetwijzigingen noodzakelijk zijn, wel een verandering in de houding en het handelen van de handhavende instanties en meer en beter gebruik van de bestaande mogelijkheden en meer samenwerking (p. 178).

De aanbevelingen richten zich zowel tot wetgevende instanties, als de wetgever in formele zin, de rechter, de bestuursorganen in het algemeen, de gemeenten, het Rijk, het openbaar ministerie en de handhavingspartners (bestuursorganen, inspecties, Openbaar Ministerie en politie).

Bernard Hubeau

MEDEDELINGEN

VBO-Infozitting: Vergelijkende reclame

Op 22 september 1998 te 14u30 organiseert het VBO een informatievergadering over de Europese richtlijn inzake vergelijkende reclame en de daaruit voortvloeiende omzetting in ons recht n.a.v. de herziening van de Wet op de handelspraktijken.

Inlichtingen en inschrijvingen: VBO, Ravensteinstraat 4, 1000 Brussel, tel.: 02/515.08.57 en fax: 02/515.09.55.

Studiedag: Het statuut van de geestesgestoorden

Op vrijdag 25 september 1998 organiseert het Instituut voor Familierecht en Jeugdrecht van de K.U.Leuven een studiedag over «Het statuut van de geestesgestoorden».

Programma:

- De opname en behandeling van geestesgestoorden en de bescherming van de mensenrechten (K. Vanlede).
- De bescherming van de persoon van de geesteszieke: materieel recht (prof. H. Nys).
- De bescherming van de persoon van de minderjarige geesteszieke en de jeugdbescherming (K. Herbots).
- Procesrechtelijke aspecten inzake bescherming van de persoon van de geesteszieke en inzake voorlopig bewind (prof. J. Laennens).
- Het voorlopige bewind: materieel recht (prof. W. Pintens).
- De verlengde minderjarigheid (prof. P. Senaève).
- Panelgesprek o.l.v. prof. P. Senaève over 'Hervormingen inzake het statuut van de geestesgestoorden', met interventies van het N.V.V.G.H., een vrederechter, een parketmagistraat, en een voorlopig bewindvoerder.

Inlichtingen en inschrijvingen: Instituut voor Familierecht en Jeugdrecht, Tiensestraat 41, 3000 Leuven, tel. 016/32.52.05 - fax 016/32.51.74.

Colloquium: Recente ontwikkelingen in het Europees recht inzake gevaarlijke stoffen

Op vrijdag 2 oktober 1998 organiseert de Belgische Vereniging voor Milieurecht een colloquium, waarop recente wetgeving en rechtspraak alsook belangrijke Europese ontwikkelingen inzake de gevaarlijke stoffen aan bod zullen komen. Ook de ontwikkelingen op nationaal en internationaal niveau zullen in het kader van de Europese ontwikkelingen behandeld worden.

Simultaanvertaling Frans, Engels en Nederlands zal voorzien worden.

Inlichtingen: mevr. P. Van Pelt, Universiteit Gent, Centrum voor Milieurecht, Universiteitsstraat 4, 9000 Gent, Tel.: 09/264.69.28, fax: 09/264.69.90.

Vormingsaanbod voor vrije beroepen

Binnen de K.U.Leuven heeft de Dienst Universitaire Permanente Vorming vormingssessies voor vrije beroepen uitgewerkt onder de titel «Bekendmaking en promotie van de diensten van vrije beroepen».

Deze studieavonden richten zich tot alle vrije beroepen en behandelen de discussie omtrent het reclameverbod in het kader van de Europese eenmaking.

7 oktober 1998: Woordvoerders van Ordes delen het standpunt van hun Orde ten aanzien van het reclameverbod mee. Vervolgens wordt de huidige wetgeving en rechtspraak besproken.

14 oktober 1998: U krijgt een overzicht van de regelgeving in andere landen en krijgt zicht op de veranderingstendenzen naar aanleiding van de Europese integratie. Vanuit economische invalshoek krijgt u een zicht op de voor- en nadelen van reclamevoering voor vrije beroepen.

Inlichtingen en inschrijving: K. de Bock, UPV, LINO, Celestijnenlaan 200A, 3001 Leuven, 016/32.77.48 en fax: 016/32.79.75, Katia.DeBock@linov.kuleuven.ac.be

Taalexamens licentiaten in de rechten

Het ministerie van Justitie zal binnenkort taalexamens organiseren ten behoeve van doctors en licentiaten in de rechten (kennis van de Franse taal, van de Nederlandse taal of van de Duitse taal) overeenkomstig de bepalingen van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken.

De aanvragen tot inschrijving moeten vóór 15 september 1998 bij aangetekende brief gericht worden aan de heer minister van Justitie, Algemene Diensten, Algemene Zaken - Taalexamens, Waterloo 115, 1000 Brussel. Zij dienen, naast de volledige identiteit van de examinandus (geboorteplaats en -datum, telefoonnummer en een fotokopie, recto-verso, van de identiteitskaart), melding te maken van de taal over de kennis waarvan hij ondervraagd wenst te worden, alsook van het diploma dat hij bezit.

Het examengeld bedraagt 200 fr. Dit bedrag dient hij bij de inschrijving gestort te worden op prk. 000-2005505-30 van het ministerie van Justitie, Algemene Diensten, Taalexamens.

Het examen omvat een mondeling en een schriftelijk gedeelte. Het mondeling gedeelte geschiedt in het openbaar en gaat het schriftelijk gedeelte vooraf.

Het mondeling gedeelte bestaat uit:

1° het luidop lezen van één of meer wetteksten, gesteld in de taal waarover het examen loopt. Die teksten hebben betrekking op het strafrecht, de strafvordering, het burgerlijk recht, het handelsrecht en het gerechtelijk privaatrecht;

2° een gesprek over een onderwerp in verband met het dagelijks leven.

Het schriftelijk gedeelte bestaat uit het redigeren, in de taal waarover het examen loopt, van een commentaar op een in de andere taal gesteld vonnis of arrest. De examinandi mogen zich van juridische werken en woordenboeken alsmede van wetboeken bedienen.

Postacademische opleiding: Milieurecht

Op 12 oktober 1998 start de postacademische opleiding Milieurecht. Deze opleiding wordt georganiseerd door HIVA-VORMING Centrum voor Universitaire Permanente Vorming en het Instituut voor Milieu- en Energierecht van de K.U.Leuven. Het programma omvat 90 uur, gespreid over 30 avondsessies, telkens op maandagavond van 18u00 tot 21u00.

In deze opleiding wordt aandacht besteed aan de diverse aspecten van het milieurecht: zowel algemene (bevoegdheid, algemene bepalingen, bedrijfsinterne milieuzorg, enz...) als sectorale (afval, bodem, water, enz...) reglementeringen komen aan bod, en dit vanuit het perspectief van de verschillende bevoegdheidsniveaus.

Als toelatingsvoorwaarde geldt het diploma van doctor of licentiaat in de rechten. Parallel met deze cursus wordt ook een inleiding tot milieuwetgeving in België georganiseerd, bestemd voor niet-juristen.

Inlichtingen: HIVA-VORMING, tel. 016/33.89.88 en fax 016/46.39.75.

Unilever

UNILEVER is een multinationale groep van Europese origine die actief is in zowat alle landen van de wereld. Wij produceren en commercialiseren een uitgebreid gamma fast moving consumer goods (voedingsmiddelen, detergenten, toiletproducten) zoals Lipton, Becel, Effi, Calvé, Royco, Zwan, Iglo, Ola, Magnum, Carte d'Or, Omo, Sunlight, Dove, Signal.

Voor onze centrale vestiging te Vorst (Brussel) zoeken wij voor spoedige indiensttreding een (m/v)

BEDRIJFSJURIST

Deze persoon zal binnen het juridisch departement van UNILEVER België in een team werken dat zich toelegt op de behandeling van dossiers in de takken van het handels- en economisch recht, het intellectueel recht evenals in andere rechtsdomeinen.

Voor deze boeiende functie zoeken wij een licentiaat in de rechten met enkele jaren ervaring als bedrijfsjurist of aan de balie.

Een perfecte tweetaligheid (N/F) en een zeer goede beheersing van het Engels zijn een absolute vereiste.

Bij deze job, vol uitdagingen en met reële verantwoordelijkheden binnen een modern en dynamisch bedrijf, hoort een aantrekkelijk salaris, aangevuld met verscheidene extra-legale voordelen.

**Geïnteresseerd? Stuur dan zo snel mogelijk uw sollicitatiebrief met C.V. naar
UNILEVER HOUSE, Learning & People Development Department,
Humaniteitslaan 292 te 1190 Brussel (Vorst).**

MASTER IN INTELLECTUELE RECHTEN 1998-1999

Het Centrum voor Intellectuele rechten bij de K.U.Brussel en bij de K.U.Leuven organiseert een voortgezette academische opleiding in de sector intellectuele rechten. De colleges worden gegeven aan de K.U.Brussel, Vrijheidslaan 17, 1081 Brussel in avondprogramma op dinsdag, woensdag en donderdag tussen 18 en 22 u.

Het programma kan worden gevolgd in één jaar of in twee jaar. In dit laatste geval dienen tijdens het eerste jaar de volgende vakken te worden gevolgd: Auteursrecht (F. GOTZEN), Merkenrecht (M.C. JANSSENS), Droit des brevets (B. REMICHE), Kwekersrecht en biotechnologie (G. VAN OVERWALLE), Droits intellectuels et droit de la concurrence (L. VAN BUNNEN), Droit des dessins et modèles (A. STROWEL). Tijdens het tweede jaar volgt men de vakken Droits voisins du droit d'auteur (F. BRISON), Cultuur- en mediarecht (M. ELST), Intellectuele rechten in de Informatiemaatschappij (M.C. Janssens), Bijzondere problemen (F. GOTZEN). Op het einde van het programma, in het halftijdse regime tijdens het tweede jaar, moet er een scriptie worden ingediend.

Het inschrijvingsgeld bedraagt 18.500 F of 10.200 F in het deeltijdse regime. Voor inschrijvingen kan u terecht op het faculteitensecretariaat van de K.U.Brussel, Vrijheidslaan 17, 1081 Brussel, lokaal - 1/0/3, elke werkdag van 9 tot 12 uur en van 13.30 tot 17 uur. Voor meer inlichtingen over de inschrijvingen kan u dagelijks terecht op het faculteitensecretariaat (tel. 02-412.43.65), of per mail naar Geert.Berings@kubrussel.ac.be.

Verdere inlichtingen in de **K.U.Brussel**, Vrijheidslaan 17, 1081 Brussel, Mevr. T. Verhelst, Tel: 02-412.43.41, Fax: 02-412.42.00, E-mail: tine.verhelst@kubrussel.ac.be, Internet: <http://www.kubrussel.ac.be> of in de **K.U.Leuven**, CIR, Minderbroedersstraat 5, 3000 Leuven, Tel: 016-32.37.32, Fax: 016/32.37.30, E-mail: linda.mees@law.kuleuven.ac.be, Internet: <http://www.law.kuleuven.ac.be/cir>

NIEUW

DE BESCHERMING VAN BENAMINGEN VAN OORSPRONG, GEOGRAFISCHE AANDUIDINGEN EN HERKOMSTAANDUIDINGEN

**Een juridische analyse naar Belgisch, Frans,
Nederlands, Europees en internationaal recht**

BÉATRICE PONET

ISBN 90-5095-046-9 – ± 686 blz. – BEF 3.950

Verschijnt oktober 1998

Met voorwoord van Prof. Dr. J. Stuyck

In dit werk komt zowel de reglementering van de 'benamingen van oorsprong' aan bod (gehanteerd ter aanduiding van een product, waarbij de kwaliteit van het product toe te schrijven is aan de geografische oorsprong), als deze van de 'herkomstaanduiding' (die enkel de oorsprong van het product aangeeft). Deze klassieke indeling staat ter discussie sinds de invoering van het begrip 'geografische aanduidingen' (in het Europees en in het internationaal recht) die deze indeling doorkruist.

De materie wordt beheerst door een veelheid van nationale, Europese en internationale regels met uiteenlopende en soms tegenstrijdige doelstellingen (landbouwpolitiek, kwaliteitsbevordering, consumentenbescherming en bescherming van de eerlijke mededinging).

In het boek komen dan ook de verschillende rechtstakken aan bod: de wet handelspraktijken, de merkenwetgeving en de regels inzake het vrij verkeer van goederen en de Europese verordening nr.2081/92.

Drie nationale rechtsstelsels worden bestudeerd, waarna een diepgaande analyse gemaakt wordt van het Europees recht en van de relevante internationale verdragen.

Uit het voorwoord van Prof. Dr. J. Stuyck:

'Het boek is een primeur. Het is de grote verdienste van Béatrice Ponet als eerste in België een poging te hebben ondernomen dit kluwen te ontwarren en de afbakeningsproblemen met andere beschermingsstatuten systematisch te hebben behandeld.

Het resultaat is een helder, erg toegankelijk en volledig rechtsvergelijkend overzicht. Voor al wie in zijn studie of in de praktijk met de bescherming van geografische aanduidingen te maken heeft, is dit boek een onschatbare bron van informatie en reflectie'.

INTERSENTIA RECHTSWETENSCHAPPEN

Antwerpen • Groningen • Oxford

Churchilllaan 108 • 2900 Schoten (Antwerpen) • Tel.: 03/680.15.50 • Fax: 03/658.71.21